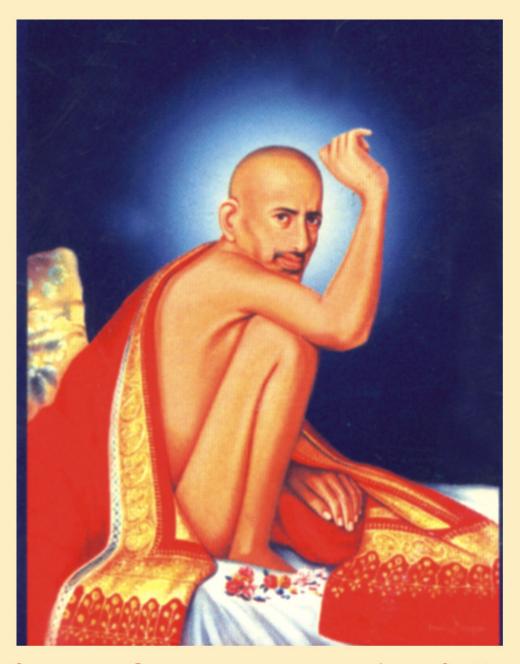

इरिटियाप वार्षिकांक : २०१८-१९

''वृक्षवल्ली आम्हां सोयरे वनचरे'' -संत तुकाराम

श्री गजानन शिक्षण प्रसारक मंडळ, येलदरी कॅम्प ता.जिंतूर जि.परभणी

आधारस्तंभ व प्रेरणास्थान

मा. बी. आर. तोध्धीवाल

(अध्यक्ष, श्री गजानन शिक्षण प्रसारक मंडळ, येलदरी कॅम्प ता.जिंतूर जि.परभणी)

प्र. प्राचार्य एस. जी. तळणीकर

तोष्णीवाल कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, सेनगांव ता. सेनगांव जि. हिंगोली

श्री गजानन शिक्षण प्रसारक मंडळ, येलदरी कॅम्प ता. जिंतूर जि. परभणी

संचालक मंडळ

अ.क्र.	नाव	पद
१	श्री ब्रिजगोपाल रामनारायण तो णीवाल	अध्यक्ष
२	श्री सुभा ा विश्वनाथ एकशिंगे	उपाध्यक्ष
3	श्री उमराव माणिकराव ोळके	सचिव
8	सौ. सरोज घनशामदासजी गट्टाणी	सहसचिव
ц	श्री सुजितकुमार ॥मसुंदर मुंदडा	को ॥ध्यक्ष
ξ	श्री पुरू गोत्तम किशनलाल दरक	सदस्य
9	श्री भिमराव संभाजी वाव्हळे	सदस्य
۷	श्री गोविंदप्रसाद रामनारायण तो णीवाल	सदस्य
9	सौ. लिलादेवी गिरधारीलाल तो णीवाल	सदस्य
१०	प्रा. एस.जी. तळणीकर	प्र.प्राचार्य

श्री गजानन शिक्षण प्रसारक मंडळ, येलदरी कॅम्प द्वारा संचितत

तोष्णीवाल कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, सेनगांव, जि. हिंगोली

ज्ञानदीप

अंकः ६ वा

.

प्रकाशनः २०१८-१९

प्रकाशकः प्र.प्राचार्य प्रा.एस.जी. तळणीकर

(तोष्णीवाल कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, सेनगांव)

मुख्य संपादकः प्रा.यु.पी. सुपारे

सह-संपादकः प्रा.डॉ.डी.जी. सावंत

मराठी विभागः प्रा.यु.पी. सुपारे

प्रा.डॉ.ए.डी. टापरे

हिंदी विभागः प्रा.पी.के. घन

प्रा.डॉ. एस.आर. पजई प्रा.डॉ.व्ही.जी. वाघ

इंग्रजी विभागः प्रा.आर.एस.गोरे

प्रा.डॉ.डी.जी. सावंत

विद्यार्थी संपादक मंडळः शेख जाफर शेख बाखर

शरद वसंता नरवाडे विशाल नारायणराव शिंदे

सुरेश बळीराम मगर योगेश देविदासराव देशमुख कु. राणी दिपक शेजूळ कु. अंकीता मधुकर नेटके

कु. स्नेहा सुनिल हलगे कु. पुजा देविदास जाधव

कु. सिमा ग्यानदेव निर्मळ

मुखपृष्ठः प्रा.ए.जी. अंभोरे, प्रा.डॉ.जी.पी. भालेराव

वृत्तसंकलनः प्रा.एस.एस.मरकड, प्रा.डॉ.बी.बी. घुटे

अक्षरजुवळणीः श्री.अनिल गरड

मुद्रणः महेश ऑफसेट, परभणी.

टिप : या अंकातील प्रत्येक लेखकाचे मत व विचार व्यक्तीगत असून संपादक व प्रकाशक त्यांच्याशी सहमत असतीलच असे नाही.

मनोगत...

प्रिय विद्यार्थी मित्र-मैत्रिणींनो,

नमस्कार.

शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ या वर्षाचा आपल्या महाविद्यालयाचा 'ज्ञानदीप' वार्षिकांक प्रकाशीत झालेला आहे. हा वार्षिकांक वाचक, रिसकांच्या हाती देतांना मनस्वी आंनद होत आहे. आमचे महाविद्यालय ग्रामीण, डोंगरी व अति दुर्गम भागातील शैक्षणिक अडचणी लक्षात घेऊन उच्च शिक्षणाचे पवित्र कार्य गेली दोन-अडीच दशकापासून करित आहे. आज महाविद्यालयाचा विस्तार एखाद्या वटवृक्षाप्रमाणे वाढतच आहे ही आपणा सर्वांसाठी कौतुकाची बाब आहे हे सत्य नाकारून चालणार नाही.

विशेष म्हणजे महाविद्यालयात शिक्षण घेणारे विद्यार्थी ग्रामीण भागातील आहेत. त्यांचा सर्वांगीन विकास व्हावा हाच उद्देश महाविद्यालयाचा असल्यामुळे त्या दृष्टीने महाविद्यालयात विविध उपक्रमाचे आयोजन केले जाते. उदा. स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शन, विज्ञान प्रदर्शन, गांधी विचारावर कार्यशाळा, वाद विवाद स्पर्धा, विद्यार्थी-पालक मेळावा इतकेच नव्हे तर सांस्कृतिक विभागाद्वारे विविध कार्यक्रम, राष्ट्रीय सेवा योजना द्वारे सामाजिक जागृती, विद्यार्थींमध्ये वैज्ञानिक जाणीव जागृती घडवून रोजगार विषयक माहिती, व्यवसायाविषयक माहिती दिली जाते. त्याच बरोबर त्यांच्या सुप्त कला गुणांना अधिक वाव मिळवा, या भावनेतून महाविद्यालयाचा प्रत्येक घटक कार्यरत असतो. त्याच्या सामाजिक जाणीवा अधिक प्रगल्भ होवून तो या देशाचा आदर्श नागरिक घडावा हाच आमचा प्रामाणिक हेतू आहे.

विद्यार्थ्यांच्या प्रतिभाशक्तीला अधिक चालना मिळावी, भविष्यात लेखक, कवी, कथाकार निर्माण व्हावेत यासाठी 'ज्ञानदीप' वार्षिकांक काढला जातो. यासाठी संपादक व सदस्य यांचे फार मोठे योगदान आहे. संपादक मंडळातील सर्व सदस्य, विद्यार्थी –विद्यार्थीनींचे मी कौतुक करतो. विद्यार्थ्यांच्या व्यक्तीमत्त्वाचा सर्वांगीण विकास घडविणारे अधिका–अधिक नाविन्यपूर्ण उपक्रम यापुढेही राबविले जातील. विद्यार्थ्यांच्या भविष्यातील उज्ज्वल वाटचालीसाठी शुभेच्छा देतो. पुन्हा एकदा सर्वांना धन्यवाद देतो.

जयहिन्द !

प्र.प्राचार्य एस.जी. तळणीकर

संपादकीय...

तोष्णीवाल कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालयाचा २०१८-१९ या वर्षाचा 'ज्ञानदीप' हा वार्षिकांक आपल्या हाती देतांना आम्हाला मनस्वी आनंद होत आहे. श्री. गजानन शिक्षण प्रसारक मंडळ येलदरी कॅम्प ता.जिंतूर जि.परभणी या शैक्षणिक संस्थेच्या मा. संचालक मंडळाला सोबत घेऊन संस्थेचे अध्यक्ष व आमचे प्रेरणास्थान मा.श्री.ब्रिजगोपाल रामनारायणजी तोष्णीवाल यांनी सन १९९३ मध्ये शिक्षण क्षेत्रात पदार्पण केले. वास्तविक पाहता ही संस्था भाषिक (मारवाडी) अल्पसंख्यांक दर्जा प्राप्त असून या शैक्षणिक संस्थेने शैक्षणिक क्षेत्रात फार मोठी मोलाची कामगिरी केली आहे. ग्रामीण डोंगरी भागाच्या शैक्षणिक विकासाचा वसाच संस्थेने स्विकारला आहे. शैक्षणिक सोयी सुविधांपासून वंचित असलेल्या सेनगांव तालुक्यातील उच्च शिक्षणाची कोणतीही सुविधा उपलब्ध नव्हती अशा परिस्थितीमंध्ये गोर गरीब कष्टकरी सामान्य जनतेला उच्च शिक्षणाचा लाभ मिळावा या हेतूने प्रेरीत होऊन तोष्णीवाल कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालयाची सुरूवात सेनगांव येथे झालेली आहे. नुकतेच महाविद्यालयाने रौप्य महोत्सवी वर्ष साजरे केले आहे. संत ज्ञानेश्वरांनी म्हटल्या प्रमाणे ''इवलेसे रोपं लावियले द्वारी, तयाचा वेलू गेला गगणावरी'' या प्रमाणे महाविद्यालयाने आता वटवृक्षाचे रूप धारण केले आहे.

तोष्णीवाल महाविद्यालय हे कयाधु नदीच्या पावण तिरावर वसलेले असून वारकरी संप्रदायाचा कीर्तनाच्या माध्यमातून प्रसार व प्रचारक असलेल्या राष्ट्रसंत नामदेव महाराजांच्या पवित्र अशा जन्मभूमीत कार्यरत आहे. हे महाविद्यालय शैक्षणिक कार्याबरोबरच पिरसरातील गरजू लोकांकिरता प्रत्येक वर्षी वेगवेगळे उपक्रम राबवित असते. शिबीर, विकलांग शिबीर, गरजुंना कृत्रित हात-पाय, यांचे वाटप, सेनगांव तालुक्यातील आत्महत्याग्रस्त शेतकऱ्यांच्या कुटूंबियांना आर्थिक मदत, तसेच सेनगांव पिरसरातील नागरिकांचा पाणी टंचाईचा प्रश्न कायमचा मिटावा म्हणून कयाधू नदीचे खोलीकरण व रूंदीकरण अशा कार्यक्रमासोबत महाविद्यालयातील अल्पसंख्यांक विद्यार्थ्यांच्या हिताकरीता नेहमीच कार्यरत असते.

महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांचा सर्वांगीण विकास व्हावा व त्यांच्या सुप्त कला गुणांना वाव मिळावा या उद्देशाने गेल्या पाच वर्षापासून महाविद्यालयाच्या ''ज्ञानदीप'' या वार्षिकांकाने विद्यार्थ्यांच्या भावभावनांना व्यक्त करण्यासाठी एक हक्काचे व्यासपीठ निर्माण करून देण्याचा प्रयत्न केला आहे. विद्यार्थ्यांची लेखनकृती श्रेष्ठ वाङ्मयीन दर्जा प्राप्त करणारी ठरावी व त्यांच्या कलागुणांना चालना मिळावी हा या अंक निर्मिती मागचा प्रामाणिक हेतू आहे.

या अंकाच्या माध्यमातून आमच्या महाविद्यालयाच्या विद्यार्थ्यांनी कथा, कविता, वैचारिक लेख, ललित लेख, इत्यादीच्या माध्यमातून या अंकाला शब्दबद्ध करण्याचे धाडस केले आहे. त्या सर्व विद्यार्थ्यांचे आम्ही कौतुक करतो.

विशेष आभार ज्यांचे मानने अगत्याचे आहे, ज्यांच्या वेळोवेळी प्रेरणेतूनच या अंकाला आकार प्राप्त झाला असे श्री. गजानन शिक्षण प्रसारक मंडळाचे अध्यक्ष व आमचे प्रेरणास्थान मा. ब्रिजगोपालजी तोष्णीवाल संस्थेचे उपाध्यक्ष मा. सुभाषअप्पा एकशिंगे तसेच नेहमीच आमच्या पाठीवर शाबासकीची थाप ठेवणारे संस्थेचे सचिव मा.उमरावजी शेळके, स्थानिक नियामक मंडळाचे अध्यक्ष मा. रमणभाऊ तोष्णीवाल, महाविद्यालयाचे प्र.प्राचार्य एस.जी.तळणीकर यांनी वेळोवेळी अमोल मार्गदर्शन केले. त्यामुळेच हा अंक आपल्यापर्यंत पोहचविता आला. ज्ञानदीप वार्षिकांकाच्या संपादक मंडळाचे इतर सदस्य आणि महाविद्यालयातील सर्व प्राध्यापक वृंद व कर्मचारी वर्ग यांनी मोलाचे सहकार्य केले. त्यामुळेच अंक अक्षरबध्द झाला हे विसरून चालणार नाही. तसेच विद्यार्थी संपादक मंडळाने या अंक निर्मितीच्या कार्यात अथक परिश्रम घेतले. त्यांचे मनस्वी कौतुक करणे कर्तव्याचा भाग ठरतो. या अंकाच्या बांधणीत ज्यांचा मोलाचा वाटा आहे असे महेश ऑफसेट, परभणी व त्यांच्या सहकाऱ्यांनी हा अंक प्रकाशित करण्यासाठी प्रत्यक्ष व अप्रत्यक्ष जे सहकार्य केले त्या सर्वांचे संपादक मंडळ ऋणी आहे. याही अंकाचे आपण मनापासून स्वागत कराल ही आपणाकडून रास्त अपेक्षा.

धन्यवाद !

संपादक मंडळ

मराठी विभाग

वैराग्यमूर्ती राष्ट्रसंत गाडगेबाबा !/कु. स्नेहा हलगे/९ येथे कर माझे जुळती/आकाश तनपुरे/१० रक्तदान/अक्षय लक्ष्मण उबाळे/ अंधश्रध्दा समाजाला लागलेली किड आहे/शंकर कोकाटे/११ तुज आहे तुजपाशी....!/कु. सिमा निर्मळ/१२ शुभ मंगल सावधान...!/कु. पुजा जाधव/१३ चैतन्य/कु.विद्या दन्नर/१४ ओल पापण्या/कु.विद्या दननर/१४ तु का राम ?/विशाल शिंदे/१५ मन/कु.पुजा हरणे/१६ मन/कु.स्नेहल हलगे/१६ समाजामध्ये वैज्ञानिक दृष्टिकोन रुजविण्याची गरज!/योगेश देशमुख/१७ क्रांतीविरांना प्रणाम/कु. रेणुका पांढरे/१८ प्रतिज्ञा/कु. शिल्पा हगे/१८ मनोगत/कु.विद्या दन्नर/१९ ते स्वप्न या मनाचे/कु.अक्षय लक्ष्मण उबाळे/१९ चला जगुया/कु.विद्या दन्नर/१९ मानुसकीची नाती/कु.श्वेता हगे/२० आई/कु.भाग्यश्री हगे/२० विद्यार्थी नापास का होतात?/कु.श्वेता हगे/२० असे असावे घर/कु.शिल्पा हगे/२० बापाचे मनं/कु. पल्लवी वाळवे/२१ आयुष्य/कु.पल्लवी वाळले/२१ आई वडिल/कु.विद्या दन्नर/२२ अभ्यासाची प्रसन्न खोली/कु.पुजा हरणे/२२ चांगले अन्न चांगले आरोग्य/कु.पुजा हरणे/२२ प्रेरणा/कु.भाग्यश्री हगे/२३ जिवन/कु.भाग्यश्री हगे/२३ एक तरी मुलगी असावी/पठाण इफ्तेसाम/२३ आयुष्य/कु. रश्मी मते/२४ युगंधर/शरद नरवाडे/२४ आठव/सचिन लाड/२४ अपयश/कु.पल्लवी वाळले/२५ माय/कु. राणी शेजुळ/२५ सुविचार संग्रह/कु. प्रभावती वाकळे/२६

शैक्षणिक संस्कार गीत/कु. रेणुका पांढरे/२६

हिंदी विभाग

हिंदी राष्ट्रभाषा से विश्व भाषा की ओर/पंडीत सुप्रिया दादाराव/२८ ।। ये हिंदी वो है ।।/ वन्हाडे मयुरी विठ्ठलराव/२९ हमारी राष्ट्र भाषा हिन्दी/पिंकी राजकुमार भुरे/३० ए. पी. जे. अब्दुल कलाम : सामान्य परिचय/पठान वाजीद खाँन साहेब खाँन/३१ संत कबीर दास/शिल्पा कैलास डांगे/३३ बचपन/पठाण इफ्तेसाम, वराडे मयुरी /३३ स्वच्छ भारत अभियान/शरद रामभाऊ लाटे/३४ धैर्य/कु. शितल थोरात/३५ चिंता/कु. शितल थोरात/३५ पिता/शेख जाफर/३५ सद्या भारत/कृष्णा नेटके/३६ आज का भारत/पठाण इफ्तेसाम/३६ पर्यावरण प्रदुषित क्यों/कु. दिपाली लाटे/३६ ।। वाह री जिन्दगी ।।/वन्हाडे मयुरी विठ्ठलराव/३७ तुफानों से क्या डरना/पिंकी भुरे/३७ कितना आसान, कितना मुश्किल/वैशाली भुरे/३८ पुलवामा की शहादत(दोहे)/कृष्णा नेटके/३८ दिल जले/तुषार देशमुख/३९ ख्वाब/थोरात शितल/३९ शायरी/मोहम्मद अब्दूल जुनेद/४० हिंदी का गीत (बालकवी वैरागी)/कु. शुभांगी पोपते/ ४० जीयो जिन्दगी/सुमय्या तरन्नुम/४१ प्रयास/शेख जाफर/४१

इंग्रजी विभाग

The Tyger/43

Paradise Lost Book / 43 Dream Children: A Reverie /

Giri Kanhopatra/44

Life is Beautiful But Not a Bed of Roses/ 31हवाटा विभाग

Dhabe Amol/47

Life Challenges And Goals /

More Santosh/48

Advantages of Reading Good Books /

Wankhede Varsha/49

Tryst With Destiny/

Parekar Shubham/51

Life Is A Precious Gift/ Ghongade Madhav/54

Life Is A Journey Not A Destination/

Dhabe Sandip/55

Slogan/Halge Dipti/56

TRUE VALUE OF LIFE /

Waghmare Rahul,/57

Slogans On Pollution/Halge Dipti/58

Department of English/60

Department of Commerce/63 Department of Dairy Science/65

Entrepreneurship: National Conference /67

National Conference: Nanotechnology/69

National Conference :Fisheries/73

CEG Annual Cell /74

Department of Fishery Science/77

Unnat Bharat Abhiyan Cell/81

Department of Geology /82

Sience Awareness Programme/84

Science Exhibition and Agri Expo /85

Department of Mathematics/86

Department of Microbiology/88

Internal Quality Assurance Cell (IQAC)/90

One Day Workshop on Revised Reaccreditation Framework of NAAC/92

Department of Economics/94

Department of Library/96

Department of Physics and Electronics/97

Department of Zoology/101

Department of Chemistry/102

मराठी विभाग/१०३

राष्ट्रीय सेवा योजना : वार्षिक अहवाल/१०५

राष्ट्रीय सेवा योजना : विशेष युवक शिबीर/११३

महिला सक्षमीकरण समिती अहवाल/११५

सांस्कृतिक विभाग/११६

इतिहास विभाग/११७

समाजशास्त्र विभाग/११८

कै. अयोध्याबाई रामनारायणजी तोष्णीवाल

राज्यस्तरीय वाद-विवाद स्पर्धा २०१९/११९

क्रिडा विभाग/१२०

अल्पसंख्यांक हक्क दिवस/१२२

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, अभ्यासकेंद्र/१२२

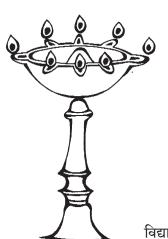
तोष्णीवाल महाविद्यालयात 'नि:शुल्क'

विकलांग शिबीर संपन्न / १२३

हिंदी विभाग अहवाल/ १२५

आता विश्वात्मकें देवें । येणे वाग्यज्ञें तोषावें । तोषोनिं मज ज्ञावे । पसायदान हें ।।

_anR* {d^mJ

विद्यार्थी प्रतिनीधी **शरद वसंता नरवाडे**बी.ए. तृतीय वर्ष

वृक्ष प्रतिज्ञा

भारत माझा देश आहे.

वृक्ष माझे बांधव आहेत.

त्या कोटी कोटी वृक्षांवर माझे प्रेम आहे.

या सृष्टीतील विविध वृक्षांचा मला अभिमान आहे.

या वृक्षांचा पाईक होण्याची पात्रता माझ्या अंगी यावी

म्हणून सन २०१७ ते सन २०१९ या वर्षात

मी माझ्या आंगणात मोकळ्या जागेत,

शाळेच्या आवारात रस्त्यांच्या कडेला, गायरानात, गावठाणात

५० कोटी वृक्ष लागवड करीन आणि त्या प्रत्येक वृक्षाचे संरक्षण करीन.

महराष्ट्रराज्यामध्ये यावर्षी १ ते ३१ जुलै या कालावधीत

३३ कोटी वृक्ष लागवड कार्यक्रम यशस्वी करण्याची प्रतिक्षा करीत आहे.

वृक्षांचे संगोपन व संवर्धन यातच माझे हित सामावले आहे.

राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग

वैराग्यमूर्ती राष्ट्रसंत गाडगेबाबा !

कु. स्नेहा हलगे

(बी.कॉम. द्वितीय वर्ष)

महराष्ट्र ही संतांची भूमी आहे. आपल्या महाराष्ट्रामध्ये वेगवेळ्या धर्मात अनेक संत होऊन गेले. त्यांनी आपले जीवन समाज कार्यासाठी अर्पण केले. अशी संतपरंपरा आपल्या महराष्ट्रात आहे. असा हा संत वारसा महाराष्ट्राला लाभला. महापुरुष, संतांच्या चिरत्रांचे अवलोकन करतांना समाज सुधारणा, समाजातील प्रथा, अस्पृश्यता, अस्वच्छता या बाबीवर संतानी नेमके बोट ठेवून समाज प्रबोधन केले.

अशाच संत शृंखलेमधील एक संत म्हणजे वैराग्य मूर्ती राष्ट्रसंत गाडगे महाराज होते. राष्ट्रसंत गाडगे बाबा स्वच्छतेचे पुजारी, समाज सुधारक म्हणून सर्वांना परिचित आहेत. राष्ट्रसंताचा जन्म २३ फेब्रुवारी १८७६ रोजी शेणगांव जि. अमरावती येथे झाला. बाबांचे पूर्ण नाव डेबुजी झिंगराजी जानोरकर होते. गाडगे बाबांचे मन संसारात रमले नाही. देव दगडात नाही. मंदिरात नाही. तो माय-बाप गरीब- गरजवंतांच्या रुपात आहे. मानवसेवा हीच खरी ईश्वरसेवा आहे. हा संदेश महाराजांनी जनतेला किर्तनाच्या माध्यमातून समाजाला दिला. समाजातील कमालीचे अज्ञान द्र करण्यासाठी बाबांनी आपले आयुष्य कारणी लावले. किर्तनाच्या माध्यमातून जनसामान्य व समाजाच्या मनावर बसलेल्या अनिष्ट रुढीचा पगडा स्त्री जातीचा सन्मान या विषयीची जनजागृती प्रश्नोत्तरीच्या रुपातून लोकांसमोर मांडली. गोपाला गोपाला देवकीनंदन गोपाला च्या गजरात लोक किर्तनाचा आनंद घेत असत. संतगाडगे महाराजांच्या किर्तनाची भाषा अगदी साधी सरळ सोपी होती. ऱ्हदयाला भिडून प्रबोधन करणारी

देवापुढे पशुबळी देऊ नये कर्ज काढून चैन-मौज करु नये असा उपदेश महाराज मार्मिक, सामान्य उदाहरण देऊन करत असत, माय-बापाच्या, माणसाच्या सेवेतच इश्वराची प्राप्ती आहे. हे त्यांनी समजाला पटवून देण्याचा प्रयत्न केला.

शेंदुर माखुनिया धोंडा पाया पडती पोरे...

आपल्या किर्तनाच्या माध्यमातून बाबांनी ईश्वरभक्तीचा मार्ग सांगितला.

- १) भुकेलेल्यांना -अन्न द्यावे
- २) तहानलेल्यांना पाणी द्यावे.
- ३) उघड्यांना -वस्त्र
- ४) दुःख/निराशांना हिंमत
- ५) अंध/रोग्यांना औषधोपचार
- ६) बेघरांना -आसरा
- ७) गरिबांना शिक्षण

हाच ईश्वरभक्तींचा मार्ग आहे. हे समाजाला पटवून दिले. संयम आणि विवेकबुध्दी ज्या शिक्षणाने येते तेच खरे शिक्षण होय. हे बांबानी वारंवार सांगितले. सत्यनारायणाच्या पूजेला महाराजांनी विरोध केला. पण आजही त्या कथांचा पगडा सुटता सुटत नाही.

शिक्षणाच्या आसक्तीने महाराजांनी कर्मवीर भाऊराव पाटील, शिक्षण महर्षी पंजाबराव देशमुख यांच्या चळवळीत भाग घेतला शिक्षणाच्या ओढीने समाजातील निरक्षरतेचा अधार जाळण्यासाठी महाराजांनी धर्मशाळा अनाथ आश्रम, आश्रम शाळा, बांधली तसेच मुंबई येथे जे.जे. हॉस्पीटलमधील रुग्णांच्या नातेवाईकांला राहण्यासाठी धर्मशाळा बांधली. असा हा ग्रामस्वच्छतेचा मंत्र गावोगावी, घरोघरी पोहचविला. स्वच्छता, शिक्षण ईश्वरभक्ती कशात आहे. याचे महत्वसमाजाला पटवून दिले.

येथे कर माझे जुळती

आकाश तनपुरे (बी.ए. तृतीय वर्ष)

महराष्ट्रातील हरितक्रांतीचे प्रणेते, दुरदृष्टी असलेले मुख्यमंत्री म्हणून वसंतराव नाईक यांचे नाव आदराने घेतले जाते. १ जुलै १९१३ मध्ये यवतमाळ जिल्ह्यातील पुसद तालुक्यातील गहूली गावात त्यांचा जन्म झाला. त्यांची घरी शेती हा व्यवसाय होता. मात्र त्यांनी बी.ए. तसेच एल.एल.बी. ची पदवी मिळवून विकली सुरु केली. हे करत असतांना समाजकार्याची आवड त्यांना बालवयापासूनच होती. पुसद तालुक्यातील आदर्शग्राम योजनेत त्यांनी पुढाकार घेतला. त्यांच्या प्रयत्नामुळे गहूली हे गांव आदर्श बनले

राजकारणातही त्यांची घोडदौड सुरु होती. १९५२ मध्ये मध्येप्रदेश मंत्रिमंडळात महसूल खात्याचे उपमंत्री म्हणुन नियुक्ती करण्यात आली. १९५६ मध्ये राडम पुनर्रचनानंतर जुन्या मुंबई राज्यात सहकार कृषी दुग्धव्यवसाय या खात्याचे मंत्री म्हणून नियुक्ती करण्यात आली. अखिल भारतीय काँग्रेसचे तसेच महाराष्ट्र विभागीय काँग्रेस समिती व कार्यकारणीचीचे तेव्हापसूनच

ते सदस्य होते.

१९५७ च्या सार्वित्रिक निवडणूिकत विधानसभेत पुसद मतदारसंघातून दुसऱ्यांदा निवड महाराष्ट्र मंत्रिमंडळात कृषि मंत्री म्हणून त्यांची नियुक्ती १९६० मध्ये महाराष्ट्र राज्य स्थापनेनंतर राज्याच्या पहिल्या मंत्रिमंडळात महसूल मंत्री म्हणून नियुक्ती करण्यात आली. महाराष्ट्राचे मुख्यमंत्री होईपर्यंत हेच खाते त्यांच्याकडे राहिले. ५ डिसेंबर १९६३ मध्ये ते महाराष्ट्राचे मुख्यमंत्री झाले.

१९६७ सार्वित्रिक निवडणूकीत विधान सभेवर चौथ्यांदा निवड होऊन ६ मार्च १९६७ महाराष्ट्राच्या मुख्यमंत्रीपदावर दसऱ्यांदा निवड झाली. २० फेब्रुवारी १९७५ मध्ये मुख्यमंत्रिपदाचा राजीनामा त्यांनी दिला. तरी ही सर्वात जास्त काळ मुख्यमंत्रीपद भूषवण्याचा मान त्यांना मिळाला १८ ऑगस्ट १९७९ रोजी सिंगणापूर येथे वयाच्या ६६ व्या वर्षी त्यांनी अस्वेस्यश्रवास घेतला आणि त्यामुळे संपूर्ण महराष्ट्र हळहळला.

रक्तदान

अक्षय लक्ष्मण उबाळे

(बी.ए. तृतीय वर्ष)

सळसळणारे रक्त माझे देई दुसऱ्याला दान हाच आहे माझ्या देशाचा अभिमान रक्तदान... जीवनदान

जो अडकला असेल मृत्युच्या बंधनात त्याला वाचवण्याची ताकद असेल आपल्या रक्तात

परोपकारी वृत्ती असायलाच हवी त्याविना जगणे सारे नश्वर होई रक्तदान... जीवनदान रक्तदानाला फिस काही नाही रक्तदानामुळे दुसऱ्याचे कल्याण होई

सारे सारे तरुणांनो रक्तदान करुया सारे सळसळणाऱ्या रक्ताचे भयतसिंय बनूया सारे

अंधश्रध्दा समाजाला लागलेली किड आहे

शंकर कोकाटे (बी.कॉम. द्वितीय वर्ष)

अंधश्रध्दा म्हणजे काय? हे ठरविणे थोडे अवघड आहे. कारण त्यांची व्याख्या भ्रामक आहे. तरी ढोबळमानाने अंधश्रध्दा म्हणजे अस्तीत्वात नसलेल्या गोष्टीची कुठलीही शहनिशा न करता व त्याविषयाचा सारासार विचार न करता आंधळेपणाने ती गोष्ट स्विकारणे म्हणजे अंधश्रध्दा म्हणता येईल अंधश्रध्दा ही सामाजिक समस्या आहे. अघोरी सामाजिक प्रथा, बुवाबाजी, जादु टोणा भूतिपशाच्य व आध्यात्मिकतेच्या नावाखाली समाजात अंधश्रध्दा पसरविली जात आहे. अंधश्रध्देचा गैरफायदा घेवून भोळ्याभांबड्या लोकांचे मानसिक शारीरीक व अर्थिक शोषण करीत आहेत. अंधश्रद्धेला फक्त अशिक्षितच नव्हे तर बरेच सुशिक्षित लोक सुध्दा बळी पडत आहेत.

भारतामध्ये अघोरी रुढी किवां प्रथेच्या माध्यमाद्वारे अंधश्रध्दा फार प्रातन काळापासून चालत आलेली आहे. जसे सतीप्रथा, अस्पृश्यता, बळी देणे वगैरे, सती जाणे, ही प्रथा आज सर्वांनाच चुकिची वाटते परंतु साधारणत १५० वर्षापूर्वी ती सर्व सामान्य होती. तेव्हापासून अनेक समाजसुधारक अशा अनिष्ट रुढीविरुध्दी आवाज उठवून प्रसंगी समाजाचा रोष पत्कारुन लोकांना अंधश्रध्देपासून परावृत्त करण्याचा प्रयत्न करीत आहेत. सती जाणे अस्पृश्यता यासारख्या काही अनिष्ट प्रथा आज जरी बंद झालेल्या असल्या तरी बळी देणे यासारख्या प्रथा आजही चालू आहेत. अनेक तथाकथीत संत बाबा, महाराज हे त्यांनी केलेल्या कुकर्मामुळे तुरुंगात जात असले तरी बुवाबाजीद्वारे पसरणाऱ्या अंधश्रध्देस सर्व स्तरातील लोक विशेषकरुन महिला आज ही बळी पडतात. भूतिपशाच्या व जादुटोणा याद्वारे सर्वात जास्त अफवा पसरविल्या जाऊन ढोंगी लोक कित्येकांना आपल्या जाळ्यात ओढत असतात. यात प्रामुख्याने ग्रामीण व आदिवासी भागातील लोक त्यास बळी पडत असल्याचे दिसून येत आहे.

ज्योतिष्यशास्त्र आणि वास्तुशास्त्र यांना जरी काही शास्त्राचा शाश्वत आधार असला तरी त्याद्वारे हमखास लाभ मिळेलच याची कुणीच खात्री देऊ शकत नाही. तसेच वर्तविलेल्या बाबी तंतोतंत खऱ्या ठरतीलच असेही नाही. तरही अनेक लोक त्या गोष्टीचा सारासार विचार न करता पूर्णपणे त्यांच्या आधीन होताना दिसतात.

लोकांना अंधश्रध्देपासून परावृत्त करण्यासाठी आजही अनेक समाजसुधारक विचारवंत, व्यक्तीगत स्तरावर किंवा समीती अथवा संघटनेच्या माध्यमातून प्रबोधनाचे कार्य करीत

आहेत काहीनी तर त्याकरीता आपले बिलदानही दिलेले आहे. महाराष्ट्र सरकारनेसुध्दा अंधश्रध्दा निर्मुलन कायदा २०१३ मध्ये मंजुर केलेला आहे. परंतु त्याची अमलबजावणी प्रभावीपणे होत नसल्याचे दिसून येत आहे.

पुरातन काहापासून आलेल्या अनुभवानुसार अंधश्रध्देवर सर्वात प्रभावी उपाय म्हणजे समाज परिवर्तनासाठी प्रबोधनासोबत सरकारी कायद्याची काटेकोर अमलबजावणी आणि प्रत्येक व्यक्तीने आपापल्या श्रध्दा असलेल्या बाबीवर सारासार विचार व चिकित्सा करुनच विश्वास ठेवण्याची मानसिकता बनविल्यास समाजाला लागलेल्या या अंधश्रध्देच्या किडीवर निश्चितच नियंत्रण मिळविता येईल.

एका कार्यक्रमात एका दंपत्ती घेतलेले उखाणे...

पती : शांताने केला उपमा वर खोबर टाकल किसून पण फारच विसरभोळी मीठ मात्र गेली विसरुन

पत्नी : गोपाळराव खा चुपचाप तो उपमा नव्हे शिरा आहे. आणि किती वेळा सांगू मी शांता नव्हे मिरा आहे.

तुज आहे तुजपाशी....!

कु. सिमा निर्मळ (बी.कॉम. द्वितीय वर्ष)

निसर्गाने अनेक जीवजंतू निर्माण केले. त्यामध्ये फक्त माणसाला विचार करण्याची शक्ती दिली. आणि त्याचा पुरेपुर वापर करुन मनुष्याने अनेक नवे-नवे शोध लावल्याचे दिसते. परंतु तरीही या धावपळीच्या जगात त्याला कुठे तरी शांतातेची, समाधानाची आवश्यकता भासते. ही शांतता कुठे आहे. तर ती परमेश्वराजवळ मग त्यानुसार ध्यान-साधना प्राणायाम हे माणसाने आपल्या सोयीसाठी निर्माण केले. ज्यामधुन त्याला मनःशांती मिळॐ शकते. परंतु पुढे-पुढे मानुस देवाच्या ध्यान साधनेत इतका गुरफटला गेला की त्याचे त्यालाच कळेना की यामधल चांगल काय? आणि वाईट काय? देव कशात आहे आणि कशात नाही. याचेही त्याला विस्मरण व्हायला लागले. देवाबद्दल सर्व भ्रामक कल्पना पुढे-पुढे यायला लागल्या अंधश्रध्देला उत येवु लागला. चांगला देव खरा देव वाईट देव, माझा देव, तुझा देव या गोष्टीला लोक महत्व देवु लागले. कोंबडी-बकरीचा नैवेद्य मागणारा देव तर कुठे निर्विकार निरागस देव त्यामुळे प्रत्येक जाती धर्माने देवाचे विभाजन केले. आपआपल्या सोईनुसार देवाची पुजा अर्चना होऊ लागली. उपास तापास, नवस-सायास व्हायला लागले. कुणाचा देव नवसाला पावतो मग कुणाचा विचार करत नाही. पूर्वीपासून चालते आहे ते चालू द्या, या उक्तीप्रमाणे सर्व काही चालू लागले.

माणूस हा श्रध्दा आणि अंधश्रध्दा या द्वंदामध्ये गुरफटला आहे. श्रध्देच्या नावाखाली तो बऱ्याच अंधश्रध्देला स्वतः पाणी घालत आहे. त्यामुळे चिंतनाचे रुपांतर चिंतेत होत आहे. त्यावेळी अनेक संत-महापुरुषांनी सामान्य माणसाला या जाचातून बाहेर काढण्यासाठी प्रयत्न केले आहे. त्यामध्ये सुरुवातीला गौतम बुध्दांनी स्वअनुभवातून लोकांना पूर्ण सत्याची जाणीव करून दिली.

निसर्गाचा प्रत्येक घटक हा मनुष्याच्या हितासाठी असतो.आणि त्यातूनच मनुष्य बऱ्याच काही गोष्टी शिकत असतो. निसर्गामध्ये होणाऱ्या बऱ्याच गोष्टी या चमत्कार नसून तो निसर्गामध्ये होणाऱ्या निसर्गनियमानूसार घडत असते. हे त्यांनी आपल्या अनुभवातून सांगितले. पुढे-पुढे अनेक संत साहित्य समोर येऊन त्यांनी मनुष्यामध्ये असणाऱ्या सुप्त गुणांना चालना घ्यायला सुरुवात केली. त्यामध्ये अनेक जाती धर्माचे समाज सेवेसाठी झटणारे संत समोर येऊन त्यांनी समजाती वाईट प्रवृत्तीवरच टिकास्त्र सोडले. म्हणूनच संत तुकाराम महाराज आपल्या अभंगामध्ये संगतात.

एैसे कैसे झाले भोंदू। कर्म करोनी म्हणती साधू।। अंगी लावूनिया राख। डोळे झाकुनिया करिती पाप।।

समाजात काही विशिष्ट जातीधर्माच्या लोकांना फक्त आपलेच महत्व रहावे म्हणून त्यांनी आपल्या हातातील बाह्ली बनविण्याचा प्रयत्न केला. जगात चांगल्या कर्मापेक्षा वाईट कर्मालाच जास्त महत्व दिल्या जाते. आपणही क्षणिक सुखालाच जास्त भावतो. आणि स्वतःमधील गुण दोषाचा विचार न करता दुसऱ्याच्या ओंजळीले पाणी प्यायला लागतो. आपल्यामध्येच सर्व शक्ती सामावल्या आहेत. प्रत्येक प्रश्नाचे उत्तर शोधण्याइतके ज्ञान आपल्या जवळ आहे. परंतु त्या खोलात कुणी जात नाही वरवरचा विचार करुन जीवन जगायचा प्रत्येक जाण विचार करतो. वास्तविक पाहता आपल्या दैवी शक्तीचा वापर कुणीच करीत नाही. आपल्या आतला आवाज कुणीच काढत नाही. याचे उदाहरण म्हणजे हनुमानाला त्यांच्यामध्ये किती शक्ती आहे. याची जाणीव रामाला करुन द्यावी लागली. त्यावेळी तो आपले शोर्य दाखवायला लागला. म्हणजेच माणसामध्येच सर्व काही सामावले आहे पण त्यांची जाणीव करुन देणारा रामासारखा गुरु भेटायला हवा, त्यावेळीच मानवाला आपल्या अस्तित्वाची जाणीव होईल.

शुभ मंगल सावधान...!

कु. पुजा जाधव (बी.ए. तृतीय वर्ष)

मुलं-मुली मोठे झाले, लग्नासाठी उपवर-उपवधू झाले. की आई-वडीलांना काळजी वाटायला लागते. मुलाला चांगली वधू मिळेल काय? मुलीला चांगला वर मिळेल का? कसे असतील त्यांच्या घरातील लोक? मिसळतील काय आपल्यात? सांभाळुन घेतील काय आपल्या मुलीला? शेवटी काहीही झाले तरी काळजाचा तुकडा आहे. त्यामुळे काळजी वाटते आणि हे साहाजिकच आहे. लग्न जमविण्याच्या वेळेस आई-वडील फार चिंतेत असतात. नाही-नाही ते प्रसंग आठवायला लागतात.माझ्या मित्राच्या मुलीसाठी डॉक्टर वर शोधला. चांगली शासकीय नोकरी होती. मुलाची पसंती आली तेव्हा डॉक्टर मुलगा मिळाला. या खुीने ताबडतोब निर्णय घेऊन ऐपत नसतांनाही मित्राने थाटामाटात लग्न केले. लग्नानंतर कळले की मुलाला डॉक्टर च वधु पाहिजे होती. पण गोष्ट मुलाने लग्नाच्या आधी सांगीतली नाही. व आई वडीलांच्या आग्रहास्तव लग्न केले. त्यानंतर नवरा बायकोला टाळु लागला. दोघामध्ये दुरावा निर्माण झाला व एका महिन्यात नवरा बायकोचे संबंध संपुष्टात आले. मुलगी माहेरी परत आली. पुढे घटस्फोटासाठी न्यायालयात प्रकरण दाखल झाले व त्याचा घटस्फोट झाला. दुसरी घटना म्हणजे श्रीमंत घराणे असलेल्या ग्रहस्थाने पैशाच्या भरवश्यावर अभियंता जावाई मिळतो आहे म्हणून आपल्या मुलीचे लग्न गडबडीत जमविले. मुलाने फक्त पैसा पाहून लग्न केले लग्नानंतर सुरुवातीला जावायाला सासऱ्याकडून भरपूर पैसा मिळत गेला. चांगला मानपान होत गेला मग काही दिवसानंतर पैशासाठी भांडणे-तंटे होत गेले. शेवटी वाद एवढा विकोपाला गेला की मुलीनी त्रासापायी गळफास लावून आत्महत्या केली, अशी काही उदाहरणे आपल्याला समाजात पाहायला मिळतात. त्याच बरोबर बव्हंशी लग्ने यशस्वी झालेली सुध्दा आपणास पाहावयास मिळतात. मग प्रश्न पडतो

की काय-काय गोष्टी आपण विचारात घ्याव्या जेणेकरुन लग्नानंतर आयुष्य सुखी व समाधानी जाईल. पहिल्यांदा महत्वाची गोष्ट म्हणजे वधू-वराच्या आवडी-निवडी अपेक्षा, स्वभाव जुळणे या गोष्टी हे घराणे किती श्रीमंत आहे. यापेक्षा मनाने किती श्रीमंत आहे. हे जास्त महत्वाचे आहे. मुलाला नोकरी करणारी मुलगी पाहीजे असेल पण मुलीला नोकरी करण्यात बिलकुल सर नसेल, मुलाला चांगली फॅश्नेबल बायको पाहिजे असेल मात्र मुलीला सरळ साधी राहणीमान पसंत असेल, मुलाला सुगरण बायको पाहिजे असेल मात्र मुलीला स्वयंपाक करण्याचाा भयंकर कंटाळा असेल मुलगा कंजुष असेल आणि मुलीचा स्वभाव उधळपट्टी करणारा असेल. मुलाला परदेशात स्थाईक व्हायचे असेल परंतु मुलीला भारतातच राहायचे असेल तर कसे जुळेल लग्नानंतर! आयुष्यभर बिनसत राहील नवरा बायकोच भांडण! शंभर टक्के स्वभाव जुळणे कटीणच असते. नवरा बायको मध्ये थोडेफार वादावाद होतच असतात. पण दोघ ही किंवा दोघापैकी एक तरी तडजोड करणारा व समजदार असेल तर बरेच वाद मिटू शकतात. मात्र दोघे ही शिघ्रकोपी असतील तर छोट्या-छोट्या गोष्टीसाठी वाद वाढतात. सुसंस्कृत घराणे बरेचदा महत्वाचे ठरते. मनानी श्रीमंत व समजुतदार सासु सासरे हे सुध्दा तेवढेच महत्वाचे. बाह्य सौंदर्य हे नक्कीच महत्वाचे पण आंतरिक सौंदर्य हे कदाचित त्यापेक्षा जास्त महत्वाचे असते. संत चोखा मेळा म्हणतात की,

ऊस डोंगा परी रस नोहे डोंगा। काय भुललासी वरलिया रंगा।।

डोंगा म्हणजे वाकडा-तिकडा ऊस असा ऊस दिसतांना जरी वाकडा-तिकडा दिसत असला तरी त्याचा रस मात्र गोडच असतो. रसाची गोडी वाकडी-तिकडी नसते. म्हणून आपण वरवरच्या रंगाला संपूर्णपणे भुलु नये. शरीरिक सौंदर्याचा ध्यास सुरुवातीला काही वर्षापर्यंत्च राहून नंतर

सपाट्याने ओसरु लागतो. वयानुसार सौंदर्याचा ऱ्हास होत जातो. एक ग्रहस्थाच्या मुलाने फक्त सौंदर्यवान मुलीशी लग्न ठरविले. मला फक्त सुंदरच मुलगी पाहिजे व मी याच मुलीशी लग्न उरक्तविले. लग्नानंतर कळले, की ती मुलगी मानसिक रुग्ण आहे. झाले! आयुष्यभर एक सुंदर मानसिक रुग्ण जोडीदार भेट मिळाल्यामुळे संसाराचे वाटोळे झाले. त्यामुळे उपवर-उपवधू शारिरीक व मानसिकदृष्ट्या संक्षम आहेत की नाही हे सुध्दा पाहणे आवश्यक ठरते. एकत्र कुटूंबाचे फायदे तोटे असले तरी आज काल मुली त्याला पसंती दर्शवत नाही. यामध्ये सासू-सुनेचे नाते फार महत्वाचे असते. जेव्हा सासू सुनेला मुलगी व सून सासूला आई समजायला लागते. तेव्हा नाते घट्ट होते.

माझ्या माहितीतल्या मुलीचे लग्न जमले, मात्र एक-दोन भेटीत मुलीला मुलाच्या विक्षिप्त स्वभावाचा अनुभव आला. पुढे लग्न तुटले व अयशस्वी लग्नापासून बचावले. एकंदरीत काय तर तडकाफडकी निर्णय घेण्यापेक्षा, दोघांना थोडा वेळ देऊन एक मेकांना समजून घेऊन, एक मेकांब इलच्या अपेक्षांची गोळाबेरीज करुन तसेच घरची माणसे, सामाजिक, आर्थिक परिस्थिती, पद प्रतिष्ठा पाहून योग्य निर्णय घेणे आवश्यक ठरते. म्हणूनच शुभ मंगल सावधान हा इशारा महत्वाचा असतो. मतभेद जेव्हा मनभेदात रुपांतरित होत नाही तेव्हा खऱ्या अर्थाने संसार सुरची होत असते. हे मात्र खरे!

चैतन्य

कु.विद्या दन्नर (बी.ए. तृतीय वर्ष)

नको आहे कोणाकडून काही मला ही नाही द्यायच कुणाला काही मि जिथे आहे तिथे बरी आहे तोच माझा सहारा आहे. दुखाच्या वेळी कूणीच नसत कुणाच चैतन्य हरवून गेल असत मनाच. माणसाच्या असतात कुणाप्रती आशा ती फक्त असते मनाचीच निशा दुःखाच्या वेळी सारेच जातात दुर दुर मनात उठते एकटेपणाचे काह्र दुःख संपताच सारेच येतात कोरडी का होईना करतात हळहळ जगात खर मयेच कोण असत हे मनाला ही निट कळत मी आहे तुझ्यासाठी तुला चिंता कशाला काही क्षणात विसरुन लागतात कामाला. धरतीवरील प्रत्येक जीव भोगीत असतो दुःख. कोणत्याच जीवाला परवडणार त्यात नसत सुख मी आहे उभी माझ्या दुःख डोंगराजवळ इतराबरोबर आपली दुःख बघण्यासाठी काही काळ

ओल पापण्या

कु.विद्या दननर (बी.ए. तृतीय वर्ष)

डोळ्याला माझ्या काय झाले हे कळल नाही मनाला झाले दु:ख काळजाला म्हणून ठोक्यामधून अश्रू आले पाहिले होते मी त्याला मनान माझ्या गडबड केल काय त्याच्या मनात होते हे मला नाही त्याने जाणू दिले येता जाता मला पाडत डोळ्याच्या पापण्याने मला त्याने काय करावे कळत नव्हते आता मनाला पाहावे असते पाहून बोलत होता तो आता ते ही बंद झाले असते याची मनाला भिती वाटायची.

तु का राम ?

विशाल शिंदे (बी.एस्सी. द्वितीय वर्ष)

जगदगुरु संत तुकारामांच्या नावाची फोड केल्यास, तु का राम ठरलास अशी होते. प्रभू रामचंद्रानी म्हणजे त्याच्या नाम महत्म्याने, नाम प्रतापाने दगड तरलीत व सेतुबंधन झत्तले. तर संत तुकारामांचा असाव प्रताप की, इंद्रायणीतील अंभगाचे रक्षण झत्तले. म्हणून तर आपण तुम्ही रामचं राघवे सागरात पाषाण तारिले। कौतुक तुकोबाचे अभंग राहिले संत तुकाराम म्हणजे कळस, कळसाचे महत्व आपण सर्व जाणतो तेवढे महत्व गाभाऱ्यातील मुर्तीला तेवढेच महत्व कळसाला जशी मुर्तीची प्राणप्रतिष्ठा सीच कळसाचीही किंबहूना त्यापेक्षा काकणभर सरस म्हणून तर पंढरपूरात दोन गोष्टींना खूप महत्व आहे. एक म्हणजे नामदेव पायरी व दुसरे म्हणजे कळस दोन दर्शने ही परम पावन असून प्रत्येक जण ही दोन दर्शने धेतोच एकवेळा गर्दीमुळे गाभाऱ्यात प्रवेश करणार नाही. पण नामदेव पायरी व कळस दर्शन कुणीही चुकवत नाही. असा हा महत्वपूर्ण कळस म्हणजे तुकाराम.

ज्ञानदेवे रचिला पाया उभारिले देवालया संतकृपा झाली इमारत म्हणजे जगाचे गुरु, दसगुरुचे घाम, संत चित आनंदायी मूर्ती तुका केवढा केवढा तुका आकाशा एवढा पांडूरंग हे तुकोबाचे वडीलोपार्जीत दैवत घरी सावकारी पण तुकारामांनी सर्व वह्या फेकुन सर्वाना ऋण मुक्त केले. दुष्काळ पडला असतांना स्वतः कष्ट सोसून इतराची मदत केली. बडते हे जग देखवेना डोळा म्हणून कळवळा येतसे. ईश्वरी संकेतावरुन त्यांनी कवित्व करण्यास सुरुवात केली. त्यामुळे त्यांच्या किर्तनांना अलोट गर्दी होऊ लागली. त्यामुळे त्यांचा विरोधकही निर्माण झाले. पण शेवटी विरोधकही शरण आले.

तुकीना तुलनेशी। ब्रम्ह तुकाशी आले म्हणूनी रामेश्वरी चरणी मस्तक ठेविले छत्रपती शिवाजी महाराजांनी पाठविलेला नजराना (सुवर्ण मोहरा) परत पाठविणारा हा संत विरळा. नको आम्हा मुक्ती धनसंपदा संत संग देई सदा तुका म्हणे गर्भवासी सुख घालावे आम्हासी दुःखमय जगास्तव मुक्ती मागणाऱ्या पैकी संत तुकाराम नव्हते. उलट सतत आम्हाला मानव जन्मालाच घाल असे ते मागणे मागत संताची दीन दुबळे, दुःखी यांची सेवा घडावी हीच त्यांची सदा कामना असे तुका म्हणे आता उदार तू होई मग ठेवी पायी संताचिया आपल्या बेचाळीस वर्षाच्या आयुष्यात संत तुकारामांनी चार हजाराहून जास्त अभंगाची रचना केली. जे अनेकांच्या मुखपाठ होते. आजही त्यांच्या अभंगाची छाप समाजावर आहे. बहूतेक किर्तने प्रवचने त्यांच्याच अभंगावर होतात. कारण अभंग हे सहज सोपे, भक्तीपूर्ण मार्मिक उदबोधक व रसपूर्ण आहेत. म्हणून तुकारामाच्या अभंग गाभेला पाचवा वेद म्हटल्या जाते कारण सर्व रचना अनुभवातून साकारल्या आहेत. अनुभवे आले अंगा ते या जगादेसि सर्व अभंग अनुभवातून साकारल्यामुळे कुठलाच विषय त्यांच्या अभंगातून सुटला नाही.

अभंग जेवढे रसाळ तेवढेच कठोर मार्मिक व घाव घालणारे ही दिसून येतात. भयंकर चिड संतापही काही अभंगातून व्यक्त होतोय. करी आणिकांचा अपमान। स्वबळ छळवादी ब्राम्हण ता देवा दान। नरका जाती उभयंता किंवा तुका म्हणे जळो ऐसीयाचे तोंड अज्ञानाचे बंड वाढिवती।

संत तुकाराम यांची वृत्ती मोहरहीन, भेदाभेद विरहीत विरस्त्र आणि भक्तीमय होती. मुंगी आणि राव। आम्हा सारखाची जीव सोने आणि माती। आम्हा समान हे चित्ती। तुका म्हणे आले। घरा वैकुंठ सावळे। तुकाराम महाराजाच धन म्हणजे शब्द आम्हा घरी धन शब्दाचीच रत्ने। शब्दांचीच शस्त्र यत्न करु। शब्दची अमुच्या जीवाचे जीवन। शब्द वाटू धन जनलोका। समाजातील रुढी,

अंधश्रध्दा यावर त्यांनी सडेतोड जोरदार प्रहार केला. भुक नाही अन्न। मेल्यावरी पिंडदान। हे तो चाळवा चाळवी। केले आपणची जेवी।। नैवेद्याची आळ। वेचे ठाकती सकळा। तुका म्हणे जड। मज न राखावे दगड।

तुकाराम महाराज हे संत सत्संग व विठ्ठल नाम रूपामध्ये अधिक सुखाची प्राप्ती मानात असतं सदा माझे डोळा जडो तुझी मुर्ती रखमाईच्या पती सोयरिया। तुका म्हणे काही न लागे आणिक। तुझे पायी सुख सर्व आहे। किंवा तु माऊली हून मायाळ। चंद्राहूनी शितळ।। पाणियाहून पातळ । कल्लोळ प्रेमाचा।। पंचतत्वाचा जानिता। सकळ सत्रानायक।। काही न बोलोनि आता। उगाच चरणी ठेवितो माथा।। संत तुकारामाची दृष्टी सामाजिक, वैज्ञानिक व निसर्गप्रेमी होती. वृक्षवल्ली आम्हा, सोयरे वनचरे। पक्षाह सुखरे आळविती।। शेवटी एक मोठा त्यांनी दिलेला तडाखा आसड

शेवटी एक मोठा त्यांनी दिलेला तडाखा आसूड जेथे किर्तन करावे। तेथे अन्न न सेवावे। तुका म्हणे द्रव्य घेती। देती तेही नरका जाती।।

मन

कु.पुजा हरणे (बी.एस्सी. द्वितीय वर्ष)

मन भरार भरार आहे थरार थरार काय करुन रे देवा मलाा वाटतो हेवा

मन उडत उडत पण पाय आहे जिमनीत येती ऐवढ्या कल्पना होते मी बेभान

आहे चंचल चंचल होत विपल विपल कळत सगळ पण दिसत वेगळ

ऐकतो जनी पण करतो मनी एकत नाही कुणाच करत त्याला हव तसंच

चंदणापेक्षाही सुगंधी हरणापेक्षाही सुंदर चंद्रापेक्षाही स्वच्छ आहे अस हे मन

एक प्रश्न विचारिते मना तू आहे विपरीत जना पण खर सांगते तुला आवडता तुच माझ्या मना

मन

कु.स्नेहल हलने (बी.कॉम. द्वितीय वर्ष)

पाऊस नाही पडला म्हणुन काय झाले? पावसाचे पाणी आपणच नाही आडवले सुर्य जास्त तापतो आहे मग काय झाले? झाडे तोडणारी आपण सगळे

दिवस रात्री होते म्हणुन काय झाले? प्रत्येक दिवशी आपण नवे काय केले पाण्याचा झरा वाहत असला खळखळ म्हणुन काय झाले पाण्याला दुषित करणारी आपलीच मंडळे

प्रदुषन सत्ता कस आहे? मग काय झाले? प्रदुषणाला सत्ता करण्यास आपणच भाग पाडलय बेरोजगारी वाढली म्हणुन काय झाले? रोजगाराचा कंबरड माणसाने यंत्राच्या साह्याने मोडल.

शहरात राहायला जागा नाही म्हणून काय झाले? गरजेच्या व पैशाच्या पायी आता गाव ओस पडले इतके सगळे प्रश्न आता उभे राहीले मग काय झाले माणसाच्या भविष्याला तेड मात्र बसले.

समाजामध्ये वैज्ञानिक दृष्टिकोन रूजविण्याची गरज!

योगेश देशमुख (बी.एस्सी. प्रथम वर्ष)

मानवी आरोग्य पर्यावरणाचे प्रश्न, सुर्यमाले पलीकडील झेप, संरक्षण बाबी, औद्योगिक क्रांती, नद्याचे प्रदुषण सकस आहार इत्यादी सर्व विषयांसंबंधी उत्तरे शोधण्यासाठी विज्ञानाच्या साहाय्याने आजपर्यंत संपूर्ण जगाला मदत झाली आहे. या नंतर सुध्दा विज्ञान व तंत्रामध्ये संशोधन होऊन विश्वामध्ये मानवी आयुष्य सुरक्षित व सुखकारक होण्यासाठी निरंतर प्रयत्न चालू राहणार आहेत. विज्ञान व तंत्रज्ञानाच्या गोरावस्य आपल्या देशाने विकसनशील देशाच्या पंक्तींमध्ये स्थान मिळविलेले आहे. परंतु प्रस्थापित सरकारमधील मंत्री हे आईनस्टाईन, डार्विन सारख्या वैज्ञानिक शास्त्रज्ञांनी मांडलेले वैज्ञानिक सिंध्दांत हे आपल्या धर्मामध्ये पूर्वीच उपलब्ध होते. असे मत व्यक्त करुन सर्व विज्ञान हे धर्मातच सामावले आहे. किंबहना आज विज्ञान जे सांगते आहे ते पूर्वीच धर्माने सांगितले आहे. अशा स्वरुपाची मांडणी केली जात आहे. कशा प्रकारची मांडणी करणे म्हणजे लोकांना वैज्ञत्तनिक दृष्टीकोनापासून लांब ठेवून धर्मनिष्ठा बनविण्याचा प्रयत्न म्हणावा लागेल.

भारतीय संविधानाने प्रत्येक भारतीय नागरिकाला आवडीचा धर्म जोपासण्याचा, पालन करण्याचा स्वतंत्र अधिकार दिला आहे. त्याचप्रमाणे समाजामध्ये, पालन करण्याचा स्वतंत्र अधिकार दिला आहे. त्याचप्रमाणे समाजामध्ये वैज्ञानिक दृष्टिकोन चा प्रचार प्रसार व वैज्ञानिक दृष्टीकोन जोपासण्याचा संविधानाने निश्चित केली आहे. आपल्या देशातील जास्तीत जास्त जनता ही श्रध्दावादी आहे. आणि श्रध्दाळु समाजात वैज्ञानिक दृष्टीकोन रुजवणे ही सहजा सहजी सोपी गोष्ट नाही. समाजामध्ये आपल्या मुलांमध्ये वैज्ञानिक दृष्टीकोन, तंत्रज्ञानाची ओढ निर्माण व्हावी. या करीता सरकारसह सेवाभावी सामाजिक संस्था.

प्रत्येक नागरिकांने प्रयत्न करायला हवेत. युरोप अमेरीका ब्रिटन या सारख्या देशामधील ५ व्या वर्गातील मुलांना संशोधनात्मक विषय अभ्यासाला असतात. तर आपल्या देशामध्ये थेट उच्च पदवीचे शिक्षण घेतेवेळीच संशोधनात्मक विषय हाताळावे लागतात. तो पर्यंत आपल्या मुलांना बकासुराचा वध, देवी आणि लाकूड तोडचाची कथा, अशा प्रकारे चमत्कारीक गोष्टी अभ्यासाला देवून त्याना विज्ञानापसून लांब नेण्याचे काम आपण करीत आहोत.

भारतीय वैज्ञानिक, भारतातील वैज्ञानिक संस्थांवर देशाच्या बांधणीची आणि विकासाची महत्त्वाची जबाबदारी आहे. मागील काही दशकांपासून जरी आपण विज्ञानामध्ये प्रगती करीत असलो, तरीसुद्धा आपण अजूनही विकसीत राष्ट्रांच्या तुलनेत मागे आहोत. याचे कारण म्हणजे सर्वसाधारण जिवन जगत असताना वैज्ञानिक दृष्टीकोनाचा अभाव हे होय. वैज्ञानिक दृष्टीकोन बाळगणे म्हणजे कोणत्याही बाबीकरीता जिज्ञासू वृत्ती ठेवणे, त्याचे निरीक्षण करणे, मनमोकळेपणे आपले मत मांडणे, अंधश्रद्धांवर विश्वास न ठेवणे असे होय. विज्ञान व तंत्रज्ञानाने कधीही कोणत्याही धर्मावर आघात केलेला नाही. विज्ञान चमत्कार नसतो हे ठामपणे सांगतो, तर चमत्कार हे विज्ञानाच्या आधारावर केले जाऊ शकतात. ही बाब वैज्ञानिकांनी सिद्ध केली आहे. चमत्काराच्या आधारे लोकांची फसवणूक करणाऱ्या बुवाबाबांची द्कानदारी बंद करण्याकरीता तसेच विविध समाजामध्ये असलेली अंधश्रद्धा दर करण्याकरीता वैज्ञानिक दृष्टिकोन जोपासणे आवश्यक आहे.

आपल्या देशाची लोकसंख्या भरपुर असूनही वैज्ञानिक संशोधनाच्या बाबतीत आपण खूप मागे आहोत.

आजही भारताचे सि.व्ही. रमण, होमी भाभा, सत्येंद्र बोस, ए.पी.जे. अब्दुल कलाम अशाप्रकारे बोटावर मोजण्याइतकेच वैज्ञानिक भारत देशाची विश्वावर छाप आहे. ती वैज्ञानिक दृष्टिकोन तरूण पिढीमध्ये रुजविण्याची, त्यांच्या कुतुहल बुद्धीला प्रोत्साहन देण्याची, वैज्ञानिक दृष्टीकोन समाजामध्ये रुजविण्यासाठी खरोखर प्रयत्न झाल्यास सक्षम, निर्भय, विज्ञानवादी समाज निर्माण होईल. प्रत्येक भारतीयाची भरभराट होऊ शकेल आणि आपला भारत देश विकसित देशांच्या यादीमध्ये नकीच स्थान मिळवू शकेल.

क्रांतीविरांना प्रणाम

कु. रेणुका पांढरे (बी.एस्सी. द्वितीय वर्ष)

ज्यांनी घडिवले भारतभूमिला ।
पिहले वंदन त्या क्रांतीवीरांना ।।
मायभूमिच्या मुक्तीसाठी
रक्त सांडिले ज्यांनी ज्यांनी
युगायुगातून ठरले प्रेरक
त्यांची अमर कहाणी
मायभुमिचे रक्षण करण्या
महापुरुष जन्मा आले
प्राणाचसी पर्वा न करता
ते सुळावरती गेले
पळवीले ज्यांनी गोऱ्या इंग्रजांना
भगतसिंग, राजगुरु, सुखदेव
फासावरती गेले, फुले, टिळक गांधी,
आंबेडकर या देशासाठी लढले
पिहले वंदन त्या क्रांतीवीरांना.

सुविचार संग्रह

कु. रेणुका पांढरे (बी.एस्सी. द्वितीय वर्ष)

सत्कार्य करत असतांना मांजरापेक्षा माणसाच जास्त आडवी येतात, अशा माणसापेक्षा वट वाघुळ बरी, ठरली. टांगुण घेत असली तरी ती मात्र उलट्या काळजाची नसतात.

प्रतिज्ञा

कु. शिल्पा हगे (एम.ए. प्रथम वर्ष)

WhatsApp माझा देश आहे. सगळे WhatsApp युजर माझे बंधु आहेत माझ्या WhatsApp Account वर माझे प्रेम आहे माझ्या WhatsApp च्या समृध्द आणि ?..... विविधतेने नटलेल्या profile चा मला अभिमान आहे. त्या profile ला जोड देण्याची पात्रता माझ्या अंगी यावी म्हणून मी चोवीस तास Online राहण्याचा प्रयत्न करीन मी माझ्या पालकांना, गुरुजनांना आणि वडीलधाऱ्या माणसांना WhatsApp मध्ये सामावून घेवून प्रत्येकाला फ्रेंन्डला reply send करीन माझा WhatsApp आणि माझे WhatsApp मित्र यांचे फोटो Status बनण्याचा मी प्रयत्न करीत आहे. त्यांची Comments आणि त्यांची reply ह्यातच आहे WhatsApp वरिल आयुष्य समजवलेले आहे. जय जय भारत

मनोगत

कु.विद्या दन्नर (बी.ए. तृतीय वर्ष)

संकटांना काधी कटाळायच नसतं त्याला समोरच जायच असत कोणी नावे ठेवली तर थांबायच नसतं आपल चांगल काम करायच असतं अपमानाने कधी खचायच नसत जिद्दीने बळ वाढवायच असत. नाराज मुळीच व्हायच नसत चैतन्य सदा फुलवायच असत पाय ओढले म्हणून परतायच नसत पुढे न पुढे जायच असत लोक निंदेला कधी घाबराच नसतं आपले सामर्थ्य दाखवायच असत रागात कोणाला बोलाच नसत प्रेमाने मन जिंकायच असत जिवनात खुप करण्यासारख असत आपल फक्त तिकडे लक्ष नसत.

ते स्वप्न या मनाचे

कु.अक्षय लक्ष्मण उबाळे (बी.ए. तृतीय वर्ष)

ते स्वप्न या मनाचे आता उदास झाले ते दिवस चांदण्यांचे आता निघून गेले.

बरसात संगीताची होते मी शब्द गात ते दिवस पावसाचे आता निघून गेले.

मी भेटले त्यांना माझ्याच अंतरात ते मित्र आज माझे आता निघून गेले.

मी दूर या किनारी ही साज वेळ झाली आधार सावल्यांचे आता निघून गेले.

चला जगुया

कु.विद्या दन्नर (बी.ए. तृतीय वर्ष)

सळसळते रक्त ज्यांचे स्पर्शतात ते गगनाला मुठित भरुनी हजारो तारे उजळुन टाकतील हद्य कूणाचे कोणासाठी जर जगता आले तर चला जगुया कोणासाठी जर जगता आले तर चला जगूया चला जगूया चला जगूया तुच आहेस सागर तुच आहेस किनारा बाहू पसरुनी दे तुच आसरा पकड घट्ट हात त्याचा ज्याने तुला हदयातून द्या जितके वाटाल तितके वाढेल प्रेमाचे ही गणित न्यारे बघा जरा मान उंचावून भंगलेली हि हऱ्दये आहेत जोवर श्वास तोवर जोडुया हि ऱ्हदये मुठित भरुनी हजारो तारे उजळून टाकूया हऱ्दय कूणाचे कोणासाठी तरी चला जगूया कोणासाठी तरी चला जगुया चला जगूया,चला जगुया

मानुसकीची नाती

कु.श्वेता हुने (बी.एस्सी. द्वितीय वर्ष)

पहिल्या सारखा माणूस आजकाल राहीला नाही मानसाच्या रुपात असा राक्षस केव्हा पाहिला नाही

अंधश्रध्दा पाळतात आणि देतात पाळणाऱ्यांना साथ स्वतःचेच स्वार्थ बघतात देत नाही मदतीसाठी हात.

माणुस हा काय असतो माणूस गेलाय विसरुन चांगले वर्तण सोडून वाईट गोष्टीत पडलाय घसरुन

देवाने मानसाला बनवले बनवल्या नाही जाती आजकालचे लोक विसरुन गेलेत माणूसकसीची नाती.

आई

कु.भाग्यश्री हुने (बी.एस्सी. प्रथम वर्ष)

आई म्हणजे काय असते?
थकलेल्या जीवाची विसाव्याची जागा असते.
निपचित पडलेल्या प्रेरणांचाा स्त्रोत असते.
महानतेची मूर्ती असते.
दरवळणारी किर्ती असते.
उन्हामध्ये उभे राहून सावूली देणारे झाड असते.
वाऱ्यावरच्या शिळेला ओ देणारी साद असते.
पलीकडच्या काठावरची उगवणारी नजर असते.
सगळे दोष पोटात घालून उब देणारे प्रेम असते.
आई म्हणजे असणाऱ्या परमेश्वराचे दिसणारे रूप असते.

विद्यार्थी नापास का होतात?

कु.श्वेता हुगे (बी.एस्सी. द्वितीय वर्ष)

वर्षाचे एकूण दिवस ३६५
३५ दिवस दिवाळी व नाताळाची सुट्टी उरले दिवस ३३०
५० दिवस उन्हाळ्याच्या सुटीत जातात उरले दिवस २८०
एका वर्षात एकूण ५२ रिववार असतात. उरले २२८
दिवस विद्यार्थी ८ तास झोपतो म्हणजे वर्षातून ११२
दिवस झोपतो उरले १०६ दिवस
कपडे बदलणे, अंघोळ, जेवण या मध्ये दररोज अडीच
तास जातात ३८ दिवस जातात. उरले ६८ दिवस
खेळासाठी दररोज एक तास तर १५ दिवस जातात. उरले
५३ दिवस आजारपण यात्रा, कार्यक्रम यासाठी १० दिवस
धरले तर उरले ४३ दिवस सणासाठी वर्षातून १५ दिवस
सुट्टी उरले २८ दिवस
टि.व्ही. पाहणे यासाठी १ तास तर १५ दिवस उरले १३
दिवस.

परिक्षा १२ दिवसांची उरला एक दिवस आणि तो ही निकाल पाहण्यात जातो मग तुम्हीच सांगा विद्यार्थी पास होणार की नापास?

असे असावे घर

कु.शिल्पा हगे (एम.ए. मराठी प्रथम वर्ष)

विचार ही घराची आखणी आहे
प्रेम हा घराचा पाया आहे
थोर माणसे घराची भिंत असतात.
सुख हे घराची तिजोरी असते
जिव्हाला हा घराचा देव्हारा असतो.
शांतता ही घराची लक्ष्मी असते
गोड शब्द हे घराचे धन असते.
पैसा हा घराचा पाहूना असतो.
गर्विष्ठपणा हा घराचा वैरी असतो.

बापाचे मनं

कु. पल्लवी वाळवे (बी.कॉम. द्वितीय वर्ष)

पोरीची पसंत आली कि बापाच काळीज धडधडत चिमणी घरट सोडणार म्हणुन आतल्या आत खुप रडतं...

हसरे खेळकर बाबा एकदम धीर गंभीर दिसु लागतात पोरीला पाणी मागण्यापेक्षा स्वतःच उठून घेऊ लागतात.

या घरट्यातला चिवचिवाट आता कायमसाठी थांबणार असतो.

म्हणून बाप लेक झोपल्यावर तिच्याकडे पाहून रडत असतो...

अंबुच्या लिंबूच्या करत करत मोठी कधी झाली कळल नाही.

बाप सांगतो तिला सोडून मला पाणीही गिळत नाही...

दिवसातून एकदा तरी मायेन जवळ घ्याव वाटतं परक्याच धन असल तरी द्यायला मात्र नको असतं...

उठल्यापासून झोपेपर्यंत बाबांची काळजी घेत असते. आज ना उद्या जाणार म्हणून पोरगी जास्तच लाडाची

पोरगी जाणार म्हटलं की बाप आतुन तुटून जातो कळत नाही बैठिकितून अचानक का उठुन जातो?

इकडे तिकडे जाऊन बाबा गुपचुप डोळे पुसत असतो लेकिच कल्याण झाल म्हणून पुन्हा बैठकीत हसत असतात.

तिचा सगळा जीवनपट क्षणाक्षणाला आठवत राहतो डोळ्यात येणाऱ्या आसवांना बाबा वापस पाठवत राहतो. बीपी ची गोळी घेतली का आता कोण विचारीन ग जास्त गोड खाऊ नका म्हणून कोण कशाला दाटविल ग

बाबा कुणाच ऐकत नाही पण पोरीला नकार देत नाहीत तिने रागान पाहिल कि मग ताटात गुलाबजाम घेत नाहीत.

एका अर्थाने पोरगी म्हणजे काळजी करणारी आईच असते. पोटचा गोळा देणाऱ्यांची कहाणी फार वेगळी असते.

आयुष्य

कु.पल्लवी वाळले (बी.कॉम. द्वितीय वर्ष)

किती दिवसाचे आयुष्य असते?
आजचे अस्तित्व उद्या नसते.

मग जगावे ते हसून खेळुन कारण
या जगात उद्या काय होईल
ते कुणाला माहित नसते.
आयुष्य कुणासाठी जगायचं असते
याच प्रश्नाचं उत्तर शोधण्यासाठी जन्माला यायच असते
म्हणून म्हणते आयुष्यात त्यांना कधीच वाट
पहायला लावू नका जे तुमच्यासाठी
प्रत्येक वळणावर थांबवतात.
आयुष्यात त्यांचा कधीच अपमान करु नको जे
तुमच्यासाठी शिव्या खातात.
आयुष्यात त्यांना कधीही रडवू नका जे तुमच्यासाठी
रडतात. आयुष्यात त्यांच्यासाठी जगा जे तुमच्यासाठी
मरायला तयार असतात.

आई वडिल

कु.विद्या दञ्गर (बी.ए. तृतीय वर्ष)

विसरा सर्वांना पण आई वडीलांना विसरु नका। अनंत उपकार आहेत त्यांचे हि गोष्ट कधी विसरु नका।।

पाषाण पुजलेत त्यांनी अनेक, अरे तुमच्या जन्मासाठी। पाषाण बनून आई-वडिलांचे हऱ्दय कधी दुखवू नका।।

मुखातील घास काढून अरे ज्यांनी तुम्हाला मोठे केले। अमृत पाजले तुम्हाला, तुम्ही त्यांच्यासाठी विष ओकू नका।।

किती केले कौतूक, इच्छाही तुमच्या पूर्ण केल्या। पूर्ण करा इच्छा त्यांच्या हि गोष्ट कधी विसरु नका।।

लाखो कमवित असाल तुम्ही पण आईवडिलांपेक्षा जास्त नाही।

सेवेशिवाय सर्व राख आहे तुम्ही गर्वाने कधी फुगु नका।

जसे करावे तसे भरावे न्याय कधी विसरु नका। स्वता ओल्यावर झोपून हि झोपविले तुम्हास कोरड्या जागी

आईच्या त्या प्रेमळ नेत्रास चुकूनही अश्रू आणू नका। जिने फुले आच्छादिली होती क्षणोक्षणी तुमच्या मार्गात।

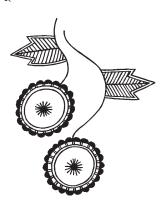
त्या मार्गदर्शकाच्या मार्गातील तुम्ही काटे कधी बनू नका पैसा तर भरपूर मिळेल पण आई-वडील काय मिळू शकतील।

क्षणोक्षणी त्या पावन चरणांचा, आदर करणे तुम्ही विसरु नका।।

अभ्यासाची प्रसन्न खोली

कु.पुजा हरणे (बी.एस्सी. द्वितीय वर्ष)

अभ्यासाच्या जागेचा आता घरात स्वतंत्र विचार होऊ लागला आहे पण या जागेत आपण काय आणि कसं बसवणार आहोत, याचा अभ्यास बारकाईनं करुन अभ्यासाची खोली तयार केली असेल तर तिथे बसून अभ्यास करणं ही आनंददायी गोष्ट होते.

चांगले अञ्च चांगले आरोग्य

कु.पुजा हरणे (बी.एस्सी. द्वितीय वर्ष)

कुठल्याही व्यक्तीच्या मनात ऋजण्याचा मार्ग त्याच्या पाटातून जातो. हे विधान एकदम सत्य आहे.

कुठल्याही देशाची संस्कृती जाणून घेता येते तो तिथल्या जेवणच्या चवीतून मग आपन हॉलिडेवर एखाद्या देशाची ओळख करुन घेताना तिथल्या कॉन्यूमेटसना भेट देवून त्या देशाचा इतिहास जाणून घेण्यातच समाधान का मानतो, हा प्रश्न मला नेहमी पडतो. खरतर तिथली खाद्यसंस्कृती खाद्यपदार्थ स्वतः बनवून विकणारे फार्मस व ते विकत खायला आलेल्या लोकल्य ह्यांना प्रत्यक्ष भेटून तो ओळख अधिक जवळून करता येईल असं मला कायम वाटत राहत.

प्रेरणा

कु.भाग्यश्री हुगे (बी.एस्सी. प्रथम वर्ष)

शब्दात नाही मांडू शकत मी त्याची अमर कहानी देशासाठी कुर्बान केली त्यांनी आपली जवानी भारत मातेचा पुत्र खरा तो मातेसाठी लढला असा कसा हा जीव त्याचा या मातीवर जडला झेलुन गोळी अंगावर तरी नाही माग सरला ऐकुन बलीदानाची बातमी भारत देश हा रडला शब्दात नाही मांडू शकेल मी त्याची अमर कहानी देशासाठी कुर्बान केली त्यांनी आपली जवानी भारत मातेच्या त्या वीर पुत्रांना शतशत प्रणाम

जिवन

कु.भाग्यश्री हगे (बी.एस्सी. प्रथम वर्ष)

जीवनात कधी कधी माणसाला बेधूंद व्हाव लागत मनात किती ही दुःख असलं तरी चेहऱ्यावर मात्र हसु ठेवाव लागत

घडणाऱ्या गोष्टी घडणारच आहेत दुःखाच्या काळात मनाला सावराव लागत.

हसेल कुणीतरी रडताना पाहून म्हणून डोळ्यातच अश्रुंना रोकाव लागत.

दुसऱ्याच्या सुखात शामील होऊन नेहमी बळजबरीन खुश राहवं लागत.

जीवनात कथी कथी मानसाला बेधुंद व्हाव लागत. काटे घड्याळीचे थांबवून वेळेला कथी थांबवता येत नाही

विरुध्द प्रवाहाच्या दिशेने मानसला कधीच पहोता येत नाही.

मग येईल कोणीतरी सावरायला, या खोट्या आशेवर जगावं लागत. जीवनात कधी-कधी मानसाला बेधुंद व्हाव लागत.

एक तरी मुलगी असावी

पठाण इफ्तेसाम (बी.एस्सी. तृतीय वर्ष)

एक तरी मुलगी असावी उमलताना बघावी नाजूक नखेर करताना न्याहाळायला मिळावी ।।१।।

एकतरी मुलगी असावी साजिरी गोजिरी दिसावी नाना मागण्या पुरवताना तारंबळ माझी उडावी ।।२।।

एक तरी मुलगी असावी
मॅचिंग करताना बघावी
नटता नटता आईला तिने
नात्यातील गंमत शिकवावी।।३।।

एक तरी मुलगी असावी जवळ येऊन बसावी मनातली गुपितं तिने हळुच कानात सांगावी ।।४।।

एक तरी मुलगी असावी गालातल्या गालात हसावी कधीतरी भावनेच्या भरात गळामिढी घालावी ।।५।।

एक तरी मुलगी असावी निदान सुनेच्या रुपात मिळावी लेकीची कसर तिने थोडीतरी भरुन काढावी ।।६।।

आयुष्य

कु. रश्मी मते (बी.एस्सी. तृतीय वर्ष)

आयुष्यभर सोबत असून जवळ कधी बसत नाही एकाच घरात राहून आम्ही एकमेकास दिसत नाही.

हरवलां तो आपसातला निव्हाळयाचा संवाद एकमेकास दोष देवून नित्य चाले वादविवाद

घाव घाव घावतो आहे दिशा मात्र कळत नाही हदयाचे पाऊल कधी ऱ्हदयाकडे वळत नाही.

इतक जगुन झाल पण जगायलाच वेळ नाही जगतो आहोत कशासाठी काहीच कसला मेळ नाही

क्षण एक येईल असा घेऊन जाईल हा श्वास अर्ध्यावरच थांबवला असेल जीवन प्रवास.

युगंधर

शरद नरवाडे (बी.ए. तृतीय वर्ष)

होऊन गेले सावित्री -ज्योती स्त्रीवर्ग दिले शिक्षण हाती!

साबरमती संताचा वास एकच झाले मोहनदास!

डॉक्टर बाबासाहेब आंबेडकर महामानव ते युगंधर!

गाडगे बाबा रस्ता निर्मळ स्वच्छता मंत्र नित्य दर्वळ!

राष्ट्राचे संत तुकड्या दास नित्य किर्तनी ग्रामविकास!

आठव

सचिन लाड (बी.ए. तृतीय वर्ष)

बळ पाखरास दिलं दर उघड ठेवून पिछू उडूनिया गेलं! आज थकलेत बाहू दाणे वेचावे ते कसे नाही पिलास आठव मुखी उरले उसासे!

रक्त आटवून तिनं

मोकळ्या रे आभाळात नाही उमंगली दिशा माय बाप म्हणतांना कशा पिकल्यांत मिशा!

आज रिक्त घरट्याचे दार वाऱ्यानं हालते बुड घासत-घासत माय घरात घालते!

लेकराच्या बारशाले वाढे तुपाची ती धार आज तिच्या सरणात चाले रॉकेलचा मार!

नाही चंदनाची काडी देही फुलाचा रे हार वेळूच्या त्या पालखीस वाहे शेजारची पोर!

क्षणभर सुखापायी स्वा सोनियांच्या विटा साऱ्या देहास शेवटी मिळे स्मशानाचा ओटा

अपयश

कु.पह्नवी वाळले (बी.कॉम. द्वितीय वर्ष)

आयुष्यात हव ते मिळत नसत मिळालं तरी खुप कमी असत. जसे चांदण्यांनी भरुन सुध्दा आकाश रिकामचं असत आयुष्यात हवं ते मिळवण्याच सामर्थ्य आपल्याकडे असतं हिंमत असते, जिदद असते आयुष्यात यश व अपयश ह्या दोन पायऱ्या असतात पण अपयश आलं म्हणून माग राहायच नाही कारण खाली पडण्यात अपयश नाही पडून राहण्यात अपयश आहे. आयुषाची सुरुवात होते अपयशापासून यशाचा किरण होतो प्रयत्नांपासून प्रयत्न सफल होतात कष्टापासून कष्टाची सुरुवात होते आपल्यापासून मग का? मागे राहतो आपण सुरुवातीपासून

माय

कु. राणी शेजुळ (बी.एस्सी. द्वितीय वर्ष)

माय त्याला काय कमी? माय जीविताची हमी! माय अमृताचा झरा, माय जागता पहारा!!

माय मांगल्याची भूमी, माय संस्काराची खाण सत्य वदविल्या लागे फक्त मायेचीच आन!

माय खरी सरस्वती माय गुरुंचाही गुरु तिच संकटी धैर्याचा ठरतसे महामेरु!

माय अक्षय आदणं माय हिऱ्याचे कोदणं माय काळीज कहाणी, माय जगाची मानिनी!

माय सृजन सोहळा तिच दुःखितांचा मळा माय सुखाचे आगरं जसी चटणी-भाकर!

माय अनादी अनंत शिल्पकार आयुष्याची तिच्या छत्र छायेखाली मिळे उब मातृत्वाची!

माय निसर्गाचे रूप माय कारुण्याचे स्तुपं माय समतेची द्वाही माय तिथे लोकशाही!!!

सुविचार संग्रह

कु. प्रभावती वाकळे (एम.ए.प्रथम वर्ष, मराठी)

गुण लपविणे सोपं आहे. पण अवगुण लपविणे अवघड आहे. जगण्यासाठी खायचय का खाण्यासाठी जगायचं हा गुठ प्रश्न आहे.

प्रश्न आह.

किती जगलात याला महत्व नाही.

कसं जगलात याला महत्व आहे.

सुंदर असल्यामुळे माणुस गाजत नसतो.

तर तो गुणी असल्यामुळे माणूस गाजत असतो.

मेकअप करुन सुंदर दिसणं मर्यादित पण

विविध गुणांनी शोभुन दिसण अमर्यादित.

हाडाचे काडे आणि रक्ताचे डांबर

केल्याशिवाय विद्येची सडक तयार होत नाही.

मनाच्या बँकेत भावनेच अकाऊंट असल्याशिवाय प्रेमाचा
चेक मिळत नाही.

माणसे जन्माला येतात पण माणूसकी निर्माण करावी लागते.

वेळ ही एकटी जात नाही तर ती आपलं कार्य आणि आयुष्य घेवून जाते.

खोट बोलुन शय येत पण ते जास्त दिवस टिकत नाही, कारण सत्य शब्दात विलक्षण ताकद आहे. सत्य एक दिवस बाहेर येणार हा सत्याचा गुणधर्म आहे.

श्रिक्षणिक संस्कार गीत

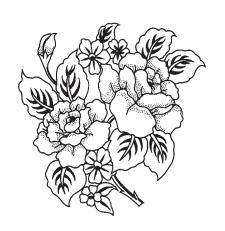
कु. रेणुका पांढरे (बी.एस्सी. द्वतीय वर्ष)

अ-रे रे-रे शिकरे बाळा पोटाची छाती करुनी घे गोळा

रक्ताचे डांबर करुणी शिकलास जर विद्येचा डॉक्टर होशील खरोखर आंबेडकरांचे विचार सदा ध्यानी धरा अभ्यास केला त्यांनी दिव्याच्या पातीवर ।।१।।

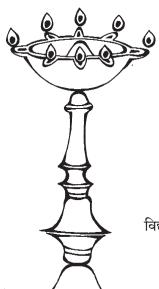
जेवणावर अति तुझे ध्यान नसावे. गुरुजींनी शिकवलेले भान असावे हाती सदा वही-पुस्तक, पेन दिसावे, महापुरुषांचे विचार मनी ठसावे ।।२।।

स्वजगण्यासाठी शिकु नको ध्यानी धर मुला देश हितासाठी तू मेलास तर मेला गुरुजींचा ऐकुण घे सल्ला भविष्य घडविण्याऱ्या वेलीवरच्या तू फुला ।।३।।

बसो मेरे नैनन में नंदलाल । मोहनी मूरति, साँवरि, सुरति नैना बने विसाल ॥ अधर सुधारस मुरली बाजित, उर बैजंती माल । क्षुद्र घंटिका कटि–तट सोभित, नूपुर शब्द रसाल । मीरा प्रभु संतन सुखदाई, भक्त बछल गोपाल ॥

qhXr {d^mJ

विद्यार्थी प्रतिनीधी
 कृष्णा नेटके
 बी.ए. तृतीय वर्ष

हिंदी राष्ट्रभाषा से विश्व भाषा की ओर

पंडीत सुप्रिया दादाराव (बी.एस्सी. द्वितीय वर्ष)

हिंदी विश्व की एक प्रमुख भाषा है एवं भारत की राष्ट्रभाषा है। केंद्रीय स्तर पर भारत में दूसरी आधिकारिक भाषा अंग्रेजी है। यह हिंदुस्तानी भाषा का एक मानकीकृत रुप है। जिसमें संस्कृत के तत्सम तथा तद्भव शब्दों का प्रयोग अधिक है और अरबी-फारसी शब्द कम हैं। हिंदी संवैधानिक रूप से भारत की प्रथम राष्ट्रभाषा और भारत की सबसे अधिक बोली और समझी जाने वाली भाषा है। हालाँकी, हिन्दी भारत की राष्ट्रभाषा है। चिनी के बाद यह विश्व में सबसे अधिक बोली जाने वाली भाषा है। विश्व आर्थिक मंच की गणना के अनुसार यह विश्व की दस शक्तिशाली भाषाओं में से एक है।

हिन्दी और इसकी बोलीयाँ सम्पुर्ण भारत के विविध राज्यों में बोली जाती है । भारत और अन्य देशों में भी लोग हिन्दी बोलते, पढते और लिखते है । फिजी, मॉरिशस, गयाना, सूरीनाम की और नेपाल की जनता भी हिन्दी बोलती है । २००१ की भारतीय जनगणना में भारत में ४२ करोड २० लाख लोगों ने हिन्दी को अपनी मूल भाषा बताया । भारत के बाहर हिन्दी बोलने वाले संयुक्त राज्य अमेरिका में ६,४८,९८३; मॉरिशस में ६,८५,१७०; दक्षिण आफ्रिका में ८,९०,२९२; यमन में ५,०००, नेपाल में ८ लाख, जर्मनी में ३०,००० है। न्युजीलैंड में हिन्दी चौथी सर्वाधिक बोली जाने वाली भाषा है ।

इसके अलावा भारत, पाकिस्तान और अन्य देशों में १४ करोड १० लाख लोगों द्वारा बोली जाने वाली उर्दू, मौखिक रूप से हिन्दी के काफि समान है। लोगों का एक विशाल बहुमत हिन्दी और उर्दू दोनों को भी समझता है। भारत में हिन्दी, विभिन्न भारतीय राज्यों की १४ आधिकारिक भाषाओं और क्षेत्र की बोलियों का उपयोग करने वाले लगभग १ अरब लोगों में से अधिकांश की दुसरी भाषा है। हिन्दी हिन्दी बेल्ट का लिंगुआ फ्रैंका है, और कुछ हद तक पुरे भारत (आमतौर पर एक सरल या पिजाइज्ड किस्म जैसे बाजार हिंदुस्तान या हाफ्लोंग हिंदी में)। भाषा विकास क्षेत्र से जुडे वैज्ञानिकों की भविष्यवाणी हिन्दी प्रमियों के लिए बडी सन्तोषजनक है कि आने वाले समय में विश्वस्तर पर अन्तरराष्ट्रिय महत्त्व की जो चन्द भाषाएँ होंगी उनमें हिन्दी भी प्रमुख होगी।

'देशो', 'भाखा(भाषा)', देशना वचन(विद्यापती)', 'हिन्दवी', 'दिक्खनी', 'रेखता', 'आर्यभाषा' (स्वामी दयानंद सरस्वती), 'हिंदुस्तानी', 'खडी बोली', 'भारती' आदि हिन्दी के अन्य नाम है जो विभिन्न ऐतिहासिक कालखण्डों में एवं विभिन्न संदर्भ में प्रयुक्त हुए है।

हिन्दी भाषा का इतिहास लगभग एक हजार वर्ष पुराना माना गया है। हिन्दी भाषा व साहित्य के जानकारोने अपभ्रश की अंतिम अवस्था 'अवहट्ठ को पुरानी हिन्दी नाम दिया। अपभ्रश की समाप्ति और आधुनिक भारतीय भाषाओं के जन्मकाल के समय का संक्रांतिकाल कहा जा सकता है। हिन्दी का स्वरुप शौरसेनी और अर्धमागधी अपभ्रशों से विकसीत हुआ है। १००० ई. के आसपास इसकी स्वतंत्र सत्ता का परिचय मिलने लगा था, जब अपभ्रश भाषाएँ साहीत्यीक संदर्भों में प्रयोग में आ रही थी। यही भाषाएँ बाद में विकसीत होकर आधुनिक भारतीय आर्य भाषाओं के रूप में अभिहत हुई। अपभ्रष का जो भी कथ्थ रूप था – वही आधुनिक बालियों में विकसित हुआ।

अपभ्रष के सम्बंध में 'देशी से देशी शब्द एवं देशी भाषा दोनों का बोध होता है।' प्रश्न यह है कि देशीय शब्द किस भाषा के थे? भरत मुनि ने नाट्यशास्त्र में उन शब्दों कों 'देशी' कहा है जो संस्कृत के तत्सम एवं सद्भव रुपों से भिन्न है। ये 'देशी' शब्द जनभाषा के

प्रचलित शब्द थे, जो स्वभावतः अपभ्रंश में भी चले आए थे। जनभाषा व्याकरण के नियमों का अनुसरण नहीं करती, परंतु व्याकरण को जनभाषा की प्रवृत्तियों का विश्लेषण करना पडता है, प्राकृत-व्याकरणों ने संस्कृत के ढाँचे पर व्याकरण लिखे और संस्कृत को ही प्राकृत आदि की प्रकृती माना। अतः जो शब्द उनके नियमों की पकड में न आ सके, उनको देशी संज्ञा दी गई। १४ सितंबर १९४९ को संविधान सभा ने हिन्दी को राजभाषा का दर्जा दिया।

सन १९९८ के पूर्व, मातृभाषियों की संख्या की दृष्टी से विश्व में सर्वाधिक बोली जाने वाली भाषाओं के जो आँकडे मिलते थे, उनमें हिन्दी को तिसरा स्थान दिया जाता था। सन १९९७ में 'सैन्सस ऑफ इंडिया' का भारतीय भाषाओं के विश्लेषण का ग्रन्थ प्रकाशित होने तथा संसार की भाषाओं की रिपोर्ट तैयार करने के लिए युनेस्को व्दारा सन १९९८ में भेजी गई युनेस्को प्रश्नावली के आधार पर उन्हे भारत सरकार के केन्द्रीय हिन्दी संस्थान के तत्कालीन निदेशक प्रोफेसर महाविर सरन जैन व्दारा भेजी गई विस्तृत रीपोर्ट के बाद अब विश्व की संख्या की दृष्टी से संसार कि भाषाओं में चिनी भाषा के बाद हिन्दी का दूसरा स्थान है। चिनी भाषा के बोलने वालों की संख्या हिन्दी भाषा से अधिक है किन्तु मातृभाषियों की संख्या अंग्रेजी भाषीयों से अधिक है किन्तु मातृभाषियों की संख्या अंग्रेजी भाषीयों से अधिक है।

विश्व के लगभग बीसवी शती के अंतिम दो दशकों में हिन्दी का आंतरराष्ट्रिय विकास बहुत तेजी से हुआ है । वेब, विज्ञापन, संगीत, सिनेमा और बाजार के क्षेत्र में हिन्दी की माँग जिस तेजी से बढ़ी है वैसी किसी और भाषा में नहीं । विश्व के लगभग १५० विश्वविद्यालयों तथा सैकडों छोटे-बड़े केंद्रों में विश्वविद्यालय स्तर से लेकर शोध स्तर तक हिन्दी के अध्ययन-अध्यापन की व्यवस्था हुई है । विदेशों में २५ से अधिक पत्र-पत्रिकाएं लगभग नियमित रूप से हिन्दी में प्रकाशित हो रही है । युएई के 'हम एफ-एम' सहीत अनेक देश हिन्दी कार्यक्रम प्रसारित कर रहे हैं, जिनमें बीबीसी, जर्मनी के डॉयचे

वेले, जापान के एनएचके वर्ल्ड और चीन के चायना रेडीयो इंटरनॅशनल की हिन्दी सेवा विशेष रूप से उल्लेखनीय है। दिसम्बर २०१६ में विश्व आर्थिक मं ने १० सर्वाधिक शक्तिशाली भाषाओं की जो सूची जारी की है उसमें हिन्दी भी एक है। इसी प्रकार कोर लैंग्वेज नामक साईट ने दस सर्वाधिक महत्त्वपुर्ण भाषाओं में हिन्दी को स्थान दिया था। के इंटरनॅशनल ने वर्ष २०१७ के लिये सीखने योग्य सर्वाधिक उपयुक्त ९ भाषाओं में हिन्दी को स्थान दिया है।

हिन्दी को एक अन्तरराष्ट्रीय भाषा के रूप में स्थापित करने और विश्व हिन्दी सम्मेलनों के आयोजन को संस्थागत व्यवस्था प्रदान करने के उद्देश से ११ फरवरी २०१८ को विश्व हिन्दी सचिवालय की स्थापना की गयी थी । संयुक्त राष्ट्र रेडिओ अपना प्रसारण हिन्दी में भी करना आरम्भ किया है । हिन्दी को संयुक्त राष्ट्र संघ की भाषा बनाये जाने के लिए भारत सरकार प्रयत्नशील है ।

॥ ये हिंदी वो है ॥

वऱ्हाडे मयुरी विव्वलराव (बी.कॉम. द्वितीय वर्ष)

जो दुश्मनो को प्यार से अपना बनाती है, जो हर धर्म कों एक धागे से बांध जाती है, जो देवनागरी में देवों की गाथा सुनाती है, वो हिंदुस्तान की भाषा है, जो हिंदी कहलाती है।

राधा कृष्ण के प्रेम की भाषा ये हिंदी है। हमारे विश्वगुरु भारत की आशा ये हिंदी है, ये हिंदी है जिसने विश्व को प्रेम सिखाया है, हर हिंदस्तानी के दिल की अभिलाषा, ये हिंदी है।

ये हिंदी माँ हमारी है, जिसने जीना सिखाया है, हिंदी के कवियों ने विश्व को पक्तियों पे झुमाया है, ये हिंदी वो है, जो हिंदुस्तान की, हर गलीमें रहती है, ये हिंदी।

हमारी राष्ट्र भाषा हिन्दी

पिंकी राजकुमार भुरे (बी.कॉम. द्वितीय वर्ष)

हिंदी हमारी राष्ट्रभाषा है । हिंदी ही देश की वह महत्त्वपूर्ण भाषा है, जिसमें सागर सी गहीरईयाँ है तो हिमालय सी ऊँचाईयाँ भी है । हिंदी के विख्यात विद्वान श्री हजारी प्रसाद द्विवेदीजी ने लिखा है 'सिर्फ अपनी भाषा का साहित्य ही जातियों और स्वदेश की उन्नती का साधन बन सकता है'।

आज हमारे देश को आजाद कई वर्ष हो गए । हिंदी संविधान द्वारा राष्ट्रभाषा के रूप में स्वीकृत भी है, परंतु दु:ख की बात है कि आज भी हिंदी का परिपुर्ण सर्वांगीण विकास नहीं हुआ । आज हिंदी को लेकर सचमुच राष्ट्र एकमत नहीं है । यदि दक्षिण भारत का सहयोग मिल जाए तो हिंदी राष्ट्रभाषा के रूप में उन्नती के शिखरों को छू सकती है ।

आज भारत में अंग्रेजी शिक्षा का जहर जनमानस की नस में भर गया है । अंग्रेजी के प्रति मोह यहाँ तक कि आज का बालक सेफ के मायने तो नहीं जानता परंतु एप्पल को जरूर जानता है । दैनिक जीवन की बोलचाल, सार्वजिनक स्थानों पर, कार्यालयों में हिंदी का उपयोग निरंतर कम होता जा रहा है, हिंदी में बात करना तोहीन समझा जा रहा है, यह एक खतरनाक स्थिती है, बहुत बडा आघात है हिंदी पर ।

राष्ट्रभाषा हिंदी के लिए यह परमावश्यक है कि हिंदी के विख्यात विद्वान हिंदी के प्रति पूर्ण समर्पण भाव से कार्य करें । जगह जगह राष्ट्रभाषा प्रचार समितीयों की स्थापना हो, राष्ट्रभाषा के प्रति लोगों में प्रेम जागृत करने हेतु प्रचार, प्रसार, संगोष्ठियाँ आदि आनेकानेक कार्यक्रम वर्षभर चलते रहे । किसी भाषा की ताकत साहित्य होता है, और हिंदी में विचार साहित्य की कमी है । अतः हिंदी में नये साहित्यों की रचना हेतु सरकार रचनाकारों

को निरंतर आमंत्रित एवम् पुरस्कृत करें, कार्यालयों, बँको में हिंदी आवश्यक करें तो जरुर हिंदी का प्रसार होगा । हिंदी में अन्य भाषाओं के शब्दों का समावेश किया जा सकता है, और तब हिंदी राष्ट्रभाषा हीं नहीं विश्वभाषा भी बन सकती है ।

आज जरूरत है अहिंदी भाषी क्षेत्रों के जनमानस के दिलों से इस बात को निकालने की, कि हिंदी उनपर जबरदस्ती थोपी जा रही है । और यह तभी संभव है जब हिंदी के विद्वान, साहित्यकार, पत्रकार, अहिंदी भाषीयों के संग घनिष्ठ संपर्क में रहे । यदि अहिंदी भाषीयों के मन से हिंदी के प्रति रागद्वेश तथा भाषायी प्रतिस्पर्धा को समाप्त किया जाए, तो यह एक मील का पत्थर होगा ऐसे स्थिती में राष्ट्रभाषा का मान सन्मान तथा क्षेत्रविस्तार आवश्य बढेगा ।

कोई भी राष्ट्र अपनी भाषा के बिना चहोंमुखी प्रगती नहीं कर सकता । हिंदी ही वह सरल और सुसंस्कृत भाषा है, जिसे उपयोग कर सकता है, आज जरुरत है कि हर राष्ट्रप्रेमी, अहिंदी भाषी समर्पण भाव से हिंदी को अपनाएँ तो जरुर एक ही भाषा हमारी राष्ट्रभाषा हिंदी, विश्वभाषा बन जाएगी और तब हम बडे स्नेह और गर्व से 'हिंदी सप्ताह' नहीं 'हिंदी वर्ष' का आयोजन करेंगे।

ए. पी. जे. अब्दुल कलाम : सामान्य पश्चिय

पठान वाजीद खाँन साहेब खाँन (बी.ए. तृतीय वर्ष)

भारत के पुर्व राष्ट्रपति, परमाणू वैज्ञानिक एवं मिसाइलमैन के नाम से प्रसिद्ध, भारतरत्न अबुल पाकिर जैनुला अबदीन अब्दुल कलाम मसऊदी अथवा ए. पी. जे. अब्दुल कलाम मसऊदी (अंग्रेजी : A. P. J. Abdul Kalam) (१५ अक्टुबर १९३१-२७ जुलाई २०१५) जिन्हे मिसाईल मैन और भारत के पुर्व राष्ट्रपती के नाम से जाना जाता है, भारतीय गणतंत्र के ग्यारहवे निर्वाहित राष्ट्रपती थे।

वे भारत के पुर्व राष्ट्रपति, जानेमाने वैज्ञानिक और अभियंता (इंजिनीअर) के रूप में विख्यात थे। अब्दुल कलाम के विचार आज भी युवा पिढी को आगे बढने के लिए प्ररित करते है।

* कार्यकाल:

२५ जुलाई २००२-२५ जुलाई २००७
प्रधान मंत्री अटल बिहारी वाजपेयी
मनमोहन सिंग
उपराष्ट्रपती कृष्णकान्त भैरोसिंह शेखावत
जन्म १५ अक्टुबर १९३१
रामेश्वर रमानाथपुरम
जिला, ब्रिटीश राज (मौजुदा
तमिळनाड, भारत)
मृत्यू २७ जुलाई २०१५
(उम्र ८३)
शिलोंग मेघालय, भारत

* प्रारंभिक जीवन: १५ अक्टुबर १९३१ को धनुषकोडी गाँव (रामेश्वरम, तिमलनाडू) में एक मध्यवर्ग मुस्लिम परिवार में इनका जन्म हुआ । इनके पिता जैनुलाब्दिन न तो ज्यादा पढे-लिखे थे, न ही पैसे वाले थे । इनके पिता मछुआरों को नाव किराये पर दिया करते थे । अब्दुल कलाम संयुक्त परिवार में रहते थे । परिवार की सदस्य संख्या का अनुमान इस बात से लगाया जा सकता है की यह स्वयं पाँच भाई एवं पाँच बहन थे और घर में तीन परिवार रहा करते थे। कलाम के गणित के अध्यापक सुबह ट्युशन लेते थे इसिलिए वह सुबह ४ बजे गणित की ट्यूशन पढने जाते थे । अब्दुल कलाम ने अपनी आरंभिक शिक्षा को जारी रखने के लिए अखबार वितरीत करने का कार्य भी करते थे । कलाम ने १९५० में मद्रास इंस्टीट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजी से अंतरिक्ष विज्ञान मे स्नातक कि उपाधी प्राप्त की है। स्नातक होने के बाद उन्होंने हावरकाफ्ट परियोजना पर काम करने के लिये भारतीय रक्षा अनुसंधान एवं विकास संस्थान में प्रवेश किया । १९६२ में वे भारतीय अंतरिक्ष अनुसंधान संगठन में आये जहाँ उन्होने सफलतापुर्वक कई उपग्रह प्रक्षेपण परियोजना में अपनी भूमिका निभाई । परियोजना में उपग्रही प्रक्षेपण यान SLV तीन के निर्माण महत्त्व पूर्व भूमिका निभाई जिससे जुलाई १९८२ में रोहिणी उपग्रह सफलतापुर्वक अंतरिक्ष में प्रक्षेपित किया गया था।

* वैज्ञानिक जीवन: यह मेरा पहला चरण था। जिसमें मैंने तीन महान शिक्षकों विक्रम साराभाई, प्रोफेसर सतीश धवन और ब्रम्ह प्रकाश से नेतृत्वमें सिखा, मेरे लिया यह सिखने और ज्ञान के अदिग्रहन का समय था।

ए.पी.जे अब्दुल कलाम राष्ट्र को संम्बोधित करते हूए परियोजना १९६२ मे भारतीय अंतरिक्ष अनुसान संघटन से जुडे। अब्दुल कलाम को महानिर्देशक के रुप मे भारत का पहला स्वदेशी उपग्रह एस.एल.व्ही ३ प्रक्षेपात्र बनाने का श्रेय हासिल हुआ । १९८० से इन्होने रोहिनी उपग्रह को पृथ्वी की कक्षा मे निकट स्थापित किया था । इस प्रकार भारत के भी अंतरराष्ट्रीय अंतरिक्ष कल्ब का सदस्य बने गये। कलाम मे स्वदेशी लक्ष भेदी नियंत्रित पक्ष पात्र (गाईडेड मीसाईल) को डिझाइन किया। इन्होने

अग्नी एवं पृथ्वी जैसे प्रक्षेपात्रों को स्वदेशी तकनिक से बनाया था। कलाम जुलाई १९९२ से दिसंबर १९९९ तक रक्षा मंत्रि के विज्ञान सलाहकार तथा सुरक्षा शोध और विकास विभाग के सचिव थे। कलाम ने भारत के विकास स्तर २०२० तक विज्ञान के क्षेत्र में अत्याधुनिक करने के लिए एक विशिष्ट सोच प्रदान की। १९८२ में भारतीय रक्षा अनुसंधान एवं विकास संस्था वापिस निर्देशक के तौर पर आऐ उन्होंने अपना सारा ध्यान गाईडेड मिसाईल के विकास पर केंद्रित किया। अग्नि मिसाईल और पृथ्वी मिसाईल का सफल परिक्षण का श्रेय काफी उन्ही को है। जुलाई १९९२ भारतीय रक्षा मंत्रालय में वैज्ञानिक सलाहकार नियुक्त हुऐ। भारत ने १९९८ में पोखरन में दूसरा सफल परमाणु परिक्षण किया और परमाणु शक्ती से संपन्न राष्ट्र की सुची में सामिल हुऐ।

वे राष्ट्रपती निर्वाचित हुऐ थे। इन्हे भारतीय जनता पार्टी समर्थित एन.डी.ए. घटक दलों ने अपना प्रत्याशी बनाया था। १८ जुलाई २००२ को कलाम को नब्बे प्रतिशत बहुमतद्वारा भारत का राष्ट्रपती चुना गया था। और इन्हे २५ जुलाई २००२ संसद भवन के अशोक कक्ष मे राष्ट्रपति की शपथ दिलाई।

* निधन: २७ जुलाई २०१५ की शाम अब्दुल कलाम भारतीय प्रंबंधन संस्थान शिलोंग मे रहने योग्य ग्रह पर एक व्याख्यान दे रहे थे जब उन्हे जोरदार कार्डियक अरेस्ट (दिल का दौरा) हुआ और वे बेहोश होकर गिर पडे। लगभग ६.३० बजे गंभीर हालत में उन्हे पेथानी हस्पताल में आयिसयू में ले जाया गया और दो घंटे के बाद उनकी मृत्यु की पुष्टी कर दी गई। कलाम अक्टूबर २०१५ में ८४ साल के होने वाले थे। मेघालय के राष्ट्रपाल वी. षडमुखनाथन अब्दुल कलाम के अस्पताल में प्रवेश की खबर सुनते ही सिधे अस्पताल में पहूंच गये। बाद में षडमुखनाथन ने बताया की कलाम को बचाने की चिकित्सा दल की कोशिश के बाद भी शाम ७.४५ पर उनका निधन हो गया।

*** पुरस्कार एवं सम्मान :**

सम्मान का वर्ष	 सम्मान /पुरस्कार	प्रदाता संस्था
२०१४	डॉक्टर ऑफ साईन्स	एडिनबर्ग विश्वविद्यालय युनाइटेड कोंगडर्म
२०१२	डॉक्टरेट ऑफ लॉज (मानद उपाधि)	साइमन फ्रेजर विश्व विद्यालय
२०११	मानद सदस्यता	IEEE
२०१०	डॉक्टर ऑफ इन्जीनियरिंग	युनिवर्सिटी ऑफ वाटरलू
२००९	मानद डॉक्टरेट	ऑकलैंड विश्वविद्यालय
२००९	हूवर मेडल	ए.एस.एम.इ. फाउण्डेशन (सं.रा.अमे)
२००९	वॉन कार्मन विंगस अन्तरराष्ट्रीय अवार्ड	कॉलिफोर्निया इंस्टीट्युट ऑफ टेक्नोलॉजी,
२००८	डॉक्टर ऑफ इन्जीनियरिंग (मानद उपाधी)	नानयांग टेक्नो लॉजिकल विश्वविद्यालय सिंगापूर
२००८	डॉक्टर ऑफ साईन्स (मानद उपाधि)	अलिगढ मुस्लिम विश्वविद्यालय, अलिगढ
२००७	डॉक्टर ऑफ साइन्स एण्ड टेक्नोलॉजी	कार्नेगी मेलन विश्वविद्यालय
२००७	किंग चार्ल्स मेडल	रॉयल सोसायटी यूनाईटेड किंगडम
२००७	डॉक्टर ऑफ साइन्स की मानद उपाधी	बूल्वरहैप्टन विश्वविद्यालय, युनाईटेड किंगडम
२०००	रामानुजन पुरस्कार	अल्वाई शोध संस्थान चेन्नई
१९९८	वीर सावरकर पुरस्कार	भारत सरकार
१९९७	इंदिरा गांधी राष्ट्रीय एकता पुरस्कार	भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेस
१९९७	विशिष्ट शोधार्थी	इंस्टीट्यूट ऑफ डायरेक्टरर्स (इंडिया)
१९९०	पद्म विभूषण	भारत सरकार
१९८१	पद्म भूषण	भारत सरकार
		• नानरीम /२१ • /

संत कबीर दास

शिल्पा कैलास डांगे (बी.ए. तृतीय वर्ष)

कबीरदासजी हिंदी साहित्य के महिमामण्डित व्यक्तीत्व होने के साथ साथ एक महान संत एक महान विचारक और समाज सुधारक भी थे। कबीर दासजी ने अपने सकारात्मक विचारों से करीब ८०० दोहों में जीवन के कई पक्षों पर अपने अनुभवों का जीवंत वर्णन किया है।

संत कबीर के दोहे ने सभी धर्मो पंथो, वर्गो में प्रचलित पर उन्होंने मर्मस्पशी प्रहार किया है। इसके साथ ही कबीर दास जी ने धर्म के वास्तवीक स्वरुप को भी उजागर किया है। हिंदी साहित्य में उनके योगदान को कभी भुलाया नहीं जा सकता कबीर के दोहे और उनकी रचनांए बहुत प्रसिध्द है।

महान संत कबीर दास जो अनपढ थे लेकीन कबीरजीने पुरी दुनिया को अपने जीवन के अनुभव से वो ज्ञान दिया। जिस पर अगर कोई मनुष्य अमल कर ले तो इंसान का जीवन बदल सकता है। कबीर जी के दोंहे को पढकर इंसान में सकारात्मकता आती है। और प्रेरणात्मक विचार उत्पन्न होते है। वर्तमान समाज में कोई एैसे लोग है जो सफलता तो हासील करना चाहते है, लेकीन इस के लिए प्रयास ही नहीं करते थे फिर उन्हें लक्ष को नहीं पाने और असफल हो जाने का डर रहता है। एैसे लोगों को लिए महान संत कबीर दास ने अपने इस दोहे में बडी शिक्षा दी है।

उनका एक दोहो आगे देखेंगे। जिन खोजा तिन पाइया गहने पानी पैठ मै बपुरा बुडन डरा रहा किनारे बैठ।

अर्थ: जीवन में लोग हमेशा प्रयास करते है वो उन्हें जो चाहे वो पा लेते है जैसे कोई गोताखोर गहरे पानी में जाता है तो कुछ ना कुछ पा ही लेता है लेकीन कुछ लोग पाणी में डुबने के डर से यानी असफल होने के डर से कुछ करते हो नहीं, और किनारे ही बैठे रहते हैं।

बचपन

पठाण इफ्तेसाम, वराडे मयुरी (बी.एस्सी.तृतीय वर्ष) (बी.कॉम. द्वितीय वर्ष)

एक बचपन का जमाना था जिसमें खुशियों का खजाना था चाहत चाँद को पाने की थी पर दिल तितली का दिवाना था खबर ना थी कुछ सुबह की ना शाम का ठिकाणा था थककर आना स्कुल से पर खेलने भी जाना था माँ की कहानी थी परियों का फसाना था बारिश में कागज की नाव थी हर मौसम सुहाना था रोने की वजह ना थी ना हसनें का बहाना था क्यों हो गये हम इतने बडे इससे अच्छा तो वो बचपन का जमाना था। वो बचपन का जमाना था ।

स्वच्छ भारत अभियान

शरद रामभाऊ लाटे (बी.ए. तृतीय वर्ष)

स्वच्छ भारत अभियान को एक राष्ट्रव्यापी सफाई अभियान के रूप मे प्रधानमंत्री नरेंद्र मोदी द्वारा शुरु किया गया। एक स्वच्छ अभियान है। यह एक स्वच्छ भारत की दृष्टी से लागु किया गया है भारत को एक स्वच्छ देश बनाना महात्मा गांधी का एक सपना था इसिलीए इसे महात्मा गांधी जयंती पर भारत सरकार द्वारा शुरु किया गया।

गांधी ने अपने वक्त में नारो द्वारा लोगों को प्रेरीत करके स्वच्छ भारत की कोशीश कि थी किन्तु लोगों की कम रुची के कारण असफल रहे।

लेकीन कुछ वर्षो बाद इस स्वच्छ भारत मिशन के सफल बनाने के लिए भारत सरकार द्वारा फिर से अरंभ किया गया जो की महात्मा गांधी के ७५० वी जयंती तक समाप्त होने का अनुमान है। यह महात्मा गांधी की १४५ वी जयंती पर २ अक्तुम्बर २०१४ मे शुरु लिया गया। भारत के सभी नागरिको के लिए एक बडी चुनोत्ती है। यह तब संभव है जबकी भारत मे रहने वाला हर व्यक्ती इस अभियान के लिए अपणी जिम्मेदारी समझे। और इसे एक सफल मिशन बनाने के लिए एक साथ होकर पुरा करने की कोशीश करे। प्रसिध्द भारतीय हस्तिओ ने इसकी पहल की और पूरे भारत से एक जागरूकता कार्य क्रम के रूप मे इसका प्रसार किया उत्तर प्रदेश के मुख्यमंत्री योगी आदित्यनाथ ने मार्च २०१७ मे उत्तर प्रदेश मे सरकारी कर्यालयों मे चबाते काले पात गुटखा

और अन्य तंबाख़ उत्पादोपर प्रतीबं लगा दिया है।

स्वच्छ भारत मिशन या स्वच्छ भारत अभियान भारत सरकार दवारा चलाया गया एक विशाल जन आंदोलन है। जो की पूरे भारत में सफाई को बढावा देता है। इस अभियान को २०१९ तक यह स्वच्छ भारत का लक्ष बनाते हुए २ अक्तुम्बर २०१४ को महात्मा गांधी जयंती के उपलक्ष्य में आरम्भ किया गया अभियान है। इस अभियान की शुरुवात के दिन प्रधानमंत्री ने कला खेल और साहित्य से जुड़े नऊ हस्तीयों के नामी किया अपणे अपणे क्षेत्रों में इस मिशन को आगे बढाने के लिए स्कूल कॉलेजो ने भी अपने तरीकेसे मे भाग लिया। प्रधानमंत्री मोदी ने उन नऊ नामी लोगो से आग्रह किया कि वह अपणी तरफ से नऊ व्यक्ती चुने जो भारत स्वच्छता अभियान में पुर्ण इच्छा शक्ती से भाग ले और इस तरह एक पूरी मानव श्रखंला का निर्माण हो जिसमे देश के हर कोने से भारतीय सामील हो और इसे राष्ट्रमिशन के रुप से आगे बढाये।

किसी पेड की शाखाओं की तरह ही इस मिशन का मी मकसद भारत की हर एक व्यक्ती को जोडणा है। चाहे वह किसी भी व्यवसाय से हो । स्वच्छ भारत मिशन का लक्ष गरीबी रेखा से निचे जिवन कर रहे सभी परिवारों को स्वस्त स्वच्छालय प्रदान करता है।

हमको पूरे करणे है वो स्वच्छता के सपने गांधी जी ने देखे थे जो अंर्तरमन में अपने ।

धिर्य

कु. शितल थोरात
(बी.ए. तृतीय वर्ष)
परिवार के साथ धैर्य
प्यार कहलाता है
औरों के साथ धैर्य
सम्मान कहलाता है
स्वयं के साथ धैर्य
आत्मविश्वास कहलाता है
और
भगवान के साथ धैर्य
आस्था कहलाता है

चिंता

कु. शितल थोरात (बी.ए. तृतीय वर्ष) चिंता से चतुराई घटे घटे रुप और ज्ञान । चिंता बडी अभागिनी चिंता चिता समान । तुलसी भरोसे राम के निर्भय हो के सोय अनहोनी होनी नही होनी होय सोय ।

खूबस्र्त चेहरा भी
बूढा हो जाता है
ताकदवर जिस्म भी
एक दिन ढल जाता है
ओहदा और पद भी
एक दिन खत्म हो जाता है
लेकिन एक अच्छा इन्सान
हमेशा अच्छा इन्सान ही रहता है

पिता

शेख जाफर (बी.ए. द्वितीय वर्ष)

- १) पिता कि सख्ती बर्दाश करो, ताकी काबील बन सको।
- २) पिता कि बातें गौर से सुनो, ताकी दुसरों की न सुननी पडे।
- भिता के सामने ऊँचा मत बोलो वरना भगवान तुमको निचा कर टेगा ।
- ४) पिता का सन्मान करो, ताकी तुम्हारी संतान तुम्हारा सन्मान करें।
- ५) पिता की इज्जत करो, ताकी इससे फायदा उठा सको ।
- ६) पिता का हुक्म मानो, ताकी खुशहाल रह सको।
- ७) पिता के सामने नजरें झुका कर रहो, ताकी भगवान दुनिया में तुमको आगे करें।
- ८) पिता एक भगवान है जिसपर अनुभव लिखा जाता है।
- ९) पिता के आंसु तुम्हारे सामने ना गिरे, वरना भगवान तुम्हे । दुनिया से गिरा देगा ।
- १०) पिता की बात नजर अंदाज मत करो वरना तुम कही के नहीं रहोंगे ।

सच्चा भारत

कृष्णा नेटके

(बी.ए. द्वितीय वर्ष)

- १) जलती रही जोहर में नारियां भेडिये फिर भी मौन थे। हमें पढाया गया अकबर महान तो फिर महाराणा प्रताप कौन थे।
- २) सडती रहीं लाशे सडकों पर गांधी फिर भी मौन थे। हमें पढाया गया गांधी के चरखे से आजादी आयी तो फांसी चढने वाले २५-२५ साल के वो जवान कौन थे।
- ३) वो रस्सी आज भी संग्रहालय में है जिसे गांधीजी बकरी बांधा करते थे। किन्तु वो रस्सी कहाँ है जिस पे भगतसिंह, सुखदेव और राजगुरु हसते हुए झुले थे।

आज का भारत

पठाण इफ्तेसाम

(बी.एस्सी. तृतीय वर्ष) देश मेरा था सोने की चिडियाँ फेंक के साडी उतार के चुडियाँ अब यहाँ डोले पश्चिम गुडीयाँ सोना ले गये बेदर्द फिरंगी रोये चिडीयाँ देख पेडो की तंगी इतिहास था जिसकी महान गाथा आज कहा समाज बना दोरंगी उनके ही तन के दो हिस्से भारत-पाक तैयार खडे लङने को परमानु जंगी कही खो गये महान नेता देश अब झेले चाले बेढंगी इंतजार है उस खुश नुमाँ पलका जब संतो की पावन धरती पर खिलेगा कोई नेक फरिश्ता बरसाने को मेघ सतरंगी।

पर्यावरण प्रदुषित क्यों

कु. दिपाली लाटे

्बी.ए. तृतीय वर्ष)

भगवानजी मिलने आयें धरती पे । उन्होने बातें की पर्यावरण पे ।

पहली बार बोलने लगे किसान । अपनी धरती की बडी जबान । सवाल पुछकर किसान बोले । बरसात का क्या कब आयेगी । आकर अनदेखी होकर जायेगी । जवाब में भगवानजी बोले । तुम मानव सब पेड काटकर । खा रहे हो पेट भरकर ।

दुसरी बार बोलने लगे नेतादार ।
अपनी धरती के सच्चे इमानदार ।
सवाल पुछकर नेतादार बोले ।
यह सारा धुआँ कैसे जायेगा ।
जाकर हमें कब शांति दिलायेगा ।
जवाब में भगवानजी बोलें ।
तुमने ही गाडियाँ, कारखानें बनाये ।
आपने मृत्यू के फुल सजायें ।

तिसरी बार बोलने लगे दलाल ।
अपने धरती को भरी मिसाल ।
सवाल पुछकर दलाल बोले ।
यह सारा प्रदुषण कब रुकेगा ।
हम जैसा आदमी कैसे जी सकेगा ।
जवाब में भगवानजी बोलें ।
यह सब तुम्हारी ही किमया ।
उजड जायेगी सारी दुनियां ।

॥ वाह री जिन्द्रगी ॥

वऱ्हाडे मयुरी विठ्ठलराव

(बी.कॉम. द्वितीय वर्ष)

जीवन की आधी उम्र तक पैसा कमाया पैसा कमाने में इस शरीर को खराब किया । बाकी आधी उम्र तक उसी पैसे को शरीर ठिक करने में लगाया । न शरीर बचा न पैसा । वा री जिन्दगी ।

> श्मशान के बाहर लिखा था। मंजिल तो तेरी यही थी। बस जिन्दगी गुजर गई आते आते क्या मिला तुझे इस दुनिया से अपनों ने ही जला दिया तुझे जाते जाते। वाह री जिन्दगी।

दौलत की भूख ऐसी लगी की कमाने निकल गए। जब दौलत मिली तो हाथ से रिश्तें निकल गए।

सूविचार

वऱ्हाडे मयुरी विठ्ठलराव (बी.कॉम. द्वितीय वर्ष)

रास्ते पर कंकड ही कंकड हो तो भी एक अच्छा जुता पहनकर उस पर चला जा सकता है । लेकिन एक अच्छे जुते के अंदर एक भी कंकड हो तो एक अच्छी सडक पर भी कुछ कदम तक चलना मुश्किल है । अर्थात : बाहर की चुनोतियों से नहीं हम अपनी अंदर की कमजोरी से हारते है ।

तुफानों से क्या डरना

पिंकी भुरे

(बी.कॉम. द्वितीय वर्ष)

नफरत करना नहीं किसी से प्यार सभी से करना जी, तुफाँ तो आते रहते है...इनसे भी क्या डरना जी। हिम्मत करने वाले को मिलती मदद सब लोगो की, सत्कर्मी की तुलिका से...जीवने में रंग भरना जी।

हार-जित का खेल है जीवन, खेल समझकर खेलो, जो भी मिलता हाथ बढाकर खुशी-खुशी तुम लेलो । जब तक जियो, हँसकर जियो इक दिन सबको जाना जी तुफाँ तो आते रहते है, इनसे भी क्या डरना जी ।

धुप-छाँव जीवन का हिस्सा कभी उजाला, कभी अंधेरा रात हो चाहे जितनी भी लंबी उसका भी है अंत सवेरा । समय ठक-सा कभी न रहता थोडा धीरज-धरना जी तुफाँ तो आते रहते है, इनसे भी क्या डरना जी ।

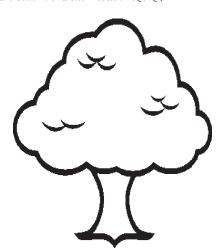
देह अभिमान के कारण, देखो कितनी महामारी है, सबको सच्ची राह दिखाना, अपनी जिम्मेदारी है। आत्मज्ञान के दीप जलाकर, दुर अंधेरा करना जी। तुफाँ तो आते रहते है, इनसे भी क्या डरना जी।

कितना आसान, कितना मुश्किल

वैशाली भुरे (बी.कॉम. तृतीय वर्ष)

काटना कितना आसान है। उगाना कितना मुश्किल है। मिटा देना कितना आसान है। लिखना कितना मुश्किल है। राग छेडना कितना आसान है। राग बनाना कितना मुश्किल है। मार देना कितना आसान है। किसी को जलाना कितना मुश्किल है। मुटठी खोलना कितना आसान है। बंद मुटठी रखना कितना मुश्किल है। दुःखी रहना कितना आसान है। पर खुशी पाना कितना मुश्किल है। इस संसार में हर अच्छी बात मुश्किल से ही मिलती है। अगर वह आसानी से मिल जाता तो मुश्किल का मजा कैसे आता, इसिलिए तो कहते है, सफलता का रास्ता आसान नही है।

पुलवामा की शहादत(दोहे) (अशोक अंजुम)

कृष्णा नेटके

(बी.ए. द्वितीय वर्ष)

- सभी जनों को दे गया, बडी भयानक चोट ।
 क्रुर शक्ल आतंक की, पुलवामा विस्फोट ।।
- एक धमाका यूँ हुँआ, सैनिक हुए शहीद ।
 कितनों की रोटी गई, कितनो की उम्मीद
- इ) बैठा है जिस डाल पर, काटे वो ही डाल ।है अंजुम अब पाक से, करना व्यर्थ सवाल ।।
- ४) बारूदों की फसल ये, बोता है नापाक ।खुद एक दिन इस आग से, हो जाएगा खाक।।
- ५) बयालिस सैनिक गए, करके जाँ कुर्बान । जाग गया है देश अब सुन ले पाकिस्तान ।।
- ६) पुत्र कहे गम है नहीं, मै हो गया अनाथ ।
 माँ की रक्षा को मगर, उठे करोडों हाथ।।
- ७) कफन तिरंगे का मिला, धन्य हुई वह जान । इससे बढकर मृत्यू का, क्या होगा सम्मान ।।
- ८) आर-पार की बात हो, हों समझौते बंद । बहुत सह लिया शत्रु को, निबटे अब मितमंद ।।
- ९) पिता फुलाएँ छातियाँ, गर्व करें संतान ।जो सरहद पर देशहित, वीर हुए कुर्बान ।।
- १०) माँ कहती मेरा नहीं, था भारत का लाल । कर्ज चुकाया दूध का, मुझको किया निहाल ।।
- ११) बहल बहन सिसकर कह रही, वीरा मुझको गर्व । भले मनेगा अब नहीं, रक्षाबंधन पर्व ।।
- १२) भारत माँ के कर्ज को, सकता कौन उतार । पत्नी बोली आपके, बाद पुत्र तैयार ।।
- १३) भडका है जो दिलों में, थमें न वह तुफान । एक तडप से है भरे, बच्चे-वृद्ध-जवान ।।
- १४) फैल गई है देश में, पुलवामा की आग । दुश्मन हिंदूस्तान के, भाग सके तो भाग ।
- १५) जन-जन में आक्रोश है, सभी हृदय के क्लांत । नवभारत है ये न अब, बैठ सकेगा शांत ।।

दिल जले

तुषार देशमुख

(बी.एस्सी. प्रथम वर्ष)
खूबिया इतनी तो नहीं हम में कि
तुम्हें कभी याद आयेंगे।
पर इतना तो भरोसा है हमे खुद पर
आप हमें कभी भूल नहीं पायेंगे।
आदत नहीं है मुझे सब पे फिदा होने की
पर तुझमें कुछ बात ही ऐसी है की
दिल को संभलने का मौकाही नहीं मिला।
सिर्फ बिछड जाने से ही तो रिश्ता खतम नहीं होता,
प्यार वो कुआँ है जिसका पानी कम नहीं होता।
जिक्र तेरा हर लफ्ज में करूँगा...
बेफिक्र रह... तेरा नाम ना लुँगा।
कुछ तो बदला

जरूर है... तुम

या..... वक्त...।

दिल जले

विशाल शिन्दे

(बी.एस्सी. तृतीय वर्ष)

शुक्र कर की मैंने कभी तुमसे मुलाकात नहीं की, जीत लेतें है हम प्यार से गैरों का भी दिल लेकिन न जाने क्यों ये हुनर अपनों पर नहीं चलता । तबाह होकर भी तबाही दिखती नहीं वोह इश्क ही है जनाब जिसकी दवाई कहीं बिकती नहीं ।

ये इश्क मोहब्बत की, रिवायत भी अजीब है। पाया नहीं है जिसको, उसे खोना भी नहीं चाहते। जब तक आँखों में दम है तेरा इंतजार रहेगा, साँस की आखिरी हद तक मेरा प्यार रहेगा, लौट आना जान निकलने से पहले ही सनम वरना उस जन्म मे भी मेरी चाहत का उधार रहेगा।

ख्वाब

थोरात शितल

(बी.ए. तृतीय वर्ष)

ख्वाब मत बनाओ मुझे सच नहीं होते छाया बना लो जिंदगी भर साथ नहीं छोडेंगे।

तेरी मोहब्बत की हिफाजत कुछ इस तरह की हमने, जब भी किसी ने प्यार से देखा अपनी नजरे झुका ली हमने ।

रात के सन्नाटे में हमने क्या-क्या धोके खाए है, अपना ही जब दिल धडका तो हम समझे वो है।

> तुम याद आओगे यकीन था इतना आओगे अंदाजा नहीं था ।

आँखे दिल का हर राज बयान करती थी, बस उनको पढने वाला दिल कोई चाहिए।

मनपसंद व्यक्ति के साथ चंद बातचीत पुरा दिन खुश रहने के लिए काफी है।

शायरी

मोहम्मद अब्दूल जुनेद (बी.ए. तृतीय वर्ष)

हमारी शायरी के जाई के से...तुम कहाँ वाकिफ हो?? हम उन्हें भी मोहब्बत सिखा देते है, जिन्हें इश्क का शौक भी न हो।

> तुम जरा कसके...थाम लो हथेली को मेरी लकीरों को

> > अच्छा लगेगा, लकीरों से मिलना

पतझड में सिर्फ पत्ते गिरतें है

नजरों से गिरने का कोई मौसम नहीं होता ।

तेरी हर नजर इशारा तेरी हर अदा शरारा । कभी दिल ने लुटा तो कभी बेरुखी ने मारा ।

सर ए बाजार निकलूँ तो आवारगी का इलजाम । तन्हाई में बैठ जाऊं तो इलजाम ऐ मोहब्बत ।

> कलम उठाई है लफ्ज नहीं मिलता । जिसे ढूंढ रहे है वो शख्स नहीं मिलता । फिरते है वह जमानें में सबके साथ में बस हमारे लिए ही उन्हें वक्त नहीं मिलता ।

तू हवा के रुख पे चाहतों का दिया जलाने की जिद न कर । ये कातिलों का शहर है यहाँ तू मुस्कुराने की जिद ना कर ।

> हथेली पर रख कर नसीब तू क्यों अपना मुक्कद्दर ढूंढता है। सीख उस समन्दर से जो

टकराने के लिए पत्थर ढूंढता है।

रखलो आईने हजार तसल्ली के लिए पर सच के लिए तो आँखे ही मिलानी पडेगी।

किताब-ए-दिल का कोई सफा खाली नहीं होता । मेरे दोस्त वो भी पढ लेतें है, जो लिखा नहीं होता। महफिल में गले मिल के वो धीरे से कह गए। ये दिनया की रस्म है इसे मोहब्बत न समझ लेना। तेरे शहर के कारीगर बड़े अजीब हैं ए दिल,

काँच की मरम्मद करते हैं पत्थर के औजारों से। आओ नफरत का किस्सा,

दो लाईन में तमाम करें

मुहब्बत जहाँ भी मिले, उसे झुक के सलाम करें।

> ऐसा क्या लिखुं मैं अपनी गजल में कि आपके दिल को तसल्ली हों क्या इतना कहना काफी नहीं है कि सिर्फ आप ही मेरी 'जिन्दगी' हो ।

हिंदी का गीत (बालकवी वैरागी)

कु. शुभांगी पोपते

(बी.ए. तृतीय वर्ष)

हिंदी अपने घर की रानी हिंदी नहीं किसी की दासी हिंदी अपने घर की रानी हिंदी है भारत की भाषा हिंदी है गंगा का पानी हिंदी अपने घर की रानी । भारत में ही जन्मी हिंदी भारत में परवान चढी । भारत इसका घर आँगन है नहीं किसी से कभी लडी। सबको गले लगाकर चलती करती सबकी अगवानी हिंदी अपने घर की रानी । खेतों खलिहानों की बोलीं आँगन आँगन की रंगोली सत्यम् शिवम् सुंदरम् पुजा की यह चंदन रोली। जनम जनम जन जन की भाषा कण कण की वाणी कल्याणी हिंदी अपने घर की रानी । भूख नहीं है इसे राज की प्यास नहीं है इसे ताज की करती आठों पहर तपस्या रचना करती नव समाज की याचक नहीं, नहीं है आश्रित सदा सनातन अवढर दानी हिंदी अपने घर की रानी ।

जीयो जिन्दगी

सुमय्या तरन्नुम

(बी.एस्सी. प्रथम वर्ष)

मिले किसी से ऐसे कि जिन्दगी भर की पहचान बन जाये पडे कदम जमीं पर ऐसे कि लोगों के दिल पर निशान बन जाये...

जीने को तो जिन्दगी यहाँ हर कोई जी लेता है, लेकिन...

जीयो जिन्दगी ऐसे कि औरों के लबों की मुस्कान बन जाये...

प्रयास

शेख जाफर (बी.ए. द्वितीय वर्ष)

- कल तलाशनें की कोशिश में आज को यूँ बर्बाद न कर । आज की कोशिश पर ही होगा कल की आबादी का असर ।
- २) लोग कहतें है अपनों के आगे झुक जाना चाहिए लेकिन सच बात तो यह है कि जो लोग अपने होतें है वो आपको कभी झुकने नहीं देते ।
- हराता था जिन्दगी को बदलने में वक्त लगेगा पर क्या पता था बदला हुआ वक्त जिन्दगी बदल देगा । हर तकलिफ से इन्सान का दिल दुखता बहूत है पर हर तकलिफ से इन्सान सीखता भी बहुत है ।

- ४) खुबसुरत चेहरा भी बुढा हो जाता है, ताकदवर जिस्म भी एक दिन ढल जाता है, औहदा और पद भी एक दिन खत्म हो जाता है लेकिन एक अच्छा इन्सान हमेशा ही अच्छा इन्सान ही रहता है।
- ५) मत सोच कि तेरा सपना क्यों पुरा नहीं होता हिम्मतवालों का इरादा कभी अधुरा नहीं होता। जिस इंसान के कर्म अच्छे होते है उसके जीवन में कभी अंधेरा नहीं होता ।
- ६) हर पतंग जानती है, अंत में कचरे में जाना है लेकिन उसके पहले हमें आसमाँ छुकर दिखाना है । "बस जिन्दगी भी यही चाहती है।"
- क्या खुब कहा है किसी ने...
 गंदगी तो, देखने वालों की नजरों में होती है ।
 वरना कचरा चुनने वालों को तो
 उसमें भी रोटी नजर आती है ।
- वात इतनी मिठी रखो कि कभी वापिस लेनी पड जाए तो खुद को कडवी ना लगे ।

संस्थेचे अध्यक्ष मा. श्री. बी. आर. तोष्णीवाल यांच्या सामाजिक कार्यातील योगदानाबद्दल त्यांचा समाजभुषण पुरस्कार देऊन सम्मान करताना संस्थेच्या सहसचिव मा. सरोजताई गहाणी व नारायण सेवा संस्थानचे पदाधिकारी

सुरेश मगर स्वा.रा.ती.म. विद्यापीठ, नांदेड आव्हान २०१९ मध्ये सहभाग

राणी शेजूळ स्वा.रा.ती.म. विद्यापीठ, नांदेड आव्हान २०१९ स्वयंसेवक व युवती नेतृत्व शिबीर औंढा येथे सहभाग

रेणुका पांढरे स्वा.रा.ती.म. विद्यापीठ, नांदेड पी. आर. डी. परेड मध्ये सहभाग

स्वा.रा.ती.म. विद्यापीठ,

नांदेड आव्हान २०१९

रत्नदिप चाटसे स्वा.रा.ती.म. विद्यापीठ, प्रकारात विद्यापीठातून व्दितीय क्रमांक

गजानन आडे स्वा.रा.ती.म. विद्यापीठ, नांदेड क्रॉस कंटी या क्रिडा नांदेड ॲथलेटिक्स लांब उडी मध्ये व १०० मी धावणे क्रिडाप्रकारत व्दितीय

मेंजबीन पठाण

स्वा.रा.ती.म. विद्यापीठ,

नांदेड युवती नेतृत्व शिबीर

औंढा येथे सहभाग

जाफर शेख स्वा.रा.ती.म. विद्यापीठ, नांदेड आव्हान २०१९ मध्ये सहभाग

मोहम्मद अब्दुल जुनेद

स्वा.रा.ती.म. विद्यापीठ,

नांदेड पी. आर. डी. परेड

मध्ये सहभाग

सचिन घुगे स्वा.रा.ती.म. विद्यापीठ, नांदेड आर्चरी क्रिडा प्रकारात प्रथम

पांडूरंग पांढरे

स्वा.रा.ती.म. विद्यापीठ, नांदेड

पी. आर. डी. परेड मध्ये

सहभाग

प्रथमेश धर्माधिकारी स्वा.रा.ती.म. विद्यापीठ, नांदेड बुद्धीबळ स्पर्धेत व्दितीय क्रमांक

विशाल शिंदे रासेयो विद्यार्थी प्रतिनिधी आंतरमहाविद्यालयीन वादविवाद स्पर्धेत सहभाग

शरद नरवाडे आंतरमहाविद्यालयीन वादविवाद स्पर्धेत सहभाग

पवन राठोड ॲथलेअिक्स राज्यस्तरीय लांब उडी क्रिडा प्रकारात सहभाग

वाणिज्य, मत्स्यशास्त्र व भौतिकशास्त्र संयुक्त राष्ट्रीय परिषदेच्या उद्घाटन प्रसंगी मंचावर उपस्थित मान्यवर, इतर सहभागी प्राध्यापक व विद्यार्थी

मराठी भाषा संवर्धन पंधरवडा निमित्ताने अतिथी व्याख्यान देताना प्रा. डॉ. एस. एम. नाईकवाडे, उपस्थित विभाग प्रमुख, इतर प्राध्यापक व विद्यार्थी

इंग्रजी विभागामार्फत आयोजित अतिथी व्याख्यानात विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करताना प्रा. डॉ. एस. एल. पत्की

विज्ञान विद्यार्थी अभ्यास मंडळ स्थापन करताना विज्ञान शाखेतील प्राध्यापक व विद्यार्थी

दुग्धशास्त्र विभागतील भित्तीपत्रकाचे विमोचन करताना विभाग प्रमुख प्रा. ए. पी. नाईक, प्रा. डी. डी. थोरात व विद्यार्थीनी

भुगर्भशास्त्र विभागाच्या वतीने आयोजित चिखलदरा अभ्यास दौऱ्यात सहभागी डॉ. यु. एल. साहू, डॉ. बी. बी. घुटे व विद्यार्थी

क्रिडा विभागाच्या वतीने आयोजित तालुका स्तरीय क्रिकेट स्पर्धेचे उद्घाटन करताना प्राचार्य, प्राध्यापक व खेळाडू

मत्स्यशास्त्र विभागातील आयोजित कार्यक्रमात मार्गदर्शन करताना प्रा. टी. यु. केंद्रे व उपस्थित विद्यार्थी

"Better to reign in Hell than to serve in Heaven"

-Paradise Lost

John Milton

THE ENGLISH SECTION

The Tyger

By William Blake

Tyger Tyger, burning bright, In the forests of the night; What immortal hand or eye, Could frame thy fearful symmetry?

In what distant deeps or skies.

Burnt the fire of thine eyes?

On what wings dare he aspire?

What the hand, dare seize the fire?

And what shoulder, & what art, Could twist the sinews of thy heart? And when thy heart began to beat, What dread hand? & what dread feet?

What the hammer? what the chain, In what furnace was thy brain? What the anvil? what dread grasp, Dare its deadly terrors clasp!

When the stars threw down their spears
And water'd heaven with their tears:
Did he smile his work to see?
Did he who made the Lamb make thee?

Tyger Tyger burning bright,
In the forests of the night:
What immortal hand or eye,
Dare frame thy fearful symmetry?

Paradise Lost Book I

John Milton

A mind not to be chang'd by Place or Time.

The mind is its own place, and in it self Can make a Heav'n of Hell, a Hell of Heav'n.

What matter where, if I be still the same,

And what I should be, all but less then he

Whom Thunder hath made greater?

Here at least

We shall be free; th' Almighty hath not built

Here for his envy, will not drive us hence:

Here we may reign secure, and in my choyce

To reign is worth ambition though in Hell:

Better to reign in Hell, then serve in Heav'n.

But wherefore let we then our faithful friends,

Th' associates and copartners of our loss

Lye thus astonisht on th' oblivious *Pool*,

And call them not to share with us their part

In this unhappy Mansion, or once more With rallied Arms to try what may be

Regaind in Heav'n, or what more lost in Hell?

Collected by

Avchar Devyani, B.A. I

Dream Children: A Reverie

By Charles Lamb

Collected by: Giri Kanhopatra, B.A. I

CHILDREN love to listen to stories about their elders, when they were children; to stretch their imagination to the conception of a traditionary great-uncle or grandame, whom they never saw. It was in this spirit that my little ones crept about me the other evening to hear about their great-grandmother Field, who lived in a great house in Norfolk (a hundred times bigger than that in which they and papa lived) which had been the scene so at least it was generally believed in that part of the country-of the tragic incidents which they had lately become familiar with from the ballad of the Children in the Wood. Certain it is that the whole story of the children and their cruel uncle was to be seen fairly carved out in wood upon the chimney-piece of the great hall, the whole story down to the Robin Redbreasts, till a foolish rich person pulled it down to set up a marble one of modern invention in its stead, with no story upon it. Here Alice put out one of her dear mother's looks, too tender to be called upbraiding. Then I went on to say, how religious and how good their great-grandmother Field was, how beloved and respected by everybody,

though she was not indeed the mistress of this great house, but had only the charge of it (and yet in some respects she might be said to be the mistress of it too) committed to her by the owner, who preferred living in a newer and more fashionable mansion which he had purchased somewhere in the adjoining county; but still she lived in it in a manner as if it had been her own, and kept up the dignity of the great house in a sort while she lived, which afterward came to decay, and was nearly pulled down, and all its old ornaments stripped and carried away to the owner's other house, where they were set up, and looked as awkward as if some one were to carry away the old tombs they had seen lately at the Abbey, and stick them up in Lady C.'s tawdry gilt drawing-room. Here John smiled, as much as to say, "that would be foolish indeed." And then I told how. when she came to die, her funeral was attended by a concourse of all the poor, and some of the gentry too, of the neighborhood for many miles round, to show their respect for her memory, because she had been such a good and religious woman; so good indeed that

she knew all the Psaltery by heart, aye, and a great part of the Testament besides. Here little Alice spread her hands. Then I told what a tall, upright, graceful person their great-grandmother Field once was; and how in her youth she was esteemed the best dancer here Alice's little right foot played an involuntary movement, till upon my looking grave, it desisted—the best dancer, I was saying, in the county, till a cruel disease, called a cancer, came, and bowed her down with pain; but it could never bend her good spirits, or make them stoop, but they were still upright, because she was so good and religious. Then I told how she was used to sleep by herself in a lone chamber of the great lone house; and how she believed that an apparition of two infants was to be seen at midnight gliding up and down the great staircase near where she slept, but she said "those innocents would do her no harm"; and how frightened I used to be, though in those days I had my maid to sleep with me, because I was never half so good or religious as she—and yet I never saw the infants. Here John expanded all his eyebrows and tried to look courageous. Then I told how good she was to all her grand-children, having us to the great house in the holidays, where I in particular used to spend many hours by myself, in gazing upon the old

busts of the Twelve Cæsars, that had been Emperors of Rome, till the old marble heads would seem to live again, or I to be turned into marble with them; how I never could be tired with roaming about that huge mansion, with its vast empty rooms, with their worn-out hangings, fluttering tapestry, and carved oaken panels, with the gilding almost rubbed out—sometimes in the spacious old-fashioned gardens, which I had almost to myself, unless when now and then a solitary gardening man would cross me—and how the nectarines and peaches hung upon the walls, without my ever offering to pluck them, because they were forbidden fruit, unless now and then,—and because I had more pleasure in strolling about among the old melancholy-looking yew trees, or the firs, and picking up the red berries, and the fir apples, which were good for nothing but to look at—or in lying about upon the fresh grass, with all the fine garden smells around me—or basking in the orangery, till I could almost fancy myself ripening, too, along with the oranges and the limes in that grateful warmth—or in watching the dace that darted to and fro in the fish pond, at the bottom of the garden, with here and there a great sulky pike hanging midway down the water in silent state, as if it mocked at their impertinent friskings,—I had more

pleasure in these busy-idle diversions than in all the sweet flavors of peaches, nectarines, oranges, and such like common baits of children. Here John slyly deposited back upon the plate a bunch of grapes, which, not unobserved by Alice, he had mediated dividing with her, and both seemed willing to relinquish them for the present as irrelevant. Then, in somewhat a more heightened tone, I told how, though their great-grandmother Field loved all her grand-children, yet in an especial manner she might be said to love their uncle, John L-, because he was so handsome and spirited a youth, and a king to the rest of us; and, instead of moping about in solitary corners, like some of us, he would mount the most mettlesome horse he could get, when but an imp no bigger than themselves, and make it carry him half over the county in a morning, and join the hunters when there were any outand yet he loved the old great house and gardens too, but had too much spirit to be always pent up within their boundaries —and how their uncle grew up to man's estate as brave as he was handsome, to the admiration of everybody, but of their great-grandmother Field most especially; and how he used to carry me upon his back when I was a lame-footed boy-for he was a good bit older than me—many a mile when I could

not walk for pain;—and how in after life he became lame-footed too, and I did not always (I fear) make allowances enough for him when he was impatient, and in pain, nor remember sufficiently how considerate he had been to me when I was lame-footed; and how when he died, though he had not been dead an hour, it seemed as if he had died a great while ago, such a distance there is betwixt life and death; and how I bore his death as I thought pretty well at first, but afterward it haunted and haunted me; and though I did not cry or take it to heart as some do, and as I think he would have done if I had died, yet I missed him all day long, and knew not till then how much I had loved him. I missed his kindness, and I missed his crossness, and wished him to be alive again, to be quarreling with him (for we guarreled sometimes), rather than not have him again, and was as uneasy without him, as he their poor uncle must have been when the doctor took off his limb. Here the children fell a crying, and asked if their little mourning which they had on was not for uncle John, and they looked up and prayed me not to go on about their uncle, but to tell them some stories about their pretty, dead mother. Then I told them how for seven long years, in hope sometimes, sometimes in despair, yet persisting ever, I courted the fair Alice W——n; and, as much as

children could understand, I explained to them what coyness, and difficulty, and denial meant in maidens—when suddenly, turning to Alice, the soul of the first Alice looked out at her eyes with such a reality of re-presentment, that I became in doubt which of them stood there before me, or whose that bright hair was; and while I stood gazing, both the children gradually grew fainter to my view, receding, and still receding till nothing at last but two mournful features were seen in the uttermost distance, which, without speech, strangely impressed upon me

the effects of speech: "We are not of Alice, nor of thee, nor are we children at all. The children of Alice call Bartrum father. We are nothing; less than nothing, and dreams. We are only what might have been, and must wait upon the tedious shores of Lethe millions of ages before we have existence, and a name"—and immediately awaking, I found myself quietly seated in my bachelor armchair, where I had fallen asleep, with the faithful Bridget unchanged by my side—but John L. (or James Elia) was gone forever.

Life is Beautiful But Not a Bed of Roses

Collected by: Dhabe Amol, B.A. I

There is a lot of stress all around us these days. Most people complain about problems at office, issues in relationships and the growing competition in various fields. People are so engrossed in dealing with these issues that they don't see the real beauty of life. There is so much more to life than these things. In fact, if we look at life closely, we will realize how beautiful it is. God has given us an abundance of everything. This is evident when we look at the nature. The trees, plants, rivers and sunlight – everything is in abundance and so is the energy that resides within us. This is the

beauty of life.

However, this is not to say that life is a bed of roses. It is not! The problems and concerns of people are genuine. The rich, the poor, the educated, the uneducated, the beautiful and the not so beautiful – everyone has his/ her on set of problems. Life is not easy for anyone. However, we need to understand that this is how life is. If everything came easy we would not really value it. Life is beautiful in its own way and we should look for reasons to enjoy it and embrace its beauty amid the issues we are dealing with.

Life Challenges And Goals

Collected by: More Santosh, B.A. II

Introduction

Challenges are a part of life. We face different challenges at different points in life. While some people look at these challenges as an opportunity to learn something new others get disheartened and succumb to them. We learn many new things as we take on different challenges. These experiences make us a better person. We can overcome many challenges by setting goals. Goals give us the determination to achieve despite the hurdles.

Dealing with Challenges

Challenges require us to get out of our comfort zone. These can be difficult to deal with. However, we must deal with them with courage and determination. Here are some ways to deal with the challenges in life:

Stay Calm

No matter what the situation is we must deal with it calmly. We shall be able to think of a solution and act upon it only if we stay calm. If we stress about it continually we shall not be able to act wisely.

Stay Determined

No matter how hard the situation

gets, the key is to stay determined and keep going. We must not give up half way. **Seek Help from Family and Friends**

There is no harm in seeking help from family and friends whenever there is a need. However, we must not depend upon them completely.

Set Goals; Give Purpose to Life

It is important to set goals in life. We must set both long term and short term goals for our personal as well as professional life and work hard to achieve them. Goals give purpose to our life. To set goals, we must first understand what we want in life and then make a plan to achieve it. We must always set a time frame for achieving our goals.

Conclusion

While challenges take us through new experiences and make us stronger, goals help us stay focused. Both challenges and goals are important in life.

Advantages of Reading Good Books

Collected by: Wankhede Varsha, B.A. III

Reading books has the lot of psychological benefits. Those who have a habit of reading are aware of the pleasure and value of reading books then. They know its magic and power that renders knowledge and makes one wiser. When it comes to reading, most of us these days are addicted to reading online blogs, articles, stories and tweets. It is helpful for gaining lots of knowledge and information but reading a good book is healthier for our brain and a completely different experience. It does wonder for our brains as it is the activity that helps us focus. Reading is the best exercise for your brains.

As we all are aware that mental fitness is equally important as physical fitness so like our body even mind needs to work out daily to maintain fitness. It is important to read a good book at least for a few minutes each day to stretch the brain muscles for healthy functioning.

Books are Your Best Friends:

Books really are your best friends as you can rely on them when you are bored, upset, depressed, lonely or annoyed. They will accompany you anytime you want them and enhance your mood. They share with you information and knowledge any time you

need. Good books always guide you to the correct path in life. You will never regret the company of a good book.

Books are Your Best Teachers:

Not only can good books be your best friend but also the best teacher. Reading good books will give you immense knowledge, information and a completely different experience. Reading will give you a new and better perspective of life. It will teach you new lessons of life.

Great Pleasure:

When I read a book, I read it for pleasure. I just indulge myself into reading and experience a whole new world. Once I start reading a book I get so captivated I never want to leave it until I finish. Most of the times it is not possible to finish the book in one sitting but there is always that curiosity until I finish the book. It always gives lot of pleasure to read a good book and cherish it for lifetime.

Books Help You Sleep Better:

Reading a book is recommended as one of the best habits to calm down your mind before you go to bed. It helps relieve stress. So, instead of using cell phones or watching TV you can always read a good book for a sound sleep.

Communication Skills:

Reading improves your vocabulary and develops your communication skills. It helps you learn how to use your language creatively. Not only does it improve your communication but it also makes you a better writer. Good communication is important in every aspect of life.

Develops Critical Thinking:

The chief benefit of reading good books is that it develops your critical thinking. The more you read the deeper you understand and process the information. Critical thinking is important in life to manage day to day situations.

Reduces Stress:

Reading a good book takes you in a new world and helps you relieve your day to day stress. It has several positive effects on your mind, body and soul. It stimulates your brain muscles and keeps your brain healthy and strong.

Reading books is the most fruitful way to use time. It keeps you occupied and helps you get rid of stress in life. Once you develop the habit of reading you can never get bored. It also improves the function of brain and is the best exercise for brain.

"To die, to sleep—No more—and by a sleep to say we end the heartache and the thousand natural shocks that flesh is heir to—'tis a consummation devoutly to be wished! To die, to sleep."

-Hamlet, Shakespeare

Tryst With Destiny

Jawaharlal Nehru's Speech To The Nation On The Independence Day

Collected by: Parekar Shubham, B.A. III

"Long years ago we made a tryst with destiny, and now the time comes when we shall redeem our pledge, not wholly or in full measure, but very substantially. At the stroke of the midnight hour, when the world sleeps, India will awake to life and freedom. A moment comes, which comes but rarely in history, when we step out from the old to the new, when an age ends, and when the soul of a nation, long suppressed, finds utterance.

It is fitting that at this solemn moment we take the pledge of dedication to the service of India and her people and to the still larger cause of humanity with some pride.

At the dawn of history India started on her unending quest, and trackless centuries which are filled with her striving and the grandeur of her success and her failures. Through good and ill fortunes alike she has never lost sight of that quest or forgotten the ideals which gave her strength. We end today a period of ill fortunes and India discovers herself again.

The achievement we celebrate today is but a step, an opening of opportunity, to the greater triumphs and achievements that await us. Are we brave enough and wise enough to grasp

this opportunity and accept the challenge of the future?

Freedom and power bring responsibility. The responsibility rests upon this assembly, a sovereign body representing the sovereign people of India. Before the birth of freedom we have endured all the pains of labour and our hearts are heavy with the memory of this sorrow. Some of those pains continue even now. Nevertheless, the past is over and it is the future that beckons to us now.

That future is not one of ease or resting but of incessant striving so that we might fulfill the pledges we have so often taken and the one we shall take today. The service of India means the service of the millions who suffer. It means the ending of poverty and ignorance and disease and inequality of opportunity.

The ambition of the greatest man of our generation has been to wipe every tear from every eye. That may be beyond us, but as long as there are tears and suffering, so long our work will not be over.

And so we have to labour and to work, and work hard, to give reality to our dreams. Those dreams are for India, but they are also for the world, for all the

nations and peoples are too closely knit together today for anyone of them to imagine that it can live apart.

Peace has been said to be indivisible; so is freedom, so is prosperity now, and so also is disaster in this one world that can no longer be split into isolated fragments.

To the people of India, whose representatives we are, we make an appeal to join us with faith and confidence in this great adventure. This is no time for petty and destructive criticism, no time for ill will or blaming others. We have to build the noble mansion of free India where all her children may dwell.

The appointed day has come – the day appointed by destiny – and India stands forth again, after long slumber and struggle, awake, vital, free and independent. The past clings on to us still in some measure and we have to do much before we redeem the pledges we have so often taken. Yet the turning point is past, and history begins anew for us, the history which we shall live and act and others will write about.

It is a fateful moment for us in India, for all Asia and for the world. A new star rises, the star of freedom in the east, a new hope comes into being, a vision long cherished materialises. May the star never set and that hope never be betrayed!

We rejoice in that freedom, even though clouds surround us, and many

of our people are sorrow-stricken and difficult problems encompass us. But freedom brings responsibilities and burdens and we have to face them in the spirit of a free and disciplined people.

On this day our first thoughts go to the architect of this freedom, the father of our nation, who, embodying the old spirit of India, held aloft the torch of freedom and lighted up the darkness that surrounded us.

We have often been unworthy followers of his and have strayed from his message, but not only we but succeeding generations will remember this message and bear the imprint in their hearts of this great son of India, magnificent in his faith and strength and courage and humility. We shall never allow that torch of freedom to be blown out, however high the wind or stormy the tempest.

Our next thoughts must be of the unknown volunteers and soldiers of freedom who, without praise or reward, have served India even unto death.

We think also of our brothers and sisters who have been cut off from us by political boundaries and who unhappily cannot share at present in the freedom that has come. They are of us and will remain of us whatever may happen, and we shall be sharers in their good and ill fortune alike.

The future beckons to us. Whither do we go and what shall be our endeavour? To bring freedom and

opportunity to the common man, to the peasants and workers of India; to fight and end poverty and ignorance and disease; to build up a prosperous, democratic and progressive nation, and to create social, economic and political institutions which will ensure justice and fullness of life to every man and woman.

We have hard work ahead. There is no resting for any one of us till we redeem our pledge in full, till we make all the people of India what destiny intended them to be.

We are citizens of a great country, on the verge of bold advance, and we have to live up to that high standard. All of us, to whatever religion we may belong, are equally the children of India with equal rights, privileges and obligations. We cannot encourage communalism or narrow-mindedness, for no nation can be great whose people are narrow in thought or in action.

To the nations and peoples of the world we send greetings and pledge ourselves to cooperate with them in furthering peace, freedom and democracy.

And to India, our much-loved motherland, the ancient, the eternal and the ever-new, we pay our reverent homage and we bind ourselves afresh to her service. Jai Hind."

"Poetry is the spontaneous overflow of powerful feelings: it takes its origin from emotion recollected in tranquility."

-William Wordsworth

Life Is A Precious Gift

Collected by: Ghongade Madhav, B.A. II

Life is a precious gift. It must be handled with care. We must be thankful to God for sending us on Earth and giving us such beautiful surroundings to live in. We must also be thankful to God for making us physically and mentally fit to live a wholesome life. Not just human beings, the life of animals, birds and plants is equally precious and we must value it too.

Appreciate Life and Express Gratitude

We must appreciate the good in our life and express gratitude for the same. Many people are not happy with the way things go on in their life. They criticize almost everything and everyone around and develop a negative outlook. They need to understand that the fact that they have been given a life to live is in itself a big thing.

The fact that they are in good health is a reason to be thankful for. The fact that they are able and can work hard and make their life better is another reason to be grateful. They must appreciate what they have and be thankful for it. Everything else can be achieved with some effort.

Don't Waste Life

Many people indulge in bad habits

such as smoking, drinking and taking drugs. The havoc created post consuming these can be a threat to their life as well as the life of those around them. Many people drink and run over their car on innocent people killing them or injuring them badly. They even hurt themselves during such incidents. Besides, all these things have a negative impact on a person's health.

They incur serious health problems over the time thus ruining their lives as well as the lives of their family members. They must understand that life is precious. We can lead a purposeful life and add value to it or waste it and end up in a mess. Many people realize this much later in life mostly after incurring a major problem. It is too late then and they cannot go back and relive their life properly. We must value this gift called life when there is still time and tread the right path to enjoy it.

God has given us a chance to live and enjoy the beauty of the nature. Life is a precious gift and we must all value it. We must express gratitude and stay positive to make the most of this gift given to us. We must also value the lives of those around us.

Life Is A Journey Not A Destination

Collected by: Dhabe Sandip, B.A. III

There is a mad rush all around us. In schools, offices, businesses and even in households – people are running around, chasing different things and trying to achieve things as fast as they can as if they are about to miss a train. This eagerness and restlessness to get somewhere is what they pass on to their kids too and it goes on and on. Where exactly do we want to reach? And how will we feel when we reach there? We need to slow down and ask ourselves these questions.

We must understand that life is a journey not a destination. This means that we need to go through it slowly and calmly enjoying every moment and making the most of it rather than rushing through it.

Find Happiness in Little Things

We often overlook the little things in life and keep chasing the bigger things believing they will give us happiness. While achieving our big dreams and goals does give us satisfaction however it is the little things in life that bring us true happiness. These are the things that bring a smile to our face later in life. For instance, parents keep telling their children to behave nicely, study dedicatedly and sleep on time.

They do all this to inculcate

discipline in them. They want them to focus on their studies so that they can choose a good stream and build a rewarding career. They believe that all this will help them get a good life partner and build a happy personal life too. They have good intentions but are they really doing good to their children? In a way, no as they are stealing the precious moments of their lives that could be spent more joyfully.

Enjoy the Journey of Life; Don't Rush Through it

The first twenty years of a person's life are spent in mugging up their chapters and attempting to fetch good marks. Children are repeatedly told that they can enjoy once they get a good job. When they get a good job, they are asked to work hard to get to a good position in the company. Then they are told that they can enjoy their life after they reach a certain position.

When they reach a good position in the company, they require working hard to maintain the position. It is also time for them to plan a family and fulfill various responsibilities. They are then told that they can live peacefully and enjoy life once they retire. No one even thinks that they will not be left with the same enthusiasm, energy and zeal to enjoy life

when they enter that age.

Life is happening now. We must enjoy it here and now and not wait to reach a certain position or phase of life to start living the way we want.

It is important to set goals and work hard towards achieving them. We must also set deadlines for our goals, stay focused and utilize our time wisely to achieve the desired result. What we should avoid is to rush towards them. We will come across many new things as we head towards our goals. All these will make us stronger and wiser. We should allow ourselves to see and experience these new things and learn from them rather than rushing towards the goal.

Slogan

What is Slogan?

A slogan is an effectively written phrase using some useful words having a memorable motto. It is generally used in the political, religious, commercial, and other perspective to represent the repetitive expression of an idea or purpose. Slogan word is derived from 'slogorn'. Slogan is a small group of words written in some special way to identify a subject, topic, event, campaign, product or company.

Purpose of Slogan

Slogans are generally written to make marketing, advertising or celebrating efforts of any business or event respectively more effective and memorable. Slogan generally aims to distinguish a concept having different purposes. It helps to fulfill the challenging needs of any business operator or coordinator in the market.

Uses of Slogan

There are various types of slogans according to the use and purpose of them. Marketing slogans are used with different names (taglines in US and straplines in UK). It is used to convey true messages about any event, service, product, or other

among people. It is written in effective ways having rhyming words or musical tone as a song. It helps in capturing the attention of people or audience to fulfill its purpose of use. Commercial purpose slogans are written in memorable or catchy way to represent the product in real means. It makes the true image of targeted things (event, product, service or cause) in the society or market.

It is used as the part of promotional activities especially in the commercial advertising and corporations. It helps to globally identify the goods or services to establish the positive image of the same worldwide. It is used to influence people's mind by catching their attention towards the main target. It provides information about the event, product or service and used to raise awareness about the current cause. We have provided below meaningful and effective slogans on various topics of events, social issues, pollution, global warming, general awareness, etc.

Collection by : **Halge Dipti** B.A. III

TRUE VALUE OF LIFE

Collected by: Waghmare Rahul, B.A. III

We all have just one life. We are here on Earth for a limited period of time and do not know when our time will end. We must thus make the most of the time we have. We must do good deeds, help as much as we can, appreciate the beauty around us and stay positive. We must value life and be grateful for all that we have as not many are lucky to have the kind of life we do.

True Value of Life by Philosophers

Different philosophers, scholars and literary people have defined the true value of life in different ways. As per poet Henry David, "There is no value in life except what you choose to place upon it." "The true value of a human being can be found in the degree to which he has attained liberation from the self", said Albert Einstein.

On the other hand, Myles Munroe states, "The value of life is not in its duration. You are not important because of how long you live, you are important because of how effective you live.

Identify the Purpose of Life

Different people indulge in different activities each day. Some people study, some do the household chores, some work on business plans, some work for an employer and some just enjoy and vile away their time.

Some people accomplish more than one or two of these tasks each day. They keep working on these tasks day in and day out and may take a break on the weekends. They may plan a holiday for a day or two or roam around locally to rejuvenate but as the next week begins, they start with their routine tasks yet again. Whether they like it or not they keep slogging every day as they feel that this is what they are meant to do.

However, this is a wrong perception. These daily tasks are just a way to survive in this world. We study, tidy our house, cook food, go to work and earn money just so that we can live comfortably. This is not our real purpose of life. It does not add value to our soul.

God has sent us on this Earth with a purpose. We need to identify this purpose and work towards achieving it. Once we know the purpose and successfully achieve it, we must then understand how it can help those around us and look for ways to assist them. Each one of us has been bestowed with a special power or gift. We must share it with others to make the world a more beautiful place to live in.

Count Your Blessings

We must value everything and everyone in our life. Nothing in our life should be taken for granted. We must value our parents, our siblings, our friends, our job, our house, our belongings and everything God has bestowed on us. And above all, we must value our life.

We must be grateful to the almighty for giving us the ability to take care of ourselves. We must always look at the positive side of life. We should

count our blessings and value them. God has given us so many things to appreciate and we must thank him by helping those around us. We must help them live a better life.

We are born to serve humanity and make this world a better place. We must be thankful for all that we have and stay humble. We are all blessed with some unique power. Our purpose is to identify it and use it for uplifting ourselves as well as everyone around us. This is the true value of our life.

(https://www.indiacelebrating.com)

Slogans On Pollution

Be green, be pollution free.

Go green to eliminate pollution.

Reduce needs, recycle wastes, and reuse things to reduce pollution.

Say loudly, 'No' to pollution.

Pollution is pollution, it is harmful in anyway, pledge to remove it.

Feel the harms of pollution and act positively to reduce it.

Change your life style in the favour to reduce pollution.

The only solution to pollution is 3R (Reduce, Reuse, Recycle).

Act seriously over all the solutions to pollution.

Think about future generations and reduce pollution.

Pollution are slow poison, act slowly but lethally.

Stop pollution before it stop our breathe.

Try to eliminate pollution till the last breathe.

Stop pollution before it takes our lives.

Stop pollution to save next generation.

Stop pollution to live freely.

Collection by **Halge Dipti** B.A. III

REPORTS

DEPARTMENT OF ENGLISH

Mr.R.S. Gore (Head), Dr.D.G. Sawant (Asssistant Professor)

The department is actively engaged in the process of teaching, learning and evaluation since its commencement. It has been and being always striving to increase the level of quality education undertaking various kinds of curricular and co-curricular activities for the students. It believes in high performance and quality standards in pursuing the higher education and often forwarded its steps in this regard. Apart from the regular teaching-learning, it also attempts to impart informal education like inculcating human values among students. The Department of English has carried out many co-curricular activities for the students as follows:

1. Formation of Student Forum:

The forum of the students has been formed to carry out various co-curricular activities and active participation and involvement of students in the process of teaching, learning and evaluation. The students of the English elective course was the main focus to carry out the subject related activities.

2. English Speaking Certificate Course:

The Department of English organized two weeks English Speaking Certificate Course (10th to 25th January 2018) for staff members and students. The course conducted in college

auditorium. The chairperson of the inaugural function was I/c Principal Dr. S.S. Agrawal, Mr. Bhagwan Devkar, trainee and member of MWB & NICE Career Academy, Aurangabad, Dr. R.A. Joshi, Coordinator, IQAC, Asst. Prof. R.S.Gore, Head of the Dept. of English and Dr. D.G.Sawant, coordinator of the training programme were present on the stage. At the outset, Bhagwan Devkar explained the nature of his two weeks training programme in English and he said that this training programme will be immense helpful to develop the ability to communicate effectively in English. The training programme was divided into two sessions-theory and practice. He emphasized that it is mandatory to follow the four rules of English to communicate effectively in English and they are as follow:

- 1. Assertive statement
- 2. Negative statement
- 3. Interrogative statement
- 4. Answer type statement

He taught students techniques of how to form these types of sentences, how to build up vocabulary for the effective communication in English. He shared his views on this occasion with the students while learning the basic skills of English communication. It is essential to start directly to speak in English. In the

practical session he focused on demos from students on simple topics like-introduce yourself, say something about your friend, college, family etc. it helped students and staff members to boost their confidence and remove the fear about English and the stage. In-charge head, Dr. P.B. Patil was the chairperson of the valedictory function of the training programme, the chief guest was Mr. Bhagwan Devkar, and Asst. Prof. R. S. Gore and Dr. D.G. Sawant were present on the stage.

3. Expert Guidance:

The Department of English organized the expert guidance on "Art Communication in English" on dated 8th September 2018 in the college auditorium for the students. The resource person for this guidance was Dr. S.L. Patki, Assistant Professor and Coordinator of IQAC, AES's Arts, Commerce & Science College, Hingoli. The chairman of the programme was Principal Dr. S.M. Vadgule and on the stage Dr. R.A. Joshi, IQAC Coordinator of the college, Dr. B.B. Ghute of Geology, Dr. V.G. Wagh of Hindi, Asst. Prof. P.B. Desai of Commerce, Asst. Prof. R.S. Gore, Head of the Department of English and Dr. D. G. Sawant, coordinator of the programme were present. Dr. Patki delivered his guidance on "Art of Communication in English". In his elaborate guidance, he started with meaning of communication, its definitions, present status and why communication in English is significant. We communicate with the five sense

organs i.e. eyes, ears, tongue, nose and touch. Speaking is one of the means of communication. He prepared power point slides to make students understand the very nuances of communication in English. He emphasised on the fact that if you want to be successful in your career, you must be able to communicate in English. He provided Ten Commandments of effective communication in English.

The programme was carried out by students vis. the anchoring did by Shubham Parekar, Rahul Waghmare introduced the guest to the students and the vote of thanks offered by Dipti Halge. The large numbers of students were present for the guest lecture.

4. Students Seminar:

The department organized students' seminars in winter and summer sessions to develop the presentation abilities of the students. All the students of Skill Enhancement Course presented the seminars on given topics like self-discovery, skills for employability and life skills, English as global language, career planning, etc. Students presented the topics at their best.

5. Poster Exhibition:

The department organized exhibition of wall posters at the department prepared by students. The students prepared posters on the theme of William Shakespeare, Rabindranath Tagore, Sound System of English, Anton Chekhov, Aristotle and Organs of Speech.

Department of Commerce

Dr. Sanjivkumar S. Agrawal (Head of the Department)

The College is established in the year 1993 located in rural, tribal and hilly area. Hence majority of the students are belonging to the poor background. It is the vision of the Management to start the commerce faculty at the beginning of the college. Taking into the consideration of that unique role played by commerce and management education in economic development of the nation, the institution has taken this remarkable decision to offer faculty of Commerce for the students to make them self-depended and need of the age. The growing demand of the student's and as proposal submitted to the University and UGC, College get sanction to start P.G. in commerce and as a result M.Com. (Banking and Insurance) was started from June 2013 under Innovative programme by the UGC under XI th Plan. Commerce department is working with following aim and objectives.

- To develop interest in Commerce education among the students.
- To enable the students to know the role of commerce education in the entrepreneurship development as well as to create employability in the region through provision of knowledge of self-entrepreneurship.

- To enhance and foster students interest in learning Practical Accounting and Taxation.
- To make students to be able to stand on their own by acquiring the basic skills of Accounting Areas
- To provide platform for students to build their career in Accounting Areas
- To provide information of immense job opportunities in the field of Industry
- To contribute in the development of this area by producing potential manpower in the form of students.

To fulfill the above objectives the department work with proper planning. Moreover the department produces its annual report yearly to know the growth and increase in quality of teaching-Learning in the department. Three fulltime and One CHB faculty members for B.Com. and One faculty member for M.Com. are imparting their knowledge. For the year of 2018-19 the total number of students admitted were 103, 83, 67 for B.Com. FY, SY, TY and 36 and 18 for M.Com. F.Y. and S.Y. respectively.

The department of commerce not only work for their academic growth but also arrange different co-curricular and

extracurricular activities for the all-around development of the students.

In this academic year following programmes were offered to the student for fulfilment of their requirement regarding their all-around development as well as personality development to fulfil the departmental motto to make students smart, confident and independent.

The guest lecture of Dr. Ashish Gattani, Assistant Professor, Department of Commerce, Adarsh College, Hingoli on 21st January, 2019 on 'GST & Indian Economy' He delivered his lecture with traditional method. The guest lecture person had duly started the lecture on the said topic by introducing the importance and need of the personality development also he orientated the student regarding awareness about Taxation System in India. The guest lecture continued for around 2 to 3 hours followed by question answer session.

The department organize a study tour at the New Model Degree College Hingoli for the student of B.Com.T.Y. for attending the seminar on Innovation and Startup on 31st January 2019.

For development of research ability with knowledge of Indian Economy and Budget among the student the department organized One Day Workshop and Wallposter Publication On "Indian Budget" on 02nd February 2019. The Inaugurator for the ceremony was Hon. Mr. B. R. Toshniwal (Senate Member of SRTMU, Nanded & President SGSPM Yeldari). The Chairperson for the ceremony was Shri. S. G. Talnikar, (Principal), the Guest of Honor was Dr. P. b. Patil, Dr. S. R. Pajai and Dr. R. A.Joshi. The theme of workshop was conveyed by the co-ordinator of the programme Dr. P. N. Totala and main Speak was by Dr. P. B. Patil and Dr. S. S. Agrawal, on this occasion the student publish their poster prepared on Indian Budget with help of Newspaper cutting under the guidance of Dr. S. S. Agrawal, Mr. P. B. Desai with the auspicious hand of Inaugurator.

Thank you

Department of Dairy Science

Mr. Naik A.P (Head), Mr. Thorat D.D (Assistant Professor)

Department of Dairy Science has work towards teaching, research & extension activities. The faculty of department regularly works towards for students by employing innovative teaching ideas through presentations, photo, videos, online material, printed notes, seminars, etc. The practical conducted as a part of curriculum also benefits the students for easy grasping.

Department of Dairy Science also conducts different co-curricular as well as extra-curricular activities in order to create dairy awareness as well as welfare of students. The details of the different activities organised during academic year 2018-19 are summarized below:

1. Forum Formation

The meeting was organised for the formation of "Dairy Forum" on 5th September 2018 in the college under the chairmanship of Hon'ble Dr. Waghmare A.A., Head & Assistant Professor, Department of Botany, Toshniwal ACS College, Sengaon. The Chairman of the dairy formation is Mr. Naik. A.P Assistant Professor & Head Department of Dairy Science.

In these Programme Mr. Thorat. D. D. Assistant Professor Department of Dairy science has given the information to the students about various departmental activities. In Forum formation there are three students from each class as a students members. The Dairy forum undertook all the cocurricular as well as extracurricular activities under the Department of Dairy Science.

2. Science Day:

All the Science faculty members has organised the celebration of National Science Day in the college on 28th February 2019. All the college students as well as staff members was invited for the programme in the seminar hall. The programme was inaugurated by The Hon'ble Guest, Dr. Joshi R.A. The information was given to the students about Science Day, and various scientific knowledge etc.

3. Student Seminar:

In Department B.Sc. Dairy Science students has delivered seminar on different types of Dairy Breed, Dairy technology, Health care of animals, Farm animal Management, Various Dairy

Product, etc.

4. Poster exhibition

Science Faculty has organized poster presentation for each department .The programme was inaugurated by Hon'ble Principal Mr. Talnikar S.G on 19th February 2019. In this programme total 10 students has prepared the posters on different breeds, dairy product & information about dairy technology in dairy Science. This event is a great showcase for students. It's a chance for students in any science subject to create a poster, display their work, experience. It is a great opportunity for students to share their ideas, presentation and communication skill, all of which are really important for their carriers student gain soft skills like preparing and delivering presentation .Faculty will encourage the students for preparing and demonstration of their posters. Dr. Ghute.B.B. has organised this poster presentation Programme

5. Animal Health Management

Awareness:

Department of Dairy Science undertook the Animal Health Management Awareness & Dairy Farm Management camp through NSS Camp in the Village Taktoda Tq. Sengaon. Dist .Hingoli on dated 01.02.2019. The programme was inaugurated by the Hon'ble Guest, Dr.Devane Nitin Animal Husbandry Officer Sengaon. Mr. Supare was the president of this camp. Dr. Nitin Sir has given the information about the various diseases of animal health problems, Control measures and vaccination Programme. He also guided on various government Scheme regarding animal rearing such Goat Rearing, Cattle, buffalo, and poultry rearing etc . At last he has also given details on increasing milk production and annual income in dairy farm. Mr. Thorat.D.D, Mr.Kendre T.U. Mr. Pawar.K.S and all the science faculty has helps to organised the programme in Taktoda village.

National Conference:

Entrepreneurship, Innovation and Regional Development-2019

Department of Commerce

The National Conference organized on "Entrepreneurship, Innovation and Regional Development-2019". The topic chosen Entrepreneurship is very important in the present era, as the Indian Government focus on this issue and launch numerous scheme for the promotion of the entrepreneurship among the peoples for their self-reliance. Hence considering the need of time, College has planned to bring the scholar community altogether to discuss on this topic. With this broad aim College has focused on providing platform for presentations from delegates all over India to come-up with innovative thoughts, opinions and research ideas. This practice would be helpful for young researchers and peoples working in R & D sector. The sub topics covered will provide great deal of knowledge and probable research guidelines into new field.

Shri. Gajanan Shikshan Prasarak Mandal Yeldari Camp governed Toshniwal Arts, Commerce and Science College; Sengaon Dist. Hingoli MS has organized one day self-funded National Conference on Entrepreneurship, Innovation and Regional Development-2019 through Department of Commerce on 05th March 2019 with the motive to provide platform for researchers,

academician and industry person to present their work and idea.

Proceedings: Inauguration of the conference

The conference inaugurated at morning by the Indian traditional method by lighting lamp and garlanding of Mata Saraswati followed by felicitation of dignitaries. The dignitaries shared the dice were Hon. Mr. U. M. Shelke, Secretary, Shri Gajanan Shikshan Prasarak Mandal Yeldari Camp, Hon. Dr. R. M. Mulani, Registrar, Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded, Hon. Mr. R. G. Toshniwal. Chairman College Development Council, Hon. Dr. Sayed Azaharuddin, Professor, Department of Commerce, Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurnagabad, Hon. Mr. S. G. Talnikar, Principal and Dr. S. S. Agrawal Convener of the conference. The chief inaugurator Dr. R. M. Mulani has explained the role of entrepreneurship in development of nation and role of science in the innovation and entrepreneurship, while Hon. U. M. Shelke has highlighted in presidential address about the institutional role in research and development, Principal has put forth the college prospectus in providing assistance to faculty members and students, preface of the conference was presented by Dr. S. S. Agrawal

Inauguration of the conference is followed opening of journal 'International Journal of Management and Economics' thereafter the keynote speaker Dr. Sayed Azahruddin, Professor, Department of Commerce, Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada Universtiy has describe the term entrepreneurship and their advances and recent trends also he focus on the importance of the entrepreneurship development in the nation building.

The two technical session was followed by the key note speak, Dr. S. G. Rathi, Assistant Professor, Moreshwar College, Bhokardan was the speaker for the Technical Session One and paper were presented in the technical session two.

Valedictory function:

The closing ceremony of the conference started at the evening in the presence of Hon. Principal Dr. V. K. Bhosle, Member Management Council, SRTM University, Nanded (MS) and Hon. Principal Mr. S. G. Talnikar. Dr. V. K. Bhosle appraised the institution for taking such lead in organizing such conference on one of the very innovative topic, he also congratulated for publication of 72 articles in UGC listed international journal 'International Journal of Management and Economics' Dignitaries congratulated and elicited the best paper presentation Dr. Ashish Gattani, Dr. B.B. Lakshette, Dr. V.V. Rathi and Dr. Gajanan Waghmanre

Outcome of the conference:

72 research articles received from the researchers all over India were published in one of the UGC listed (Journal No 64206) International Journal of Management and Economics having impact factor 6.81 (SJIF) ISSN 2231-4687

Participants:

The conference has received good response from researchers, PG students and other interdisciplinary working faculty members, nearly 72 authors have submitted their research articles and approximately 80 peoples have participated in the conference. All the participants were honored with attendance certificate and kit of conference.

Feedback analysis:

The feedback of the conference were taken from the participants on random basis and the analysis of the feedback represented the satisfaction level of the authors, the stakeholders have written their positive consents about the conduct of conference and many of them have awaked on the planning, response and hospitality they received at the conference. Some of them have also apprised and acknowledged for organizing nice technical and invited talks of the experts, they have also elaborated how they have discussed their problems with experts and how they received solutions to it.

Overall the feedback has boosted the moral of the conference organizers.

National Conference:

Recent Advances in Nanotechnology-2019

Department of Physics

The National Conference organized "Recent Advances on in Nanotechnology-2019" with special reference to catalytic, antimicrobial and sensor applications. The topic chosen Nanotechnology, having greater impact on Indian culture since a long, even at present era it become difficult to understand the techniques that would have been used earlier by our ancients, however at present era Nanotechnology has provided larger scope for development in Science and Technology, Hence considering the need of time, College has planned to bring Scientific community altogether to discuss on advance possible applications of Nanotechnology in the field of fundamental developments. With this broad aim College has focused on providing platform for scientific presentations from delegates all over India to come-up with innovative thoughts, opinions and research ideas. This practice would be helpful for young researchers and peoples working in R & D sector. The sub topics covered will provide great deal of knowledge and probable research guidelines into new

field.

Shri. Gajanan Shikshan Prasarak Mandal Yeldari Camp governed Toshniwal Arts, Commerce and Science College; Sengaon Dist. Hingoli MS has organized one day self funded National Conference Recent Advances in Nanotechnology-2019 through Department of Physics on 05th March 2019 with the motive to provide platform researchers working Nanotechnology based research interest. The topic being multidimensional hence subthemes included were of vast applications including:

- a. Nanomaterials and Biosensors.
- b. Physical and chemical sensors,
- c. Biomaterials and Health Care,
- d. Fibers and Composites.
- e. Ceramic Materials and Applications,
- f. Magnetic Materials and Applications,
- g. Catalytic materials and Applications
- h. Electrical, Optical and magnetic materials
- Mining, metallurgy and material science,

- j. Glasses and Non Linear optics (NLO),
- k. Laser Materials, Photonics and Photonic Materials,
- I. Carbon and Carbon Compound,
- m. Polymer Science,
- n. Thin Films and Applications,
- Synthesis and Characterization of Materials

Objectives:

- To provide platform for researchers working in different research field to come together
- To give an opportunity to everyone for presenting his/her research work
- To inspire young researchers for receiving guidance from eminent research faculties
- To allow elaborate research problems in Nanotechnology
- To publish the outcome of the research conference in the international journal
- To honor the researchers with best presentation awards

Proceedings:

Inauguration of the conference

The conference inaugurated at morning by the Indian traditional method by lighting lamp and garlanding of Mata Saraswati followed by felicitation of dignitaries. The dignitaries shared the dice were Hon. Mr. U. M. Shelke.

Secretary, Shri Gajanan Shikshan Prasarak Mandal Yeldari Camp, Hon. Dr. R. M. Mulani, Registrar, Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded, Hon. Mr. R. G. Toshniwal, Chairman College Development Council, Hon. Dr. R. S. Mane, Professor, School of Physical Sciences, Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded, Hon. Mr. S. G. Talnikar, Principal and Dr. R. A. Joshi Convener and Dr. N. S. Bajaj as Coconvener of the conference. The chief inaugurator Dr. R. M. Mulani has explained the role of technology in scientific development and also elaborated the vast applications of Nanomaterials, while Hon. U. M. Shelke has highlighted in presidential address about the institutional role in research and development, Principal has put forth the college prospectus in providing assistance to faculty members and students, preface of the conference was presented by Dr. S. S. Agrawal

Inauguration of the conference is followed opening of soft copy of the journal publications and launching of the articles on journal website thereafter expert talk and technical sessions including presentations by eminent personalities like

Dr. S. K. Omanwar, Professor (HAG-Scale) and Head, Department of Physics, SGBA University, Amravati

(MS) on Nano-phase Luminescent Materials for Sustainable Development.

Dr. K. R. Patel, Registrar, Gujarat Vidyapith, Sadra (GJ) on Thin film solar cell

Dr. S. K. Sikarwar, Assistant Professor, Govt. PG College, Jhabua (MP) on Nanomaterial based binary compounds.

Dr. S. J. Dhoble Professor, Department of Physics, RTM University, Nagpur (MS) on Novel RGB light emitting rare earth activated phosphors & excellent thermal stability towards light-emitting devices

Dr. R. S. Mane, *Professor, School of Physical Sciences, SRTM University, Nanded, MS, on* Nanotechnology for Energy Prospective

Dr. S. A. Waghuley, Associate Professor, Department of Physics, SGBA University, Amravati (MS) Role of Copper Sulfide Incorporated Silicon Rich Nano composites in Solar Cell Application

Dr. A. G. Bogle, Assistant Professor, School of Physical Sciences, SRTM University, Nanded, MS, India on Nanomaterials for Optoelectronic Device and Water Treatment Applications

The presentations and talks by renowed personalities in the field of Nanotechnology followed by oral and poster presentations by authors from across the India

Valedictory function:

The closing ceremony of the conference started at the evening in the presence of Hon. Principal Dr. V. K. Bhosle, Member Management Council, SRTM University, Nanded (MS) and Hon. Principal Mr. S. G. Talnikar. Dr. V. K. Bhosle appraised the institution for taking such lead in organizing such conference on one of the very innovative topic, he also congratulated for publication of ~78 articles in UGC listed international journal Review of Research. Dignitaries congratulated and felicited the poster and oral presentation winners Dr. Shaikh Raju, Dr. K. D. More, Dr. Meena Kumari, Dr. Duhita Lakhturia, Dr. Avinash Dive, Mr. Dipak Kadam, Ms. Sonam Pathan, Mr. D. D. Kadam and Mr. M. B. Awale. Principal Mr S. G. Talnikar also appreciated the financial supports provided to the conference by Vijay Scientific Supplies Aurangabad, Pankaj Transformers, Parbhani, Tulsi Electroinfra Pvt Ltd Jintur Parbhani MS and Sai Electricals, Sengaon Hingoli MS.

Outcome of the conference:

~78 research articles received from the researchers all over India were published in one of the UGC listed (Journal No 48514) International Journal Review of Research having impact factor

5.76 (UIF) ISSN 2249894X

Participants:

The conference has received good response from researchers, PG students and other interdisciplinary working faculty members, nearly 78 authors have submitted their research articles and approximately 95 peoples have participated in the conference. All the participants were honored with attendance certificate and kit of conference.

Feedback analysis:

The feedback of the conference were taken from the participants on random basis and the analysis of the feedback represented the satisfaction level of the authors, the stakeholders have written their positive consents about the conduct of conference and many of them have awaked on the planning, response and hospitality they received at the conference. Some of them have also apprised and acknowledged for organizing nice technical and invited talks of the experts, they have also elaborated how they have discussed their problems with experts and how they received solutions to it.

Overall the feedback has boosted the moral of the conference organizers.

National Conference:

Advances In Fisheries, Biological And Allied Research

Department of Fishery Science

National Level conference on Advance in Fisheries, Biological and Allied Research (AFBAR-2019) was organized by department of Fishery Science on 05th March 2019. Mr. Patil D. W. was conveyer and Mr. Markad S. S. was Organizing Secretary for the conference. The conference received overwhelming response with registration of 108 participants and 78 full length research articles from different research which were published in UGC Listed Journal Review of Research. Dr. C. J. Hiware. Professor & Head, Department of Zoology, Dr. BAMU, Aurangabad

delivered keynote address whereas Dr. Prakash Shingare, Research Officer & Head, Taraporewala Marine Biological Research Station, Mumbai 51 and Dr. Vishwas B. Sakhare, Head, Department of Zoology Yogeshwari College, Ambajogai, Dist: Beed delivered Technical Lecture. Dr. J. M. Gaikwad, Chairman, BOS in Fishery Science, SRTMU, Nanded, Head, Department of Fishery Science, Shri Shivaji College, Parbhani chaired the session during conference.

Winner in article presentation are as below:

SN	Prize	Name
01	First: Best oral Presentation Award	A. A. Atnoorkar
02	Second: Best oral Presentation Award	S. V. Babhare
03	Third: Best oral Presentation Award	Pathan Iftesam Samamdarkhan
04	First: Best Poster Presentation Award	Swati Pandurang Kalaskar
05	Second: Best Poster Presentation Award	Bharat Changdev Jadhav

CEG Annual Cell

Competitive Examination Guidance And Career Counselling (CEGCC) Cell

Mr. D. W. Patil (Coordinator), Mr. A. P. Naik (Associate Coordinator)

To make college students familiar with various competitive examination and career opportunity, the Competitive Exam Guidance and Career Counseling (CEGCC) Cell is established in a college. CEGCC Cell provides necessary guidance and facilities to the college students for preparation of different competitive examinations at state and national levels. CEGCC Cell facilitate students various competitive exam books, newspapers and magazines in the college library. As a part CEGCC Cell organized competitive exam guidance and career guidance programme by inviting Experts from the field, preparatory classes for examination and also arranged college level competitive examination etc for overall development of the students. The activities organized during academic year 2018-19 are surmised below.

1. Competitive Examination and Career Guidance Programme:

CEGCC Cell has organized Competitive Exam and Career Guidance Programme on 26th September 2018 in Conference Hall of the college at 14.00 hrs for the college students by inviting field experts Mr. Arun Suryanshi, District Information Officer, Hingoli. Mr. Arun Suryanshi guided to the students about competitive exam and made aware about the available opportunity through competitive exam. He noted that, now a days, various officers are recruited from rural area through these exams and it is great opportunity for youth. He encouraged the students to face the various competitive exams by steady and speedy preparation. While guiding the students he explained the importance of government published journals, Maxine such as Lokrajya, Sadhana, India Today, Krishi Sarthiki etc. in current affairs and statistics. Dr. S. M. Vadgule, Principle of the college spoke over the overall as well as future development of the college in presidential speech. While Mr. D. W. Patil explained the need and role CEGCC Cell to organize such events for overall development of college students. The event was anchored by Dr. S. R. Pajai while Mr. A. P. Naik introduced chief guest and to the audience and Mr. Kuldeep Pawar delivered vote of thanks. The special efforts have been taken by Mr. S. S. Markad, Mr. N. S. Gaikawad, Dr. D. G.

Sawant and Mr. D. D. Thorat for successful organization of the programme.

Huge response was given by the students with more than 100 students were attended the said competitive examination and career guidance programme with utter silence and discipline. CEGCC Cell always motivates and guide students for active participation in MPSC, UPSC and other competitive exams by arranging such expert's guidance and providing necessary facilities.

2. College Level General Knowledge Examination:

CEGCC Cell arranged College Level General Knowledge Examination 2019 on 22^{sd} January 2019 at 12.30 to 01.30 PM in College Examination Hall. The pattern of Examination is on basis of MPSC Examination. Hundred students are actively participated in the examination. After examination the results are analyzed and students achieved the rank as fallows.

Name of StudentClassRankGade BhagwatB.Sc.S.YFirstDinkar VishnuB.Sc.F.YSecondWakudkar GaneshB.Sc.S.YThird

CEGCC Cell always motivates and guide students for better career opportunity, active participation in MPSC, UPSC and other competitive exams. The special efforts have been taken by Principal, Shri. S. G. Talanikar, Mr. D. W. Patil, Mr. A. P. Naik, Mr. S. S. Markad, Dr. R. S. Gore, Mr. N. S. Gaikawad and Mr. D. D Thorat for successful organization of College Level General Knowledge Examination 2019. All teaching staff and non-teaching staff were involved for success of event.

2. Preparatory Classes:

During academic year 2018-19, CEGCC Cell arranged Preparatory competitive examination Classes for the MPSC, UPSC and other competitve examination for the interested students of the college. Preparatory classes on General Knowledge, Reasoning, Language, Skills in English, History, Agriculture and allied subject, Time management etc. are taken by subject specialist/Faculty of the college with special efforts made by the Mr. A. P. Naik. Near about 29-30 students were attending the same for their development. The special efforts have been taken by members of CEGCC Cell and all teaching & non-teaching staff of college for arranging and making successful of carrier guidance, College level competitive examination and preparatory classes for competitive examination etc.

तोष्णीवाल महाविद्यालय सेनगाव येथे स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शन कार्यक्रम

सेनगाव : येथील तोष्णीवाल महाविद्यालय, सेनगाव येथे स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शन कार्यक्रमाचे स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शन व करिअर सुपदेशन कक्षा मार्फत २६ सप्टेंबर रोजी आयोजीत करण्यात आले. सदरील कार्यक्रमास अध्यक्ष म्हणून महाविद्यालयाचे प्राचार्य डाॅ. एस.एम. वडगुले व प्रमुख मार्गदर्शक म्हणून जिल्हा माहिती अधिकारी, हिंगोली अरुण सुर्यवंशी हे लाभले होते.

कार्यक्रमास महाविद्यालयातील कला,वाणिज्य व विज्ञान शाखेतील विद्यार्थी व प्राध्यापक उपस्थित होते. सुर्यवंशी यांनी आपल्या मार्गदर्शनात विविध स्पर्धा परीक्षेची माहिती विषध करताना विद्यार्थ्यांनी पदवीच्या सुरुवातीपासूनच स्पर्धा परीक्षेची दृष्टीकोण ठेवूनच मार्गक्रमण करण्याचे आवाहन केले. आपल्या मार्गदर्शनात त्यांनी चाल् घडामोडी व सांख्यकी माहितीसाठी शासनाकडून वेळोवेळी प्रकाशीत होत असलेली मासिके भूमीका बजावत असल्याचे स्पस्ट केले. तसेच डॉ. वडगुले एस.एम. यांनी अध्यक्षीय समारोपात कार्यक्रमांबाबत महाविद्यालयाची भूमीका व कामगिरीवर प्रकाश टाकून महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांनी स्पर्धा परीक्षेत जास्तीत जास्त सहभाग नोंदवण्याचे आवाहन केले, कार्यक्रमाच्या प्रस्तावनेत धनाजी पाटील यांनी कार्यक्रमाचे महत्व विषध कऋन महाविद्याल यातील स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शन व करिअर समुपदेशन कक्ष हा विद्यार्थ्यांसाठी कार्यरत असून वेळोवेळी मार्गदर्शनपर कार्यक्रम आयोजीत करत असल्याचे सांगितले.

या कार्यक्रमाचे सुत्रसंचालन डॉ. शंकर पजाई यांनी केले तर आमार प्रदर्शन कुलदिप पवार यांनी व्यक्त केले. कार्यक्रम यशस्वीतेसाठी निलेश गायकवाड, अरविंद नाईक, संदिप मरकड, राजेश गोरे,सर्व शिक्षक व शिक्षकेतार कर्मचाऱ्यांनी सहकार्य केले.

Department of Fishery Science

Mr. D. W. Patil (Asst. Prof. & Head) Mr. S. S. Markad (Asst. Prof.)

Department of Fishery Science is engaged in different academic, research, co-curricular and extracurricular activities to achieve the defined objectives towards the creation of skill and knowledgeable manpower as well as transfer of knowledge and technology related to fisheries to the masses. The details of the work done by the department of Fishery Science during the academic Year 2016-17 are summarized below:

A Academic:

- Regular classes with innovative teaching methods such as use of projector, power point presentations
- Provided printed notes for the subject
- 3. Continuous assessment of students through tests, assignments and seminars.
- 4. Carried out project work for third year students of the department.
- Breeding and seeds production of ornamental fishes viz. guppy and molly fishes
- 6. Fabrication and setting of aquarium tanks.

B. Research

I. Organization and successful

conduct of national conference:

II. Research Project

- Project title : Development of hatchery unit for production of carp fish seed in Rural areas of Hingoli district
- Principal Investigator : Mr. Sandip Surendra Markad
- 3. Co-Investigator : Mr. Dhanaji Wamanrao Patil
- 4. Funding Agency: Rajiv Gandhi Science And Technology Commission, Mumbai (Government Of Maharashtra)
- 5. Duration: 24 months
- 6. Total Cost: 3.00 lakh
- Outcome: -Induced Breeding of Common carp -Seed production of Common carp (Different Stages) -One day training program with 37 participants

C. Co-curricular & Extra-curricular

1. National Fish Farmer Day:

National Fish Farmer Day was celebrated by Department of Fishery Science on 10th July 2018. College students as well as all teaching and nonteaching staff of the college was invited for the event. The day is

celebrated in the memory of Dr. Hiralal Chaudhuri, former FAO Expert and Senior Scientist at ICAR-Central Inland Fisheries Research Institute (CIFRI), Kolkata. He was the pioneer in induced breeding in captivity in India and regarded as the 'father of induced breeding' in the country, which in fact was responsible for the 'first blue revolution' in the country.

2. Students Seminar Presentation:

In order to increase student's performance in presentation and delivery of lectures, seminars were arranged on different topics of the fishery science. First, second and third year students of Fishery Science were allotted topics on different subjects of their interest and delivered seminars using audio visual aids.

3. Fishery Forum Formation

A meeting was organized in the department of Dairy Science for the formation of "Fisheries Forum" on 5th September 2018. The forum formation program was organized in collaboration with other departments of Science faculty. The structure of Fisheries Forum declared in the program for academic year 2018-19 was as bellow:

Chairman Shri. Patil D. W.,

Assistant Professor & Head.

Department of

Fishery Science

Secretary Shri. Markad S. S.,

Assistant Professor,

Department of Fishery Science Student Members

Mr. Sakhare Chetan Asaram (T.Y.B.Sc.)
Ms. Pathan Maijbin Latiphakhan (T.Y.B.Sc.)
Mr. Gade Bhagwat Jagan (S.Y.B.Sc.)
Ms. Virshaiv Chanda Shankar (S.Y.B.Sc.)
Pawar Ram Ganeshrao (F.Y.B.Sc.)
Ufad Dnyaneshwar Ashok (F.Y.B.Sc.)

4. World Fisheries Day:

Department of Fishery Science celebrated World Fisheries Day on 22st November 2018. College students and staff members were invited for the programme in the department of Fishery Science. World Fisheries Day was established in 1998 and celebrated on November 21th to draw the attention to overfishing, habitat destruction and serious threats to the sustainability of our marine and freshwater resource.

5. Expert Guidance:

Expert guidance on opportunities in life Sciecnes was organized by department of Fishery Science on 14th January 2019. Mr. SHinde M. S., Assistant Professor, Department of Biotechnology, Model Degree College, Hingoli was chief speaker for the program and Hon'ble Shri. S. G. Talnika, Principal, Toshniwal College Sengaon was Chairperson for the event.

6. Poster presentation competition:

Poster presentation competition was

organized on 19th January 2019 by Science Faculty of the college and Dr. B. B. Ghute, Department of Geology was coordinator for the event. Student of the department of fishery science took active participation and explained their posters to the experts.

7. National Conference on Advance in Fisheries, Biological and Allied Research-2019:

National Level conference on Advance in Fisheries, Biological and Allied Research (AFBAR-2019) was organized by department of Fishery Science on 05th March 2019. Mr. Patil D. W. was conveyer and Mr. Markad S. S. was Organizing Secretary for the conference. The conference received overwhelming response with registration of 108 participants and 78 full length research articles from different research which were published in UGC Listed Journal Review of Research. Dr. C. J. Hiware. Professor & Head, Department of Zoology, Dr. BAMU, Aurangabad

delivered keynote address whereas Dr. Prakash Shingare, Research Officer & Head, Taraporewala Marine Biological Research Station, Mumbai 51 and Dr. Vishwas B. Sakhare, Head, Department of Zoology Yogeshwari College, Ambajogai, Dist: Beed delivered Technical Lecture. Dr. J. M. Gaikwad, Chairman, BOS in Fishery Science, SRTMU, Nanded, Head, Department of Fishery Science, Shri Shivaji College, Parbhani chaired the session during conference.

8. Training & demonstration program:

One day Training & demonstration program on Fish Seed Production and fish culture (मत्स विजनिर्मिती व मत्स संवर्धन) was conducted on 27th March 2019 in Village Talni. The training was attended by 37 participants. Mr. Patil D. W., Head, Department of Fishery Science and Mr. Markad S. S., Department of Fishery Science were chief speaker for the training programme.

Unnat Bharat Abhiyan Cell

Department of Fishery

Mr. S. S. Markad (Co-oradinator)

Unnat Bharat Abhiyan is flagship program of Ministry of Human Resource Development, Government of India for achieving overall development of villages through convergence. Indian Institute of Technology (IIT), New Delhi is working as National Coordinator of the said program.

Toshniwal Arts, Commerce and Science College, Sengaon is working as Participating Institute (PI) in the Unnat Bharat Abhiyan (UBA-2.0). Under the said abhiyan, our institution has selected five villages *namely* Talni, Khudaj, Pankanhergaon, Ganeshpur &

Kapadsingi from Sengaon Tehsil in coordination and consultation with The District Collector and administration for overall development under UBA- 2.0. UBA Cell has successfully completed household survey of three villages whereas survey of two villages is under progress. Moreover, UBA cell carried out Special Gram Sabha in the selected villages during last week of September 2018 to identify the major problems of the people. UBA Cell is working towards solving different problems of the villages in coordination with local and district administration.

Department of Geology

Dr. U. L. Sahu (Head & Assistant Professor), **Dr. B.B. Ghute** (Assistant Professor)

The department of geology organized various events and programmes in this academic year for the overall development and encourages and motivate to the students. To share the innovative ideas, opinions and solve their problems.

Forum Formation: The meeting was

held in the department of geology for the formation of geo- forum on 10th September 2018. Under the chairmanship of honorable principal of the college and Dr. U. L. Sahu and B.B. Ghute. The purpose of this Geo- forum formation is the students from each class who play an active role in organizing a number of student's centric curricular and extracurricular activities. **Students Seminars:** The department carries regular seminars of the students for overall development of the students. The benefits of the seminars such as sharing the innovative ideas, opinions and raised the questions in open mind

Geological field work : The geology department has conducted Geological field work at Chikhaldara in Amravati District River on 11th January 2019.

and without any fear. It also encourages

and motivate to the students.

Geology is a field science, even though much work is done in the laboratory. This necessity geological field work. To understand the processes that occurs on and beneath the earth's surface. In this field work the student of the department use primary field data related to resource studies, petrology, stratigraphy, and structural geology. It is helpful for students to study modern soils, rivers, and landscapes; investigate past and current life and investigate the subsurface. The Chikhaldara hill station is 290 km away from the Sengaon taluka of Hingoli district. The geology department of Toshniwal College have been arranged one day geological study tour in and around Chikhaldara. Chikhaldara is a Hill Station, in which basalt flows are clearly exposed in approach road to Chikhaldara Hill station (R.L. 1092 m) and hill ranges 77°19' North 21°24' East. This Hill Station is situated at a distance of 100km North West of Amravati. lower portions of Compact Basalt Flows are black in colour, nonvesicular, aphanitic or porphyritic in nature and dissected by joints, which are the contraction cracks. Different types of jointing patterns can be observed in

middle and lower portions of the flows. In Melghat scarp, north of Achalpur in Amravati District the flows have total thickness of 700m. In eastern part of Vidarbha total thickness varies from 70m to 225m. The lava flows of two different types have been recognized, they are pahoehoe or ropy lava and the aa or blocky lava. Pahoehoe solidifies with smooth and glazed surface having rope like wrinkles hence called as ropy structure. The flows are also recognized as compound (Amygdaloidal) when made up of several small units. Karmarkar et.al. (1973) called such flow units as Thin and Thicker Irregular Amygdaloidal Basalt Flows, as each unit possesses criteria of demarcation of flows with irregular top surface. Simple flows are uniform over large area and made of single unit. In general compound flows show pahoehoe characters, where as simple flows show characteristics of Block or aa flows. The former predominates in western Maharashtra between Dhule, Buldhana, Aurangabad, Pune and Nasik where as in the rest of region of Maharashtra Simple flows are predominant. The compact basalt flows are thick extensive and free from vesicles, amygdales except for small portions at the tops and bottoms of the flows. The major portion of these flows is jointed. The undulated basalt flows having vesicles which are mostly filled by secondary minerals are called as

compound flows or Amygdaloidal basalts. Kulkarni P.S. (1985) demarcated various flows in different ghat sections of NE and central part of Maharashtra.

Poster Competition: The department of geology organized one day poster competition on 19th January 2019 at Sant Namdeo Auditorium of the college. In this event near about 50 (fifty) students were participated with posters on different aspect of the science in the event from the various science department of the college. The competation inaugurated by Principal f our college Mr. S. G. Talnikar and coordinator of this event Dr. B.B. Ghute.

Guest Lecture

Mr. P.S. Tanmane: The Department of Geology organized a guest lecture and felicitation of Mr. P. S. Tanmane, Branch Manager, Geotech, GIS Training Institute Aurangabad on 20th February 2019. His area of specialization is remote sensing and GIS. Mr. Tanmane gave a lecture on "Geographical Information System". He explained Basics of GIS and Remote sensing and its various applications and job opportunities available for the students of B.Sc. geology graduates. He also interacted with students. Dr. U. L. Sahu welcomed and thanked the Guest speaker by Dr B.B. Ghute, on behalf of the geology department.

Development of Scientific Temperament: Science Awareness Programme

Mr. T. U. Kendre (Co-ordinator)

Awareness program was organized on "Development of Scientific Temperament: Science Awareness Program" for development of Scientific Temperament among the students of Toshniwal Arts, Commerce and Science College, Sengaon on 31st August 2018. The programme was inaugurated by Hon'ble Shri. S. G. Talnikar, I/c Principal whereas delegates from LIGO India namely Dr. Bhushan Gadare, Mr.Rameshwar Bankar, Ms. Shivani Pethe, Mr. Vaibhav Savant and Mr. Ankit Bhandari were Chief guest and speaker for program.

Dr. Bhushan Gadare delivered a lecture on Gravitational waves and provided detailed information about LIGO India project. Mr. Rameshwar Bankar delivered talk on types of Telescope and their uses. Ms. Shivani Pethe demonstrated Science experiments through simple toys which were prepared from raw material.

The total number of 156 Students of the college participated in the scientific activity. The program was concluded by Mr. T. U. Kendre, Program Coordinator, with delivery of conclusive speech and vote of thanks.

Science Exhibition and Agri Expo

Mr. T. U. Kendre (Co-ordinator)

A program on "Science Exhibition and Agri-Expo" was organized in Toshniwal Arts, Commerce and Science College, Sengaon on 23rd January 2019 at 10.00 am. The program was inaugurated by Hon'ble Shri. S. G. Talnikar (In charge Principal) and Mr. Sanjay Balasaheb Deshmukh (Sabhapati, Artha V Shikshan, Zilha Parishad, Hingoli), Dr. P. P. Shelke (In-charge & Senior Scientist, KVK, Tondapur), Dr. Ravindra Bhalerao (KVK Tondapur), Mr. Gajanan Kanherkar (Agri Department, Sengaon), Mr. Pankaj Kadam (Agriculture office, Sengaon), Mr. Ganesh Deshmukh (APM, Sengaon) and Mr. R. R. Patange (APM, Sengaon) were chief guest for the inaugural ceremony of the program.

During introductory speech, Mr. T. U. Kendre, Program Coordinator, said that inculcation of scientific temperament in students of the region as well as awareness among the farmers regarding different technologies and government schemes were major motive for organization of this program. Dr. P. P. Shelke delivered lecture on various research activities of KVK, Tondapur for development of agriculture as well as

allied sector and stressed on the need of increasing net profits for the farmers instead on mere increase in farm output. Dr. Ravindra Bhalerao explained culture methods of soyabean with integrated cropping whereas Mr. Sanjayji Deshmukh expressed importance and need of such program for development of region. Shri. S. G. Talnikar provided information on different activities of college and pointed out that college organizes such activities out of sense of social responsibility during delivering presidential address.

For the district level science exhibition, 23 science projects from different schools of the district were displayed by the student representatives. Expert team of college comprising Dr. A. A. Waghmare, Mr. D. W. Patil and Mr. D. P. Tadas evaluated all the projects and winners were declared based on this evaluation. Prizes and certificates were distributed to the winner students as well as participant of the exhibition in hand of Shri. S. G. Talnikar, Mr T.U.Kendre during felicitation ceremony of the program.

Department of Mathematics

Mr. D. P. Tadas (Assistant Professor & Head)

During the academic year 2018-19, the Department of Mathematics has carried out various co-curricular and an extra-curricular activity under the headship of Mr. D. P. Tadas which are as follows.

The Department of Mathematics was organized the event of "Mathematics Forum" formation in the college under the Chairmanship of H'ble Dr. Vadgule S. M., Principal, Toshniwal ACS College, Sengaon. Mathematics forum undertook all the cocurricular as well as extracurricular activities under the Department of Mathematics. Also the Department of Mathematics has conducted seminar presentation programme on different topics to increase the student's performance in presentation and delivery of lectures. The students of the Department Mathematics were allotted topics on different aspects of Mathematics as per their interest.

Poster Presentation competition was organized by the faculty of Science on 19th January, 2019 for the students of B. Sc. in the college auditorium under the chairmanship of H'ble Mr. S. G. Talnikar,

Principal, Toshniwal ACS College, Sengaon. On the behalf of department of Mathematics, seven (7) students has presented their poster. All the college students as well as staff members were invited for the programme. The aim behind this activity is that to develop the skill and presentation technique of the students.

On the Eve of 131th Birth anniversary of great Indian Mathematician "Shrinivasa Ramanujan", The Department of Mathematics, Toshniwal Art's Commerce and Science College Sengaon has celebrated the "National Mathematics Day" on 22 December, 2019 at Auditorium hall. On this occasion H'ble Principal Shri S G Talnikar was the chairperson and Chief guests was Dr R A Joshi, IQAC Coordinator. The Program starts with the Programme Prefaced and introduction of National Mathematics Day by Mr D P Tadas. Head. Department of Mathematics. He spoke about the department of Mathematics and explain the importance of day and the contribution of Mathematics by Ramannujan. Chief guest Dr R A Joshi

thrown lights on the life of Shrinivasa Ramannujan and his work. He also enlighte to the students on the different career options in Mathematics. Later H'ble Principal Shri S G Talnikar explained the importance of Mathematics in other branches of Mathematics. He also discussed the contribution of Mathematics in different subject in the Presidential address. On this occasion

Dr R T Chavan, Mr N S Gaikwad, Mr S S Markad, Mr T U Kendre, Dr N S Bajaj, Non-teaching staffs and students where present. The Programme was anchored and Vote for thanks given by Mr T U Kendre. The students taken more effort for the successful of the programme.

Also, The Faculty of Science celebrates "National Science Day" in the college on 28th February of every year.

Department of Microbiology

Mr. N. S. Gaikwad (Assistant Professor & Head)

The department of Microbiology was carried out various co-curricular and extra-curricular activities during the academic year 2018-19 with the intention to inspire, motivate and develop good qualities among the students. The department of Microbiology is headed by Mr. N. S. Gaikwad and his associate and Mr. K. S. Pawar, the department is actively engaged in teaching and learning to students leading to B. Sc. degree. Department has established Microbiology forum, organized poster exhibition, Seminars, Science day and Guest Lecture

Microbiology Forum

During the year 2018-19 department has established Microbiology student's forum which works under the observation of department head and faculty member, the Microbiology forum is inaugurated by Principal Dr. S. M. Vadgule. The function of student's forum is to coordinate and conduct various departmental activities, student's member nominated for Microbiology forum are Mr. N. S. Gaikwad, Mr. K. S. Pawar, Mr. Ganesh Wakudakar, Tushar Deshmukh, Wanare Preeti.

Poster exhibition

This event is a great showcase for students. It's a chance for students in any science subject to create a poster, display their work, experience. It is a great opportunity for students to share their ideas, presentation and communication skill, all of which are really important for their carrier student gain soft skills like preparing and delivering presentation. Faculty will encourage the students for preparing and demonstration of their posters. Poster exhibition in college conducted on 19th January 2019, inaugurated by Principal Mr.S.G.Talnikar and programme coordinated by Dr.B.B. Ghute. In this programme on behalf of Microbiology department (10) ten teams of students were prepared and presented a wall poster on immunology, Applied Microbiology and Medical microbiology. Ganesh Wakudakar, student of Second year Microbiology were presented his poster at the state level Poster competition on Genetic Engineering on 26th January 2019 organized by department of Microbiology D.S.M.

College, Parbhani.

Science day

Sir C. V. Raman first Indian awarded Noble prize, hence government of India has declared it as National Science Day, which is very important and prideful day for every Indian. The faculty of science was celebrated 'National Science Day' in the memory of Sir C.V. Raman every year.

Student Seminar:

The students of B. Sc S.Y. and T.Y. of department of Microbiology delivered the seminar on their respective topics in the subject of Microbiology and they feel that it was too much beneficial for increase

in the courage of students.

Guest Lecture: on Scope and opportunities in Microbiology.

The Department of Microbiology, organized a Guest Lecture on "Scope of Microbiology and opportunities in Microbiology" on 31th January 2019. Dr. Mule G.D. Assistant Professor & Head Department of Microbiology Swami Vivekanand Senior College, Mantha Dist. Jalana Chief guest of the program delivered a fruitful lecture on the Scope and opportunities in Microbiology. He talk on research in Microbiology, carrier opportunities and after B. Sc. different ways of higher studies in Microbiology.

Internal Quality Assurance Cell (IQAC)

Dr. R. A. Joshi (Co-ordinator, IQAC)

Internal Quality Assurance Cell (IQAC) established in the College with the motive To develop a system for conscious, consistent and catalytic action to improve the academic and administrative performance of the institution as well To promote measures for institutional functioning towards quality enhancement through internalization of quality culture and institutionalization of best practices.

In fulfilling these objectives the IQAC functions in very Scientific and Systematic way to execute its functioning in ensuring timely, efficient and progressive performance of academic, and administrative tasks; coupling for quality of academic and research activities; Institutional social responsibility (ISR); integration of modern methods of teaching and learning etc.

During the academic year 2018-19 the IQAC has conducted meetings with College management, administration, teaching and non teaching staff, Students, Alumni and other stakeholders to discuss on different aspects for development of quality culture in academics. The output resulted from these meetings can be elaborated like:

- Collection of staff appraisals, teaching as well as non teachings and analysis for further probable improvements possibility and submission to institutional administrations.
- Staff members were inspired for regular use of ICT based tools and updated pedagogy for teaching and learning like online mode of assessment and materials distribution and discussion platform.
- To boost faculty members for attending and presenting research articles at various state/national and international level.
- for Polio infected physically handicap persons in association with Narayan Seva Samiti Udaipur on 17th Aug 2018, where approximately 350 patients were treated and classified into three catagories viz liable for receiving assistance like wheel chair, tricycle etc, liable for prosthetic limbs and operatable. The patients were distributed instruments and artificial limbs while those found operatable

- are referred at institute cost to Udaipur.
- 5. IQAC has conducted a workshop on Revised Reaccreditation Framework of NAAC on 27th Aug 2018 at Auditorium Hall of College. The main speaker for this event was Educationist Ex Prin. Dr. N. S. Dharmadhikari.
- Conducted induction program for students and newly appointed staff/ CHB teachers.
- 7. The students of UG and PG were motivated to attend the research festival like Aviskhar 2018.
- 8. Memorandum of Understanding was renewed and some other MoU are signed with different institutes for quality culture enhancements.
- Woman emporment cell was boosted to conduct the programs for female and male student's awareness on women social security and Indian laws.
- 10. Different departments were inspired to conduct self finance certificate course.
- Career counseling cell/placement cell has organized workshop on career guidance for the students of these regions.
- One day national level conference was organized by Department of Physics on Recent Advances in Nanotechnology on 05th March 2019.

- One day national level conference was organized by Department of Commerce on Entrepreneurship, Innovation and Regional Development on 05th March 2019.
- One day national level conference was organized by Department of Fishery Science on Advances In Fisheries, Biological & Allied Research on 05th March 2019.
- 15. Motivated the faculty members to organize various events for the welfare of College and nearby school students by organizing science exhibition, science awareness programs and College@School program.
- State level debate competition on Reservation based on Financial Condition was organized on 30th Jan 2019.
- 17. Fishery Science department has organized one day workshop for fisherman and students on fishing technology during March 2019.
- 18. National Service Scheme has organized seven day camp during January 2019.
- 19. During the academic year 2018-19 every department was motivated to organized different extracurricular activities including field trips, study tours, poster exhibition, seminars etc for the personality development of the students.

One Day Workshop on Revised Reaccreditation Framework of NAAC

Dr. Rajesh A. Joshi (Coordinator-IQAC)

Internal Quality Assurance Cell (IQAC) has organized workshop on Revised Reaccreditation Framework of National Assessment and Accreditation Council (NAAC) on 27th August 2018 at the Auditorium Hall of the College. The main motive behind organizing the workshop was to provide an opportunity to learn and information to every indidual regarding revised assessment criterion of NAAC. The speaker for this event was NAAC assessor and known educationist Ex Prin. Dr. N. S. Dharmadhikari. The workshop was conducted in three sessions, the first session include inauguration which is chaired by the Secretary of Shri Gajanan Shikshan Prasarak Mandal Yeladari Camp Hon U. M. Shelke, Principal of the college Dr. S. M. Wadgule and Speaker Dr. N. S. Dharmadhikari along with coordinator IQAC Dr. R. A. Joshi. The preface of the program was conducted by Principal Dr. S. M. Wadgule while the Hon Secretary talked about importance of quality education, in the opening speech of inauguration Dr. N. S. Dharmadhikari has emphasized on how quality culture can be nurtured at quantity level.

During stage two, indidual guidance to every criterion team member was provided by Dr. N. S. Dharmadhikari at the venue IQAC chamber, doubts raised by everyone was tried to be resolved. During this event Dr N S Dharmadhikari has also provided some tips and noted for how to collect and beautify the information so as to file Annual Quality Assurance Report (AQAR) and write Self Study Report online and offline too.

The third function was combination of valedictory and brief guidelines by chief speaker, at this stage Dr Dharmadhikari spoke about how to club the information, role of different committees in NAAC and college functioning, role of non teaching and support staff, how to elaborate Students Satisfaction survey, photography techniques and data management system. His experience during visit at different institutions was also elaborated by him.

This workshop being organized for the in-house faculty members which includes teaching and non teaching staff hence it was attended by almost every staff members. The feedbacks collected

from the participants were analyzed and it was found that everyone appreciated the knowledge provided by the speaker and tips given by him.

During the valedictory function Principal of the college expressed his consent about the workshop while chairman of the valedictory function Hon U M Shelke greeted every one for performing best so as to achieve the higher ranking by NAAC. The coordinator of IQAC Dr R A Joshi anchored the event while Dr. S. R. Pajai expressed the gratitude.

Department of Economics

Dr.P.B.Patil (Associate Professor & Head) Prof.B.J.Gaikwad (Assistant Professor)

Introduction

Economics is social science which concerned with the society, Economics always trying the socio-economic issues solving by minimum resources. Economics define the problem and find the feasible solution continuously. Our department has always aware about newly rising issues in the society and our faculty discusses the issues with students whenever possible. The department of Economics is engaged in various academic, research, societal benefits and extracurricular activities such as forum formation, students Seminars, geological field work and guest lecture.

Forum Formation

The meeting was held in the department of Economics for the formation of Economics- forum on 3rd September 2018. Under the chairmanship of honorable principal of the college, The purpose of this Economics forum formation is the students from each class who play an active role in organizing a number of student's centric curricular and extracurricular activities. Dr. P.B.Patil

gave the brief idea about function of Economics forum to newly formatted forum's members and coordinator.

Students Seminars

The department carries regular seminars of the students for overall development of the students. The benefits of the seminars such as sharing the innovative ideas, opinions and raised the questions in open mind and without any fear. It also encourages and motivate to the students. Keep in mind this purpose department organized two seminars On farmer's suicide in Marathwada and Data collection for Second year students of the presence of Prof. N.T.Kotkar (New Model Degree college, Hingoli) and Prof A.D Madavi (Adarsh college, Hingoli)

Eco-Socio Survey

The Economics department has conducted Economical survey at *Kapadshingi* village by Third year students on 10th January 2019. Economics is a social science, even though much work is done at the field. These necessities of the economics. To understand the issue of low productivity of agriculture from particular area. For

this survey the student framed the questionnaires regarding eco-social problem for data collection,

Study Tour

Department of Economics arranged study tour for Second Year students at The Hingoli Peoples Bank, Sengaon Dist-Hingoli. Purpose of this tour was students to make familiar with bank operation and recognize the banking system. This event headed by Prof. B.J.Gaikwad on dated 30th January 2019

Guest Lecture Prof. N.T.Kotkar

The Department of Economics organized a guest lecture and felicitation of Prof. N.T.Kotkar, Assistant Professor, Department of Economics, New Model

Degree College, Hingoli. His area of specialization is Macro Economics and Banking. Prof. N.T.Kotkar is credited with nearly 08 research publications in various national and international repute journals and conferences. Besides this he is life member of Marathwada Aarthshastra parishad.

Prof. N.T.Kotkar gave a lecture on "New trends in banking sector". He explained new instruments and Mobile apps regarding banking services for online customer, He also interacted with students. Dr P.B.Patil welcomed and thanked the Guest speaker. Prof.B.J. Gaikwad, Assistant Professor, Department of Economics presented a memento to Prof. N.T.Kotkar on behalf of the Economics department.

"Poverty is not just a lack of money; it is not having the capability to realize one's full potential as a human being"

-Amartya Sen

Department of Library

Dr.R.R.Paithankar (Librarian)

Introduction

Economics is social science which concerned with the society, Economics always trying the socio-economic issues solving by minimum resources. Economics define the problem and find the feasible solution continuously. Our department has always aware about newly rising issues in the society and our faculty discusses the issues with students whenever possible. The department of Economics is engaged in various academic, research, societal benefits and extracurricular activities such as forum formation, students Seminars, geological field work and guest lecture.

Forum Formation

The meeting was held in the department of Economics for the formation of Economics- forum on 3rd September 2018. Under the chairmanship of honorable principal of the college, The purpose of this Economics forum formation is the students from each class who play an active role in organizing a number of student's centric curricular and extracurricular activities. Dr. P.B.Patil

gave the brief idea about function of Economics forum to newly formatted forum's members and coordinator.

Students Seminars

The department carries regular seminars of the students for overall development of the students. The benefits of the seminars such as sharing the innovative ideas, opinions and raised the questions in open mind and without any fear. It also encourages and motivate to the students. Keep in mind this purpose department organized two seminars On farmer's suicide in Marathwada and Data collection for Second year students of the presence of Prof. N.T.Kotkar (New Model Degree college, Hingoli) and Prof A.D Madavi (Adarsh college, Hingoli)

Eco-Socio Survey

The Economics department has conducted Economical survey at *Kapadshingi* village by Third year students on 10th January 2019. Economics is a social science, even though much work is done at the field. These necessities of the economics. To understand the issue of low productivity of agriculture from particular area. For

Department of Physics and Electronics

Dr. R. A. Joshi (Head) & Dr. N. S. Bajaj (Assistant Professor)

The Physics and Electronics department is always eager to provide an opportunity to students for overall development including academic curricular as well as extra-curricular developments, the faculty members Dr. R. A. Joshi and Dr. N. S. Bajaj regularly plans and execute these programs under the guidance of Hon. Principal Mr. S. G. Talnikar.

Academic Development:

Department always emphasizes on academic enrichment which particularly includes teaching-learning, assessment and motivations for achievements. The department has well established. equipped and furnished laboratory which serves as the centre for theoretical as well as practical concept understanding using latest dust free, touch screen, auto-operatable smart board. During the academic year 2018-19 the department has conducted a certificate course in Electronic Components Identification and Operation, nearly 20 students have been enrolled in the course and successfully completed it. Students are regularly provided study materials in the hard and soft copy format and they are also

assessed on regular interval for monitoring their performance on different scales by conducting test, assignment and seminars. The department feels proud on students like Mr. Akshay Bangar, Mr. Umesh Hodbe, for their achievement and persuasion of PG in Physics, Mathematics at Dr. BAMU, Aurangabad and SRTMU, Nanded respectively while Ms. Adhav Shivkanya selected through MPSC at Maharashtra Government Secretariat, Ms. Shital Korde selected as Probationary Officer at Nationalized Bank.

Research Contributions

The department of Physics always thirsty in submitting proposals for various research granting agencies, during the AY 2018-19 the faculty members of the department have submitted research proposal at SERB, RGSTC etc. The faculty members of Physics department have received recognition as post graduate teachers and research supervisor from SRTM University, Nanded. During the current AY 2018-19 the department has ongoing research project entitled **Growth and Effect of Surface, Interface and Composition**

on **Physicochemical** and Optoelectronic Properties of CdS/ CulnGaSe, Heterojunction Thin Films Grown by Economically viable Chemical Route sanctioned by UGC-DAE CSR Indore. Under this project the department has purchased various instruments for development of semiconductor materials for sensor applications, the grants and facilities utilized under this project have resulted in the form of publication of research articles, approximately 10 research papers have been published by the department on the project and other research problems. The department has also conducted a Self Finance National Conference Recent Advances in Nanotechnology on 05th March 2019 where nearly 100 participants from different geographical locations of India have participated and presented their research problems. The net outcome of this conference is publication of research articles in the form of journal papers at International Journal Review of Research having an impact factor of 5.7, nearly 80 articles have been published in an Open Access UGC listed journal.

Multitasking Activities:

The department is not only keen in providing Academic information and knowledge to students but luring to inspire them for overall personality development too. During the AY 2018-19

the department have carried out several extracurricular activities establishment of Physics Forum, Poster Exhibition, **Students** Seminars, Study Tour, Awareness, Science Awareness, Alumni Guidance Program, Academic Expert Guidance, Science Day Celebration and Other Common Programs such as Science Exhibition. Fresher's Welcome etc.

Physics Students Forum

During the academic year 2018-19 Physics student's forum is established and inaugurated with the motive to provide an opportunity to students to learn and understand various skills of knowledge gaining through different activity organization, execution and participation. The student's forum includes total 09 members excluding Dr. R. A. Joshi, Dr. N. S. Bajaj as Chairman and Cochairman respectively while Ms. Awachar Punam, Mr. Awachar Shubham, Ms. Khelbade Shubhangi, Ms Pandahre Renuka, Ms. Pandhare Renuka, Mr. Awachar Gopal, Mr. Aade Yuvraj, Ms. Tarannum Parveen, Mr. Wakle Panjab.

Poster exhibition

The department of Physics have organized and arranged the poster exhibition in a common program organized by Science faculty members. 27 students of BSc FY, SY and TY have

participated in the poster exhibition on various subjects related to Physics. The poster exhibition is a kind of stage made available to represents and designs their thinking about the presentation of knowledge.

Students Seminar

Student's seminars are organized in two different ways using modern ICT tool like smart board and projector for presentations, while other mode followed includes traditional chalk and talk method. Seminars are conducted with the motive to inspire them to learn the technique of interaction, speaking and to boost stage confidence, the seminars organized on different dates and times of 50, 30 and 25 students of FY, SY and TY respectively *Study Tour*

Study tour is being organized by the department of Physics at School of Physical Science, SRTM University, Nanded with the motive to allow students to understand the scope and mode, method for admission to PG course in Physics at SRTMUN. The study tour conducted on 16 Jan 2019, where students interacted with Prof. M. K. Patil, Prof. R. S. Mane. Prof. A. C. Kumbharkhane, Prof. M. P. Mahabole, Dr. K. A. Bogle and Dr. M. P. Sarode and discussed on different subjects, interacted and visited research laboratories. Nearly 14 participants (students) have participated into the

study tour.

Science awareness program

The science awareness program is organized with the motive to interact with school children and spread the concept of science among them so that these budding students can understand science and technology. Approximately 100 students of nearby school have visited the Physics laboratory and learned about how Physics is involved into every-day life students of FY/SY and TY have guided them about instrumentation and techniques.

Science Day Celebrations

Every year the National Science Day is celebrated on 28th February in memory of Sir C. V. Raman, the first Indian Noble laureates, during the AY 2018-19 Science day celebrations organized on 28th February 2019 under the guidance and chairmanship of Hon Principal S. G. Talnikar.

Academic Expert Guidance

Conceptual understanding of a particular topic or subject is very necessary while appearing for examination and assessments, even the expertise when interacts with aspirants, number of different difficulties/issues may be solved along with discussion on current developments and employment probabilities may also be elaborated. Hence considering these possibilities and expertise of Dr. R. S. Shaikh,

Assistant Professor and Head, Department of Physics, SGBS College, Purna Dist. Parbhani in Basic Electronics, a session on guidance regarding tricky point of the topic was conducted on 15th Jan 2019 for the students of B. Sc. S. Y. and optional for B. Sc. T. Y. Students. This session was followed by guidance about General Physics to students of B. Sc. F. Y. approximately 48 students have been benefited from this program.

Dr. Shaikh interacted with students and tried to solve problems of students in understanding Transistors, Bipolar Junction Transistor (BJT) working principle and construction etc, students enjoyed the learning process and satisfied with the answers given by experts.

Alumni Interaction Session

Alumni of the departments are actively engaged in providing guidance and sharing of their Experiences with fellow students regarding necessities of academic as well as extra-curricular aspects in overall development of students. One of the Alumni Mr Akshay Bangar learning at Department of Physics, SGBAU, Amaravati and Mr. Umesh Hodbe of SRTMU, Nanded has guided the students regarding process of admission and scope after completion of UG and subsequently PG too.

<u>National Conference Recent</u> <u>Advances in Nanotechnology</u>

The department has organized self funded one day national conference on Recent Advances in Nanotechnology on 05th March 2019. The national conference being interdisciplinary which included different topics including chemical, mathematical, biological and health related applications of Nanomaterials and technology. The motive for organizing the conference was to provide a platform for researchers working in different sectors and area of interest should come together to discuss about the ongoing problems and difficulties in materials synthesis and applications. The conference has received enormous response from all over the India with contributions of approximately 78 research articles and paper presentations by eminent researchers of respective field. The articles received were peer reviewed and published in UGC listed International Research Journal Review of Research. Researchers who presented their research work in an outstanding way were honored with poster presentation and oral presentation awards. Nearly 90 researchers have actively participated in the conference.

Department of Zoology

Dr. V. D. Shinde (Head) & Dr. V. B. Kalyankar (Assistant Professor)

Event: Zoology Forum

Department of Zoology undertake different co-curricular as well as extracurricular activities for the students. Such activities are carried out with the active involvement of the students. Moreover, it is necessary to create a platform wherein students and teacher can communicate their ideas for different activities. To achieve above mentioned objectives, the Zoology forum was established.

The meeting was organised for the formation of "Zoology Forum" in the college under the chairmanship of Hon'ble Dr. Vadgule S. M., Principal, Toshniwal ACS College, Sengaon.

The Zoology forum will undertake all the co-curricular as well as extracurricular activities under the Department of Zoology.

Event: Student Seminar

The department of Zoology organised student seminar on different topics of Zoology in the month September and February. The student selected different topics of the Zoology subject as per syllabus. The student deliver seminar effectively. Some student use PPT for delivers the seminar. The list of student and their seminar topics is

attached in separate sheet.

Event: Guest Lecture.

Awareness of students regarding Biostatistics. A brief knowledge of all stepsin statistics to be followed was also given.Mr.B.J.Gaikawad, Assistant Professor, Department of Economics, Toshniwal College,Sengaonguided the programme. The lecture was delivered by him with Demonstration method in the Department of Zoology.

Event:Guest Lecture: For Awareness of students regarding Genetic Engineering. Abrief knowledge of Genetic Engineering to be followed was also given.Mr.PawarK.S., Assistant Professor, Department of Microbiology, Toshniwal College Sengaonguided the programme. The lecture was delivered by her with power point presentation in the Department of Zoology.

Event: Janta Nashak Programme

Janta Nashak Programmewas taken as partofStudent health,heldat Department of Zoology. Dr .Kulthe S.R. from Government Rural Hospital, Sengaon delivered information about parasitic diseases tostudents and distributed janta nashak tablets to students.

Department of Chemistry

Dr. Y. S. Nalwar (Head) & Mr. T. U. Kendre (Assistant Professor)

Department of Chemistry has been established in 2009 with the beginning of Chemistry as a basic subject offering organic, inorganic and physical Chemistry. Chemistry is a bridging subject for both the physical sciences and life sciences. Considering this aspect in mind the department of Chemistry is actively engaged in the process of teaching, learning and evaluation since it's commencement. The department of Chemistry has carried out various kinds of curricular and co-curricular activities for the development of students of Chemistry student's i.e. seminar, poster competition, presentation, quiz celebration of Science Day, participation in Aavishkar Competition, organization of Science Awareness Workshop and welcome party for first year students.

Dr. Yogesh S.Nalwar and Mr. Trambak U. Kendre constantly guide and motivate the students to enhance their Science views.

Students seminar is an event organized by the department to develop their own basic ideas on relevant topics in Chemistry and share their views among

the students. This event was helpful to increase the confidence and presentation skills as well. Through poster presentation students gave the concrete image of their innovative ideas on paper. Quiz competition created awareness about general knowledge among the students. Science Day has been organized for all B.Sc. students by all the Science faculty. Department of Chemistry also organized welcome party for all fresher's of B.Sc. First year students, where Mr. Trambak Kendre, Department of Chemistry was lead this event.

The department of Chemistry also organized "Science Awareness Workshop" for the enhancing Science aptitude among the students. The Speaker for this event was Mr. Santosh Takale, Senior Scientist B.A.R.C., Mumbai.for this event the students of 9th to 12th in the Sengaon taluka were also present. The department of Chemistry were also lead the "District Level Avishkar" in this academic year which was held in our college.

रसायन शास्त्र विभागतील भित्तीपत्रकाचे विमोचन करताना प्र. प्राचार्य एस. जी. तळणीकर व विभाग प्रमुख डॉ. वाय. एस. नलवार

इंग्लिश स्पिकिंग कोर्स समारोप प्रसंगी सहभागी आपले मत व्यक्त करताना

राष्ट्रीय सेवा योजनेत विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करताना मौजे ताकतोडा गावचे सरपंच मा. प्रमोदजी सावके व इतर उपस्थित गावकरी

नंक पुनर्मुल्यांकन कार्यशाळेत मार्गदर्शन करताना डॉ. एन. एस. धर्माधिकारी

मत्स्यशास्त्र विषयातील राष्ट्रीय परिषदेत मार्गदर्शन करताना प्रमुख मार्गदर्शक

राष्ट्रीय परिषदेचे उद्घाटन करताना सर्व मान्यवर

वैज्ञानिक दृष्टिकोन कार्यशाळेत डॉ. शिवानी पेठे विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करताना

इंग्लिश स्पिकिंग कोर्सचे प्रमाणपत्र सहभागींना प्रदान करताना नाईस करिअर अकॅडमीचे प्रमुख मा. भगवान देवकर

वाणिज्य, मत्स्यशास्त्र व भौतिकशास्त्र संयुक्त राष्ट्रीय परिषदेच्या उद्घाटन प्रसंगी स्मरणीकेचे विमोचन करताना उपस्थित मान्यवर

जिल्हास्तरीय विज्ञान प्रदर्शन व कृषी प्रदर्शनाच्या उद्घाटन प्रसंगी शिक्षण सभापती मा. संजय देशमुख, प्र. प्राचार्य तळणीकर, इतर मान्यवर व विद्यार्थी

महाविद्यालयात आयोजित निशु:ल्क विकलांग शिबीराच्या उद्घाटन प्रसंगी उपस्थित मान्यवर

महाविद्यालयात आयोजित निशुःल्क विकलांग शिबीरात उपचार घेऊन कृत्रिम अवयव बसवण्यात आलेले सहभागी विकलांग

वाणिज्य, मत्स्यशास्त्र व भौतिकशास्त्र संयुक्त राष्ट्रीय परिषदेच्या उद्घाटन प्रसंगी सहभागी प्राध्यापक व विद्यार्थी

स्वा.रा.ती.म. विद्यापीठ, नांदेड येथे आयोजित आव्हान २०१९ मध्ये सहभागी हिंगोली जिल्हा संघ व संघ प्रमुख, रा.से.यो. कार्यक्रमाधिकारी प्रा.यु.पी. सुपारे

वाणिज्य विभागामार्फत आयोजित कार्यक्रमात उपस्थित संस्था अध्यक्ष मा. बी. आर. तोष्णिवाल, प्र. प्राचार्य एस. जी. तळणीकर, विभाग प्रमुख डॉ. एस. एस. अग्रवाल, इतर प्राध्यापक व विद्यार्थी

हिंदी विभागाच्या वतीने संत कबीर <mark>यांची जयंती साजरी करताना</mark> महाविद्यालयातील प्राध्यापक व विद्यार्थी